



„Megtérésem minden emberileg megragadható előzmény nélkül, teljesen váratlanul, egyik napról, sőt egyik órától a másikra történt, és minden képzeletet felülmúló, drasztikus, egész életemet gyökerestől átforgató, száznál több fordulatot hozott.”  
Irányváltás ► 6. oldal

„Pontosan erre készültem. Egy hosszú, hét-száznyolcvan kilométeres sétára. »Sétára« a nemes egyszerűséggel El Caminóként (jelentése: »az Út«) ismert, Santiago de Compostelába tartó Szent Jakab-zarándokúton...”  
¡Buen Camino! ► 8–9. oldal

„Egyházunk püspöki tanácsa állásfoglalással fordul lelkészeinkhez, gyülekezeteinkhez, presbitériumainkhoz és minden evangélikus hittestvérünkhöz.”  
Mi való a templomba? ► 13. oldal

Böjti remények ► 3. oldal  
Vendégünk volt a pozsonyi magyar gyülekezet lelkésze ► 4. oldal  
Derűs beszélgetés Döbrentey Ildikóval ► 5. oldal  
A kommunizmus áldozatai... – ► 7. oldal  
Aggodalmaink ► 10. oldal

## SEMPER REFORMANDA



„Ideigvaló, testi javakért is könyöröghetünk. De teljesen Istenre kell hagynunk, hogy megadja-e azokat vagy sem. Mert – mint Pál is mondja – mi nem tudunk kérni, ahogy kellene. Sokszor például arra van szükségünk, hogy Isten rajtunk hagyja a keresztet és szenvedést. S mivel egyedül ő tudja, hogy mi szükséges, és mi válik javunkra, akaratát a miénk elé kell helyezni és békétűrőben mutatni meg engedelmisségünket.”

► Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztyének!  
(Szabó József fordítása)



Gulyás Zsolt: Jézus a pusztában

## Arccal a feltámadás ünnepe felé

■ RIBÁR JÁNOS

Előbb még a böjt fontos időszaka és a nagyhét drámája jön, de azért már arccal a feltámadás ünnepe felé kell fordulnunk. Majd csak elbúcsúzik tőlünk a tél, és a természet mocsanásból is sejteti kezdjük a legnagyobb titkot, a feltámadás, az újrakedvelés csodálatos titkát. De azért is, mert a názáreti Jézus legkedvesebb apostola a Lélek által így szólalt meg: „...Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van.” (1Jn 5,11)

Rövid, tömör, de az egyik legértékesebb mondat a Szentírásban. Életről, méghozzá örök életről beszél az ige. Felülmúlhatatlan titok ilyen jelzős szerkezetben. Mert jelző nélkül sem fejthető meg az élet titka, mennyivel inkább titok így jelzősen, hogy „örök” élet...! Jelző nélkül könnyedén kimondjuk, hogy „élet”, és rácsodálkozunk létére, létünkre, ha filozofikus hangulatban vagyunk. Látjuk az élet jelenségeit, de nem ismerjük a titkát.

Nemcsak általánosságban kell az életről beszélni, hanem van egy még nagyobb titok: ez az élet nemcsak él mint fű vagy fa vagy bogár, madár – hanem ez az élet emberi személylél, egyénné válik. Ez még sokkal nagyobb titok. Igaz, a kiindulás is titok – mi az élet? –, de az igazi, fantáziát lenyűgöző, áhítatos csodálkozásra indító titok a személyessé váló élet.

A csodálkozást folytathatjuk tovább, mert nemcsak úgy általánosságban válik személyessé az élet, hanem érző és gondolkodó, megszólaló, beszélő élet lesz. S arca lesz. Ez még grandiózusabb titok, és egy olyan spirituális, szellemi folyamat bontakozik ki itt, hogy tilos pusztán a materiálisról, önszerveződő anyagról beszélni – mert aki lát, azt a látása elvezeti Istenig. Egy csodafolyamat a gondolkodó és érző élet, amelynek arca van, tekintete, mosolya. S egyszer csak ennek is be kell fejeződnie.

Ott állunk olykor nagy bánattal a temetőben, és ha érzéketlünk valamit az élettitok grandiozitásából, nagyszerűségéből, akkor nem beszélhetünk felelőtlenül pusztán megsemmisülésről, semmivé válásról, mert nem az anyagot ítéljük el, hanem valakinek az arcát, tekintetét törjük össze lelki vakon. Azért, hogy szeretneink arcát ne törjük össze a halál látogatásával, forduljunk arccal a feltámadás isteni tette felé, sőt a Feltámadott felé! Igaz, előbb kell a böjti időszak, és át kell élni a nagyhét drámáját. Nagypéntek nélkül nincs a feltámadás ünnepe.

Fontos a böjt kérdésének tartalmi tisztázása is, még ha csak pár sorban szólunk is róla. A böjt olyan önkritikus időszak, amikor a szent ige fé-

nyében vizsgálat tárgyává tesszük saját magunkat, hétköznapi valóságunkat, családi, társadalmi szerepünk megélésének minőségét, és tesszük ezt Isten színe előtt. A magunkba szállás ideje ez, amikor nem a saját sebeinket kell számlálnunk, hanem az általunk ütött sebeket felmérnünk és – ha lehetséges – gyógyíthatunk. Mások sebeinek gyógyítása által gyógyulhatunk Isten segítségével. Mégsem pusztán rólunk szól az önvizsgálat, hanem szereteteinkről, barátainkról, ismerőseinkről, sőt ellenségeinkről is. Ezért sem magánügy a vallás, a hit.

A jól kihasznált böjti időszak ön-

Szomorú tény: még Jézus sem tudott mindenkit megtéríteni. Valaki azt írta egyszer: meglepőnek tartja, hogy Jézus nem tudta megtéríteni a farizeusokat. Vagyis az önmagukkal elégedettek, és akik önnön sorsuk szűk határain nem láttak túl.

vizsgálata után alázatosan el kell indulni a nagyhét drámai stációján: lélekben kövessük Jézust a kereszttől! Tudva azt, hogy Isten Báránya értünk vállalta ezt az utat. A kálvária útja azért a legnehezebb, mert az ártatlan Jézusnak, Isten bűntelen Fiának minden idők összes emberének a bűnét magára kellett vállalnia az isteni ítélet igazsága és a mennyi atyai szív szeretete feszültségének meg- és feloldására.

Egyszerűen szólva: Jézus értünk vállalta a kálváriát, korbácsot, töviskoronát, gúnyt, vitte a keresztet, fogadta el a szöveget, az ecetet. Mind ezt azért, hogy a szívünket szólítsa meg páratlan és áldozatkész szeretetével. Ha még nem halott a szívünk, egészen biztosan reagál erre a hatalmas szeretetre. Vagy megvan a veszedelme, hogy lelki nagyothallókká lettünk?

Szomorú tény: még Jézus sem tudott mindenkit megtéríteni. Valaki azt írta egyszer: meglepőnek tartja, hogy Jézus nem tudta megtéríteni a farizeusokat. Vagyis az önmagukkal elégedettek, és akik önnön sorsuk szűk határain nem láttak túl.

Újra János apostolra hivatkozunk: Isten örök életet adott nekünk. Vajon miért? Ez nagyon titokzatos kérdés! Atyai szíve így döntött. S az is megrendítő döntése, hogy ez az örök élet az ő Fiában van!

Tehát arccal a feltámadás ünnepe felé, hogy megérkezzünk majd az örök otthonunkba. Ám ne felejtjük a böjti időszak gyógyító hatását és a nagyhét drámai útját! A keresztfá tika tündöklő, a Feltámadott pedig így szól: „Békesség néktek!”

## Száz évből negyven hibernáltan

EKME-közgyűlés és külmisziói nap

► „Meg tudná-e valaki mondani ezen a jubileumi ünnepségen, hogy valójában hány éves a száz éve alapított Evangélikus Külmisziói Egyesület?” – tette fel a kérdést áhítata elején Gáncs Péter misszióért felelős püspök. Az összejövetelt A régiék jó bizonyossága témában múlt szombaton rendezték a Deák téri gyülekezeti teremben.

Tény és való, hogy a Magyarhoni Ágostai Hitvallású Evangélikus Misszióegyesület (MÁHEM) 1909. február 2-án alakult meg Pozsonyban, de negyvenhárom évnyi termékeny időszak után 1952-ben megszűntették. Gáncs Péter szóhasználatával élve hibernáltak, és csak négy évtized múlva, 1991-ben Kelenföldön indulhatott újra, akkor már Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) néven.

A misszió azonban sokkal korábban elkezdődött – emlékeztetett a püspök, aki áhítata alapigéjéül a Jn 5,5–9 szakaszt választotta, amelyben Jézus meggyógyítja a harmincnégy éve beteg a Betesda partján fekvő embert. „Úgy éltük meg ’91 őszén ott, Kelenföldön, hogy Jézus fölénk hajolt, és megkérdezte: »Akarsz-e meggyógyulni?« Mi pedig úgy éreztük, nincs emberünk, ám Jézus segítségével, botladozva ugyan, de újra elindultunk” – idézte fel Gáncs Péter a tizenkilenc évvel ezelőtti újjáalakulást.

A jubileumi ünnepség könyvbemutatóval folytatódott. D. Keveházi László egyháztörténész méltató szavai

mai nemcsak A Magyar Evangélikus Külmisziói Egyesület története című könyv szerzőjének, Brebovsky Gyula nyugalmazott lelkésznek a misszió ügyével szorosán összefonódott életét hozta közelebb a hallgatósághoz, de az EKME egyes korszakait is. Régiéktől kapott örökség című előadásában számos, az ügyért cselekvő előd alakját is felelevenítette.

A nap nyitott közgyűléssel folytatódott, amelyen a tagok meghallgatták és egyhangúlag elfogadták Zalán Péter elnöki, Molnár Gyula pénztárosi és Bakula Katalin számvevőszéki jelentését.

A délutáni programok Bálint Marci kenyai beszámolójával kezdődtek. Mint ismeretes, Marci szülei – Bálint Zoltán és felesége, Beáta – Nairobi-

me látogatta már őket – legutóbb fél évet töltött Kelet-Afrikában, így tőle első kézből hallhattak a résztvevők az ott folyó munkáról. Az EKME által itthon meghirdetett támogatási akció keretében bárkinek lehetősége van havi háromezer forinttal támogatni olyan árvákat, akiket a legközelebbi hozzátartozók ugyan befogadtak, de e nélkül az összeg nélkül nem lenne esélyük iskolába járni. A fiatal ember örömmel számolt be arról, hogy ennek az akciónak az eredményeképpen most már harminckét árva gyereknek biztosítva van a tandíja, de örömmel vennének további támogatókat. Az EKME pénzügyi adománya által újabb harminc kisgyerek juthat naponta egyszer meleg ételhez.



D. Keveházi László bemutatja az EKME száz évét összefoglaló új könyvet

ban élnek immár három éve. A vízmérnök férj Szomália vízrajzát térképezi föl, míg felesége az EKME önkéntes munkatársaként Nairobi nyomornegyedeiben szervezi az AIDS-árvák, özvegyek, rászoruló betegek megsegítését.

Kintléltük alatt Marci többször is

Bálint Marci beszámolójában ugyanakkor hangsúlyozta, hogy nemcsak a testi és szellemi táplálékot biztosítják édesanyjaék a Heart to Heart (Szívtől szívig) alapítvány keretében, hanem lelkiileg is fontos missziói munka folyik ezekben a nyomornegyedekben.

► Folytatás a 3. oldalon

Útitárs e héten. Mint olvasóink tapasztalhatták, előző lapszámunk – rajtunk kívül álló okokból – Útitárs melléklet nélkül jelent meg. Minden érintettől elnézést kérünk; jelenlegi számunk reménység szerint már tartalmazza a Magyar Evangélikus Konferencia négyoldalas evangéliumi lapját.

## Oratio œcumenica

Kegyelmes mennyei Atyánk! Hozzá kiáltunk, mert egyedül neked van hatalmad arra, hogy kéréseinket ne csak meghallod, hanem meg is cselekedd mindazt, ami testi-lelki javunkra van.

Kiáltunk hozzád egyházunkért és az egész kereszténységért. Ne engeddd, hogy választott és elhívott néped elbizonytalanodjon a kísértések közben, és letérjen arról az útról, amelyre hívtad. Segítsd, hogy mindig tisztán és igazán hirdesse és képviselje a világban mindazt, amit rábíztál.

Kiáltunk hozzád a világerő, amelyben élünk. Légy irgalmas, és őrizd meg mindazt, amit szépek és jónak teremtettél. Bocsásd meg, hogy mi, emberek nem tiszteljük és nem becsüljük ajándékaidat, hanem romboljuk és pusztítjuk, amit védenünk és őriznünk kellene. Kérünk, adj békeséget a különböző nemzetek között. Békítsd meg az egymással harcolókat.

Kiáltunk hozzád hazánkért és népünkért. Segítsd és erősítsd azokat, akik tisztességesen és becsülettel végzik napi munkájukat, nevelik gyermekeiket. Biztasd őket, hogy hozzád forduljanak, ha reménytelennek érzik helyzetüket. Add, hogy azok, akik csalnak, lopnak, hazudnak, erőszakoskodnak, mások életére törnek, felismerjék tetteik súlyát! Te, Urunk, felnyithatod azok szemét is bűneik meglátására, akik lelkiismeret-furdalás nélkül követik el bűneiket.

Kiáltunk hozzád vezetőinkért. Add, hogy komolyan vegyék feladatukat, megbízásukat, és felelősen végezzék munkájukat azokon a helyeken, ahova állítottad őket. Add, hogy olyan életet éljenek, amely példa lehet minden ember számára. Segítsd őket, hogy ne szégyelljék beismereni tévedéseiket és megvallani bűneiket. Add, hogy meglássák azt, ami a rájuk bízott közösség javát szolgálja.

Kiáltunk hozzád gyülekezetünkért, annak minden tagjáért. Áldd meg az ige hallgatóit. Add, hogy szavad mindig ott legyen a szívükben, és erősítse őket a mindennapokban. Kérünk a közös alkalmakért, együttélétekért. Add, hogy ne csak hallgatói, de megtartói is legyünk szavadnak. Segíts, hogy egymás hite által erősödhessünk. Kérünk a hitükben ingadozókért és a kételkedőkért. Segítsd őket, hogy nálad megtalálják kérdéseikre a választ.

Kiáltunk hozzád mindazokért, akiket testi fájdalmak gyötörnek. Adj enyhülést kínjaikra. Mutasd meg nekik, hogy te a betegségben sem hagyod el őket. Légy társuk azoknak, akik egyedül vannak. Segítsd őket, hogy ne essenek kétségbe, hanem megtapasztalhassák azt, hogy te szereted őket. Te légy a gyászolók vigasztalója. Add meg nekik a feltámadás és az örök élet bizonyosságát.

Kiáltunk hozzád, Urunk, hogy ne legyenek kétségeink afelől, hogy te elkészítetted számunkra a szabadtást bűneinkből. Add, hogy bizalommal készüljünk a veled való találkozásra, ahol színről színre láthatunk, és együtt örvendezhetünk majd mindazokkal, akik győztesen harcolták meg a hit harcát.

Hallgasd meg kiáltásunkat az Úr Jézus Krisztusért, aki veled és a Szentlélekkel él és uralkodik mindörökké.

Ámen.

BÖJT ELSŐ VASÁRNAPJA (INVOCAVIT) – 1JN 3,5-8

# „Megerősítesz inkább az igaz hitben”

Hamvazószerdával a böjti idő vette kezdetét. Vasárnap azonban nem a szenvedő, a keresztet hordozó Jézussal találkozunk, hanem az ördögöt, bűnt legyőző egyetlen Úr, a megfeszített Jézus Krisztus ajándékában részesülünk. Isten ígéje olyan húsvéti örömet és győzelmet ad ma, mintha már húsvét ünnepe lenne.

János apostol megnevezi, ki és mi ellen arat győzelmet Isten Fia. Az ellen a bűn ellen, amely bennünk van, az ellen az ördög ellen, aki szüntelenül ellenünk dolgozik, hogy eltávolítson bennünket Atyántól. Bármennyire is mintha azt olvasnánk ki a textusból, hogy a keresztény emberben nincsen, nem lehet bűn, Isten éppen azt látta meg velünk ma, hogy bűne alatt nyomorog, szenved a hívő is. Nem hagyja békén az ördög őt sem. Sőt az apostol azok ellen a tévtanítók – a gnosztikusok – ellen fordulva ír, akik azt állítják, hogy eljut az ember Krisztus nélkül, a saját maga tudása, képessége által is a tökéletesség állapotába, az igazságba, és átéli a bensőjében.

Gyakran minket is az a hamis gondolat száll meg, hogy „nyugodt lehetek, semmit nem tudnak felhozni ellenem; jó nekem a saját nyugalmam”. Pedig a keresztény embert mindig áthatja a szent nyugtalanság, mert megéli a két hatalom igencsak komoly erejét. Bizonyára vannak az életnek olyan területei, amelyekre tekintve azt mondhatjuk: mindent megtettünk, teljesen elégedettek lehetünk magunkkal. Valami hasonlót táplál belénk a világ is a profizmus-

sal. Az emberrel sok mindent elhitelnek, sok gondolat beleszivárogoz az életünkbe. Elhisszük, hogy mi mindenre képesek lehetünk. Mégis szenvedünk, sírunk, inog a lábunk alatt a talaj. Az embernek – legyen keresztény, hívő vagy Krisztust Úrnak nem valló – kivétel nélkül állandó megrontója az ördög.

A bűn első számú tulajdonsága, hogy az ördögtől van. Mégis az emberhez tartozik, és rombolja Isten és ember között a kapcsolatot, rombolja az embert. Nem tudjuk kiűzni idővel, hogy egyszer csak eljussunk a bűntelenség, a tisztaság állapotára. Nincs olyan böjti tisztítóóra, amely után fellelegezhetünk, hogy végeztünk vele, kiirtottuk. Maga a böjt, a bűnbánat nem abba az állapotba juttat el, amikor azt mondhatom: bűn nélküli lettem.

A bűn szüntelenül átszövi életünket. Kétségbe ejt, legyengít, rossz gondolatokat sorakoztat egymás után. Újra és újra azt érzi az ördög hatalmától rabul ejtett ember, hogy nincs biztonságban, fél, háborog. Luther a „fő-fő” ellenségnek nevezi az ördögöt. A *Nagy kátében* ezt olvasuk: „...mert ha Isten nem oltalmazna, egy óráig sem lennénk tőle biztonságban.” Igen, az ördög abban leli kedvét, hogy megkárosítson.

Mindig ráfogjuk a gondjainkat, bajainkat valakire, a körülményekre. Pedig az ördög a „fő-fő ellenség”, ő sugall, ő hajszol bele a keserűségbe, az elégedetlenkedésbe! De mi tudjuk és hirdetjük: legyőzte őt a Megfeszített. Értünk győzött, és nekünk ad győzel-

### A VASÁRNAP IGÉJE



met Jézus. És ha az ördögöt legyőzte, a bűnnel is leszámolt. Boldogok lehetünk, hogy bűneink bocsánatát kérve Isten tényleg meg is szünteti, el is távolítja őket.

„...tudjátok, hogy ő azért jelent meg, hogy elvegye a bűnöket, és hogy őbenne nincsen bűn.” Isten megkönyörült a bűnös emberen, és elküldte Fiát. Ezen a ponton fordul meg életünk iránya és tartalma. Harcolhatunk és – reformátorunk szavaival élve – fegyverben állhatunk, de soha nem mi leszünk úrrá a természetünkön, az ördög hatalmán. Mindig Isten Fia győz bennünk és értünk, ami természetesen nem azt jelenti, hogy mi kimaradunk a harcból, tudva azt, hogy ő ügyis küzd majd értünk. Éppen ellenkezőleg: nagyon is benne vagyunk! Fájnak és kínoznak a harctéri események. Állandó feladatunk van.

Gyakran adódik életünkben alkalom arra, hogy megküzdjünk, de ebben nem vagyunk egyedül. Mindig harcol értünk és velünk az Isten. Fölfoghatatlanul nagy ajándéka harcainkban, hogy általa megerősödik az ember hite. Nem veszíti el erejét, nem zsigereli ki az ördög ellen, a bűn ellen folytatott kemény munka, lelki győtrelem; és nem megedződik a harcban, nem megkeményedik, ha-

nem még közelebb érzi magához Isten szeretetét, ígéreteinek valóságát. Áldott minden fellépésünk az életünket felforgató gonosz ellen.

Tehát egyfajta felszólításként kell értenünk azt az igéből, hogy a keresztény ember nem vétkezik. Azt mondjuk: ne vétkezzen, küzdjön! És ezt nem minden alap nélkül tesszük. Isten Fia, a mi Urunk és Megváltónk azért jelent meg, hogy lerontsa az ördög munkáit. Le is rontotta, tönkretette. Lehet, gyenge az ember, és valljuk, sok teher nehezíti az életünket, de Isten Fia megszabadított bennünket mindentől, ami az ördögtől van.

Jézus ereje nekünk erő. Kereszten aratott győzelme és a halálból való feltámadása nekünk győzelem. Minden úrvacsorai alkalommal halandó testünkbe költözik. Velünk van. Minket táplál, nekünk ad erőt, átjár igazsága, szentsége.

Bűn, halál, ördög számunkra ellenség, mely bennünket pusztít. Mégis Isten vívja meg a csatát vele. A bűn ellen a bűntelen száll harcba. Számunkra pedig megadatik, hogy az ő győzelméből győzelmet vehessünk.

■ KLIMENTNÉ FERENCZY  
ANDREA

*Áldunk, Urunk, amiért megmenekültünk. Kérünk, légy irgalmas hozzánk, hogy megerősödjünk általad. Add, hogy nevedet dicsőítsük minden nap oltalmadért, amikor értünk szembeszállsz az ördöggel, és amikor átélhetjük, hogy szüntelenül velünk vagy. Ámen.*

## Hallgass meg minket, nagy Úristen

► **Invocavit vasárnapja a negyvennapos nagyböjti időszak kezdete. Bűnbánat után megtérésre, új életre hív. A böjti vasárnapok a feltámadásra emlékeztetnek. Graduáléneke – Hallgass meg minket, nagy Úristen (EÉ 275) – a magyar evangélikusság legősibb énekei közé tartozik, már *Huszár Gál 1560-as énekeskönyvében is helyet kapott.***

A vasárnap ógyházi evangéliuma – Jézus megkísértése és diadala az ördög és a bűn felett (Mt 4,1-11) – erőt, örömet hirdet a gyülekezetnek. Krisztus követői maguk is sikerrel harcolhatnak a kísértő és a kísértés ellen. A heti ige (1Jn 3,8) szerint: „Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa.” A graduáléneke azért az új életért könyörög, amelyben a hívő ember megállhat a világ kísértéseivel, bajjaival és az ördöggel vívott harcban: „Hogy ne essünk kétségbe, hitetlenségbe, / Ördög kezébe!”

A 16. századi versnek mind az öt versszak színe változtatás nélkül került bele énekeskönyvünkbe. Népszerűségét jelzi, hogy szinte valamennyi protestáns énekeskönyvben helyet kapott a 16–18. században. Az isme-

retlen szerző könyörgése – akár csak a vasárnapi epistola (2Kor 6,1-10) – ellentéték sorozatán keresztül mutatja meg, hogy Isten kegyelme, a Szentlélek ereje által a Krisztus-hívő ember győzelemre juthat. Baj, inség, kétségbeesés, hitetlenség, ördög, sötétség, szomorúság és hamisság felett győzedelmeskedik az Úristen, aki világosság, igazság, vigasság, örök boldogság.

Az egyes versszakok utolsó két sora mintegy összefogja a teológiai üzenetet. A bonyolult és a 16. században egyedülálló metrumú vers – a9, a9(4,5), a11(6,5), a12(7,5), a5 – utolsó, rövid, öt szótagos sorai nyomatékosítanak, értelmeznek: „Hogy ne essünk kétségbe, *hitetlenségbe*, / Ördög kezébe; És szomorú lelkünkben te

### ÉNEKINCSTÁR



Eged Isten dicsérete.

vagy vigasság, / Örök boldogság; Hogy nyilván elérhessük a *boldogságot*, / Örök országod; Dicséretet mondhasunk te *szent Fiadnak*, / Jézus Krisztusnak; Megerősítesz inkább az igaz hitben, / Ígéretedben.”

Az ének középpontja, a harmadik versszak a hívő élet végcélja felé mutat: „Add szívünkbe az igazságot, / És a mi lelkünkbe nagy bátorságot, / Hogy nyilván elérhessük [az eredetiben: hihiessük] a boldogságot, / Örök országod.” A *bátorság* szó nemcsak az új életért vívott harcban való bátor helyállást jelentheti. A 16–17. században ezt a szót „biztonság”, „veszély-, félelemnélküliség” értelemben is használták. A hívő azért a biztonságért, hitért is könyörög, amely az örök életet jelenti, amely az örök életre visz.

A negyedik versszak első két sora

„Uram, légy erős bennem, hogy a sok kibúvó, amellyel a szívem ki akar térni a lényeges dolgok elől, ne feledtesse el velem, hogy a te házában mindig van kenyér és bor, hogy a te házában az alázatosak igaz-

ságosságot keresnek, amely az új hazában világitani fog, sőt már most közvetíti országod sugarait.”

(J. Esquivél)

„A szeretet felveszi a felebarát gondját, mindenki-

nek segít, szolgál, mindig jót akar, tanít, büntet, ajándékozik és kölcsönad.”

(N. Herman)

„Mondj igent a meglepetésekre, amelyek keresztelik a terveidet, az álmaidat

szertefoszlatták, egészen új irányt adnak a napodnak, sőt talán az életednek is. Ezek nem véletlenek. Hagyj a mennyei Atyának szabadságot, hogy napjaid menetét ő maga határozhassa meg.”

(D. H. Camara)

„Úzd el a gonosz gondolatokat, Urunk, amelyek szép napod fényét elhomályosítják! Adj békét az összegabalyodott világnak! Oltsd el a gyűlölet és az irigység okozta tüzet!”

(Ambrosius)

■ H. HUBERT GABRIELLA

## Könyvbemutató az alternatív globalizáció jegyében

► A Luther Kiadó és a Védegylet közös kiadásában megjelent *Alternatív globalizáció a népekért és a földért* (Alternative Globalization Addressing Peoples and Earth, AGAPE) című könyvet február 17-én indították útjára a budapesti Pilinszky János irodalmi kávéházban megrendezett könyvbemutatóon. A könyv alapja az Egyházak Világtanácsának azonos című tanulmánya, amelyet közgazdászok és teológusok munkacsoportja készített el. A fordítást és a magyar kiadás szerkesztését Gömböcz Elvira végezte. A spirituális alap és a szakmai tudás egyszerre jellemzi a kiadványt.



A bemutatóon a Magyarországi Evangélikus Egyház, illetve a Déli Egyházkerület nevében Gáncs Péter

püspök üdvözölte a tanulmány magyar nyelvű megjelenését, egyben hangot adva annak a reménységnek, hogy a hazai egyházakban is egyre



Balról jobbra: Kende K. Péter, Gömböcz Elvira, Fülöp Sándor, Rogate R. Mshana és Szent-Iványi Ilona

FOTO: SMIDELIUSZ ANDRÁS

szélesebb körben válik egyértelművé a teremtett világ védelmének szükségessége.

A kiadványt, mely napjaink globalizáló gazdaságának problematikus csomópontjait foglalja össze, Gömböcz Elvira mutatta be. A növekvő szegénység, az embert és a természeti javakat kizsákmányoló gazdasági struktúrák, valamint az ökológiai krízis kérdéseinek öszinte átgondolása alternatív megoldások kidolgozását teszi szükségessé. A dokumentum célja is éppen az, hogy cselekvésre ösztönözzön, és arra buzdítsa az egyházakat, hogy változást létrehozó közösségekké váljanak – mondta el a fordító.

A rendezvény meghívott vendégeként Fülöp Sándor, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosja is megosztotta gondolatait a hallgatósággal. Mint mondta, olyan globalizációra van szükség, amelyben az ember és az emberi méltóság válhat fontos tényezővé.

Végül Rogate R. Mshana tanzániai közgazdász, az Egyházak Világtanácsa Igazságosság, Béke és Teremtés Munkacsoportjának programigazgatója vetített képes előadásában a dokumentum kialakulásának főbb állomásait ismertette, rávilágítva a hozzá kapcsolódó egyes kutatások eredményeire. Az angol nyelvű előterjesztést Szent-Iványi Ilona tolmácsolásában kísérhette figyelemmel a hallgatóság.

Az est házigazdjaként Kende K. Péter, a Luther Kiadó igazgatója köszönte meg a meghívott előadók közreműködését és az érdeklődők megjelenését.

■ S. A.

## EKME-jubileum

► Folytatás az 1. oldalról

Ugyanis ezek a gyerekek, amikor naponta az iskolából együtt átmennek a templomkertbe, hogy megebédjelenek, vagyis megkapják a napi meleg ételüket, előtte áhítatot tartanak, hangzik az ige.

Bálint Beátaék kézműves-foglalkozásokat szerveznek özvegyeknek, majd az általuk készített ékszereket

vagy dísz tárgyakat eladják, és a kapott összegből támogatják őket.

A következő programpontként Gaál János mutatta be az Interserve missziói szervezet munkáját, valamint Szkaliczki Tibor misszióba készülő informatikus mutatkozott be a hallgatóságnak.

A nap végén B. Pintér Márta, az EKME lelkes elnöke adott úti áldást a 78. zsolttár alapján.

■ B. Zs.

## Új szolgálati periódus küszöbén

### Lelekészítatás Bakonytamásiban

„Fontos tudnunk, hogy nem mi tartjuk meg az egyházat, hanem Jézus hozzánk való hűsége. Mi hősködh-



tünk, amíg nem tudjuk kimondani a zsolttárral együtt: »Segíts rajtam!« A szolgálata új periódusát kezdő lel-

kész számára váljék napi imádsággá ez a mondat” – hangsúlyozta Zsolt 31,3–4 alapján tartott igehirdetésében Ittész János püspök az elmúlt szombaton délelőtt Bakonytamásiban tartott istentiszteleten, amelyen Polgárdi Sándor, a Veszprémi Egyházmegye esperese beiktatta hivatalába Szakos Csabát, az egyházköztség meghívott lelkészét.

A nyíregyházi gyülekezetben elhívást kapott fiatal lelkész az ország nyugati végében kezdte meg szolgálatát. 1998-ban Nemescsóban szolgált lelkészjelöltként, majd 1999-ben D. Székely Imre püspök szentelte fel Óbudán. Ordinációja után Celldömölkön volt segédlelkész, ahonnan 2003-ban a bükiek hívták meg pásztoruknak. Két esztendővel később Bakonytamásiba került helyettes lelkésznek; az itt töltött évek után hívta meg őt a gyülekezet a lelkész állás betöltésére.

■ MENYES GYULA

## Böjti remények

Talán meglepő a most induló böjti időszakot összekapcsolni a reménységgel. Különösen is a mai szekuláris kontextusban, amikor senki sem tudhatja, hogy milyen hosszú böjt után remélhetünk majd végre feltámadást. Ugyanakkor nem árt tisztázni, hogy a böjt nem tévesztendő össze a megszorításokkal, az önkéntes vagy kényszerű fogyókúrával. Szabad ma is komolyan venni az ősi bölcsességet és tapasztalást, mely szerint a test böjtje a lélek lakodalma lehet. De ehhez merőben új látásra, meglátásra van szükségünk, amely életünk krízishelyzeteiben pozitív esélyt remél a megújulásra.

Ennek a merőben új életszemléletnek a felfedezéséhez segítséget kaphatunk olyan bölcs mesterektől is, mint például az Augsburgban élő Guido Kreppold. A kapucinus szerzetes és pszichológus könyve a *Bencés Lelkiségi Füzetek* sorozatában jelent meg *A válságok – életünk fordulópontjai* címmel (Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2006).

Néhány elgondolkodtató mondat az alig százoldalas könyvecskéből: „A válság nem a remény végét jelenti, hanem az élet új dinamikájának kezdetét... A válság nem feltétlenül szerencsétlenség; sok ember életében inkább új, gyümölcsöző irányultság kezdete.” A következő meglepő valomás akár bátorítás is lehet a böjti önvizsgálatra: „A válság jelentette a nagy fordulópontot életünk kívülről befelé haladó irányultságában, felis-

mertük sok korábbi törekvésünk üres és sekélyes voltát, felfedeztük a csend, a meditáció, az ima és mély beszélgetés értékét...”

Böjt a tisztázódás, a letisztulás, a testi-lelki-szellemi méregtelenítés lehetőséget kínálja, amikor rátalálhatunk a Jézusban nekünk ajándékozott „egy szükségesre”.

A 2009. esztendő többek között felveti a rendszerváltás óta eltelt két évtized öszinte, kritikus és önkritikus elemzésének lehetőségét és szükségességét. Vajon a negyvenéves „kényszerböjt” után miként éltünk a reánk zúduló lehetőségek bőségével? Új intézmények, új struktúra, új szolgálati területek – vajon bölcsen és felelősen sáfárkodunk-e velük? Mi motiválta döntéseinket? Vajon mindig le tudtuk-e győzni a hamis nosztalgia, a restaurációs hatalomvágy kísértéseit? Megtaláltuk-e Istentől kapott sajátos küldetésünket, evangélikus színünket, identitásunkat? Vagy inkább a két nagy testvéregyház farvizén manővereztetünk? Növekedtünk-e a krisztusi értékekben, vagy inkább csak mértéktelenül fogyasztva elhíztunk? Magunkra szedtük egy elméretezett intézményrendszer és egyházi struktúra túlsúlyát? S mindenképpen gyülekezeteink sok helyütt elfogytak...

Nem véletlen, hogy az esperesi tanács márciusi ülésén újra napirendre kerül az egyházi struktúra karcsúsításának kérdése. A válság hatására körülöttünk az egész világ az

### ÉGTÁJOLÓ



egyszerűsítés, a felesleges terhek leépítése felé mozdul. Fogyasszunk kevesebbet! Élünk egyszerűbben! Tartsunk mértéket! Gazdálkodjunk felelősebben korlátozott forrásokkal! Óvjuk, őrizzük a teremtett világot! Mindezek nem csupán üres jel-szavak, hanem az értelmes túlélés, a felelős továbbélés egyedül járható útjai. Erre rátalálni, erre segíteni, erre vezetni a reánk bízottakat – egyházunknak is mindennapos küldetése és felelőssége.

Apropó – egyházi struktúra. Eből a szempontból is hasznosak voltak a közelmúlt találkozásai osztrákok, illetve szlovák egyházi vezetőkkel. Tudom, hogy a szomszéd réjtje mindig zöldebbnek látszik, de matematikai tény, hogy mindkét, hozzánk hasonló nagyságú vagy kicsiségű egyház jóval egyszerűbb struktúrában működik. A számok önmagukért beszélnek: Ausztriában egy püspök felügyeletével hét szuperintendenciában élnek a gyülekezetek, míg Szlovákiában két egyházkerületben tizennégy esperesség működik. Emellett a mi három egyházkerületünk, tizenhét egyházme-

gyes modellünk bizony enyhén túlsúlyosnak tűnik.

Jól tudom, hogy nem a szervezeti reformok elevenítik meg az egyházat, de a felesleges struktúrák plusz terhet, koloncot jelenthetnek. Akadályozhatják a Lélek megújító munkáját, aki – reményességünk szerint – szeretné továbbfejleszteni egyházunk gyakran vesztelő hajóját.

Kívánatos és egészséges lenne, ha nem külső kényszerből (állami támogatások beszűkülése), hanem belső felismerésből indulnánk el a karcsúsító, lényeglátás felé vezető böjti úton.

A továbbgondoláshoz hadd idézzek még néhány, impulzust adó, provokáló címet Guido Kreppold könyvéből: *A válságból fakadó esélyek... Csak az változik, aki hagyja magát megérinteni... A mélységben kerülnünk közel egymáshoz... A mélyben következik be a fordulat...*

Kicsit cinikusnak tűnik a kérdés, de megkockáztatom: vajon nem vagyunk még/már eléggé mélyen ahhoz, hogy végre megforduljunk, klasszikus bibliai kifejezéssel: megtérjünk?! Csak így kerülhetünk közelebb Urunkhoz, aki a mélységben is ott van mellettünk!

S vajon mikor jövünk rá arra, hogy a mélységből nem egymást letiporva lehet kijutni, hanem egymást segítve? Egymás torka helyett inkább egymás kezét kellene keresnünk és megszoritánunk. Vajon mennyiben vesszük komolyan a jé-

zusi mandátumot, mely szerint reánk bízott a békéltetés szolgálata? Nemcsak szlovák–magyar, roma–magyar, de magyar–magyar relációban is...

Hogy mindehhez kevés az erőnk? Gyöngye a szeretetünk, sápadt a reménységünk? Pontosan ezért kapjuk az áldott böjti időt, hogy a mélyre evezve, felfelé, befelé és egymás felé fordulva újratöltsük életünk kimerült forrásait.

Ebbe az irányba segítenek a többször idézett könyvecske záró sorai is: „A válság rákényszerít arra, hogy felfedezzük életünk házának alsó szintjét is. Általában nem is sejtjük, milyen addig ismeretlen kincsek rejlenek ott – életenergia, elképzelések, ösztönzések –, amelyek értelmet adhatnak az életnek... A válság könnyen megbéníthatja az életet. Ha azonban megértjük üzenetét, új minőséget adhat neki.”

Böjt első vasárnapjának névadó zsolttára is bátorítónak provokál minket: „Ha kiált hozzám, meghallgatom...” (Zsolt 91,15)



Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

## Kollár utódai

Tanulmány a pesti szlovák evangélikusokról

A budapesti Rákóczi út közepén, egy neoromán stílusú bérházon templombejárat nyílik. A felirat szerint „a harci szellem templomának” kapujára leltünk. Evangélikusként talán sokan tudjuk, hogy valaha ez az épület a budapesti szlovák evangélikusok temploma volt. A ma keleti küzdősportoknak otthont adó „szentély” névadója azonban nem sokat hibázott: a pesti szlovák evangélikusok gyülekezete és temploma sok harc árán épült fel, maradt meg, majd vált tőlünk idegen kultúra szentélyévé.

Ezekről a harcokról szól egy nemrégiben megjelent könyv hosszabb tanulmánya, *Halász Ivánnak* a pesti szlovák evangélikusokról írt műve. (A kötetben ezenkívül közép-európai irodalmakról – lengyel, szlovák, cseh – készült tanulmányok olvashatók.) A szerző a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) Szlovák Tanszékének egyetemi docense. Külön öröm számunkra, ha azt látjuk, hogy történelmünk, tradíciójunk nem csak számunkra fontos.

A gyülekezet történetének első szakasza, *Jan Kollár* lelkészségének ideje 1819-től 1849-ig talán többek számára ismerős. Halász Iván tanulmánya a gyülekezet keletkezését csak röviden, az eddig megjelent műveket összefoglalva mutatja be. Legrészletesebben a gyülekezet dualizmus kori történetéről, *Daniel Bachát* és *Martin Morhác* szolgálatának idejéről olvashatunk. Daniel Bachát alatt (1873–1906) ez a sok viszontagságon átment gyülekezet a fénykorát élte. Bachát a belsőleg is meghasonlott közösséget anyagilag felvirágoztatta, függetlenségét megőrizte. Egyháza méltányolta igyekezetét; 1874-től a budapesti egyházmegye esperese lett, 1905-ben pedig bányakerületi püspökké választották.

Bachát életműve abba a „szürke zónába” esik, amelynek egyik oldalán a nyelvüket és nemzeti identitásukat feladó szlovákok, másik oldalán pedig a nemzetiségükért hazájuk ellen fordulóknak vannak. A mára méltatlanul elfeledett Bachátra talán éppen azért nem emlékezünk, mert a magyaroknak túl szlovák, a szlovákoknak pedig túl magyar volt. Ez a „szürke zóna” szélesebb és színebb, mint gondolnánk. Halász Iván a források elemző bemutatásával, kritikusan és empátiákkal válaszolja föl, hogy mi volt a sikeres életpálya ára, milyen kompro-

misszumokat követelt meg a magyarosító közvélemény Daniel Bachától és a pesti szlovák gyülekezettől.

Bachát utódja, Martin Morhác a szlovák nemzeti mozgalom ismert alakjaként került Budapestre. Már az első világháború előtt küzdenie kellett azért, hogy gyülekezetét ne olvassák be a pesti egyházba. Az államrendőrség 1920-ban letartóztatta, majd máig ismeretlen okokból több hónapra internálta. A heteoról ezerkészsáz lélekre apadt, tanítóját és kántorát is elveszítő gyülekezet-



be egy meghurcolt, megtört lelkész tért vissza. Az egyházközösség anyagiilag is megroppant, amikor a templomot körülvevő bérházait megadóztatták. Iskolája fenntartásáról le kellett mondania. Hosszas percek mentették csak meg a pesti szlovák evangélikusokat a csődtől. A küzdelmekben megroppant egészségű Morhác 1941-ben hunyt el. Halász Iván gyülekezet-története ezzel a dátummal zárul.

A pesti szlovák evangélikusok története a mi történetünk. Közös hitünk összeköt velük. A szlovák tradíció tovább él akkor is, ha a nyelv mára nagyobb részt elveszett egyházunkból.

■ KERTÉSZ BOTOND

*A tanulmány lelőhelye: Közép-európai irodalmak. Szerkesztette Ábrahám Barna és Illés Pál Attila • Halász Iván: A pesti szlovák evangélikusok. Esztergomi Forrásközpont Sorozat II. Szent István Társulat, Budapest, 2007. Ár-megjelölés nélkül. A kötet megrendelhető a PPKE Szlovák Tanszékének titkárságán: 26/577-000/2970; e-mail: sclavi@btk.ppke.hu.*

## „...a jó Isten igazán megáldott bennünket”

Beszélgetés a pozsonyi magyar gyülekezet lelkészeivel

► **Erika Hlačoková** a szlovák evangélikus püspöki karral érkezett Budapestre, a február 11-ei szlovák–magyar püspöki találkozóra, egészen pontosan a *Próhle György* országos felügyelő által adott fogadásra. A fiatal evangélikus lelkésznőt „főnöke”, *Milós Klátik* elnök-püspök arra kérte, hogy a hivatalos programban is vegyen részt. Jó is volt ez nagyon, hiszen perfkert magyarságával Erika nélkülözhetetlen közreműködője, szinkrontolmácsa lett a magyar-szlovák médiás csapatnak, s látogatónak is eljött lapunk szerkesztőségébe. Utóbb az is kiderült: sokan ismerősként üdvözölték őt azok közül, akik tavaly nyáron ott voltak a keresztények találkozásán Pozsonyban. Erika előre tervezett szabad budapesti délelőttjéből ugyan nem lett semmi, ám ő ezt nem bánta, mi pedig nagyon örültünk az új barátságának. Emellett az *Evangélikus Élet* pedig gazdagabb lett egy interjúval...

– *Frissen beiktatott pozsonyi lelkésznőként üdvözölhetjük most itt, Budapesten. Kérem, mutakozzon be röviden olvasóinknak! Egyáltalán: honnan tud ilyen tökéletesen magyarul?*

– Ahogy sokan, a magyar barátaim ismernek, *Hlacok Erika* vagyok. A szlovákiai *Leszenyén* – *Lesenice* – születtem, nem messze Balassagyarmattól, keresztény szülői gyermekeként. Édesapám sok éven át felügyelő volt a mi kis gyülekezetünkben, ahol mindig két nyelven folyt az istentisztelet. Habár szlovák iskolákat végeztem, jó néhányszor szolgáltam mint teológus magyar nyelvű istentiszteleten, mert a magyarul prédikáló lelkészek már akkor is kevesen voltak. Az egyetem befejezése után egy keleti kisvárosba kerültem segédlelkészként. Amikor a Pozsonyban, a magyar gyülekezetben több évig szolgáló lelkész nyugdíjba ment, engem küldtek a helyére a püspökeink, mert tudták, hogy magyarul is beszélek.

– *Hogyan zajlik a magyar nyelvű gyülekezet élete? Hány istentisztelet van, milyen gyülekezeti alkalmak, mekkora a létszám?*

– A pozsonyi magyar gyülekezet nem önálló, hanem a nagytemplom szlovák gyülekezetéhez tartozik. Sajnos a magyar gyülekezet tagjai elég kevesen vannak. Amikor Pozsonyba

– *A püspöki találkozó, amelyen Ön is részt vesz, az egyházak közötti testvéri viszony erősítése érdekében jött létre, de a társadalom, a nem evangélikus, nem keresztény magya-*



FOTÓ: BOLLA ZSUZSANNA

erkeztem, a hívek száma az istentiszteleten talán tíz körül volt! Emlékszem, ez először meglepett. De az első perctől fogva kértem a jó Istenet, hogy adjon erőt, vigasztalást, bátorítást; hogy annak ellenére, hogy ez egy kicsi gyülekezet, áldja meg a munkánkat. Megértettem, hogy itt kell szolgálnom, engem Isten küldött ide, és nekem ezt a pár embert szeretnem és tisztelnem kell.

Ma, két év elteltével elmondhatom: a jó Isten igazán megáldott bennünket. A gyülekezetünk egy kicsit megnőtt, megerősödött, körülbelül tizenöt-húszan vagyunk az istentiszteleteken. Egy család vagyunk, akik együtt élnek az örömeiket, bánataikat. Pár hónappal a megérkezésem után bibliaórákon kezdünk találkozni. Ezekre heten-kilencen járnak, ami a vasárnapi istentiszteleten részt vevők számát tekintve nagyon szép eredmény.

A pozsonyi – tehát a szlovák és a magyar – gyülekezet pár hónappal ezelőtt megválasztott lelkészeinek, február 8-án volt a beiktatásom. Igazán hálás vagyok a jó Istennek, hogy éppen ide vezérelt, ezekhez az emberekhez, és kérem őt, hogy továbbra is vezessen Szentlelkével.

*rok és szlovákok felé is van, kell lennie üzenetnek... Mint lelkész hogyan látja ezt? És mint fiatal biztató jelként éli-e meg?*

– Azt hiszem, nagyon fontos, hogy először kicsiben – de aztán nagyban is – megmutathassuk, hogy magyarok és szlovákok tudnak szeretetben együtt élni. Fontos, hogy mindig megemlítsük, a szemünk előtt legyen: minket Isten szeretete egybeköt, ez a lényeg. Biztosan vannak dolgok, amelyek elválasztanak, amelyekben nem értünk egyet, de nekünk nem arra kell néznünk, figyelniünk, ami szétválaszt, hanem arra, ami egybeköt, és az pedig megbocsátás és a szeretet. Számomra nagyon fontos, hogy ez így legyen, és amennyire tőlem telik, igyekezni fogok mindig, hogy ez a két egymás mellett élő nép szeretetben, békességben éljen.

– *Hogyan érezte magát itt, Budapesten? Hogy szorosabbak legyenek a szálak, mit gondol: van-e lehetőség a pozsonyi magyar és egy magyarországi gyülekezet közötti testvérkapcsolat kialakítására?*

– Most a budapesti találkozóon nagyon jól éreztem magam. Jó volt a hangulat. Sok ismerőssel találkoztam, és sok új barát, ismerősre találtam. Úgy gondolom, nagyon jó lépés volt ez a találkozó. Támogatni kell az ilyen kezdeményezéseket. A pozsonyi magyar gyülekezetnek eddig nincsen testvér-gyülekezeti kapcsolata magyarországi gyülekezetekkel, de talán jó volna, ha lenne, mert jó volna így is ápolni a testvéri viszonyt.

– *Adjuk akkor közre elsőként az EvÉlet olvasói számára: „Testvérgyülekezet kerestetik...!”*

■ KÓHÁTI DÓRA

KÉSZÜLÜNK A NŐK VILÁGIMANAPJÁRA – MÁRCIUS 6.

## Pápuaföld európai szemmel 2.

► **Folytatjuk beszélgetésünket a Bálint házaspárral, akik missziói munkatársaként négy éven át Új-Guinea második legnagyobb városában, Laéban éltek. Elsőként a pápu asszonyok helyzetéről érdeklődünk.**

– Sokszor mondtuk viccesen, hogy a férfiak értékrendje szerint a sorrend Pápuaföldön így fest: disznók, fiúgyerekek, asszonyok és lánygyerekek. A nők többsége lenézett, kiszolgáltott, kihasznált sorban él, és mivel ebbe születtek bele, ezt a mintát látták a törzsben, el is fogadják a helyzetüket. Bölcsesség és tapintat szükséges ahhoz, hogy más

kultúrából származó emberek lassan rávezessék őket, különösen is a férfiakat, hogy ez így nincs rendjén. A bibliaórákon mi úgy próbáltunk csendben példát mutatni, hogy én *Zoli* mellé, egy székre ültem – nem a földre, a lábaihoz –, ő pedig az újonnan érkező helyi asszonyoknak udvariasan helyet mutatott, amíg voltak üres székek. A nők ámulattal telepedtek le az „őket meg nem illettő” helyre. Mivel a benszülöttek között, szemük láttára éltük napjainkat, így volt alkalmunk megmutatni nekik, hogyan él békében egy olyan család, amelyben tisztelik és megbecsülik egymást a tagok.

– *Mindez azt is eredményezi, hogy a lányok még egyházi közegben sem tanulhatnak?*



– Én a Lae városában működő, angol nyelvű teológián tanítottam; ott akkoriban egyetlen női hallgató volt. Ugyanazt tanulta, mint férfi társai, de belőle csupán gyülekezeti munkás lett. A nőkhöz való elutasító viszonyulás miatt, azt hiszem, hosszú út vezet odáig, hogy a pápuák ordináljanak, azaz lelkésszé avasanak egy nőt.

– *Az egyházi életben is megmaradtak a pogány szokásaik?*

– Mivel az ottani evangélikus egy-

házat a bajor és az ausztrál misszió hozta létre, az istentiszteleti rend meglehetősen hasonló a miénkhez. Nincsenek saját dallamaik, saját énekeik. Német és amerikai dicséreteket fordítottak le pidzsinre vagy egy-egy törzs nyelvére. Az is igaz, hogy ezeket az átvett dalokat nagy kedvvel és szépen éneklük.

Pogány szokásaik megítélése életbevágó és sokat vitatott kérdés. Hogy meddig lehet elfogadni az idegen tárgyak használatát, arra senki sem tudna pontos választ adni. A hétköznapi apró eseteire lebotva még a Biblia sem adhat ilyen egyértelmű vezetést. Nyilvánvaló, hogy a misszióknak is tisztelnie kell más népek kultúráját, hagyományait. De a mágiát, a varázslást, a vérbosszút és az ani-

mizmust nem lehet tolerálni. Hiszem, hogy Isten is gyönyörködik egy csodálatos, új-guineai stílusban faragott oltárban, ha nincsenek rajta rituális szimbólumok, de nem gondolom, hogy jóváhagyja például a lelkészek többnejűségét vagy a vérbosszú ma is élő hagyományát.

– *Mit tanulhatunk a pápuáktól?*

– A törzsi összetartás, az, ahogyan segítik egymást, példamutató nálunk. Az egy közösséghez tartozók sosem hagynák egymást éhen halni, sőt mindenüket megosztják egymással. Ott a törzsfőnök nem attól válik nagy emberré, hogy mekkora vagyont harácsol össze magának, hanem hogy mennyire gondoskodik a népéről.

■ B. PINTÉR MÁRTA

# Boldogtalan zseni a keresztúton

Szalay Lajos (1909–1995)

„Ha két grafikus neve marad fenn az utókornak a 20. századból, a másik az enyém, ha csak egy, az Szalay Lajosé.” (Pablo Picasso)

Szalay Lajos születésének századik évfordulója ünnepi pillanatokban részleteti a magyar képzőművészet egyik legnagyobb mesterének életművére méltán kíváncsi nagyközönséget. Még ott látható tucatnyi rajza az Országos Széchényi Könyvtár folyosóinak falain, a 2008 novemberében nyílt *Biblia Sacra* kiállítás ihletett, modern alkotásai között. Ragyognak a fekete tussal megjelenített isteni teremtmények, a bibliai emberalakok és állatfigurák, Szalay Tollonásai nyomán megannyi lenyűgöző kreatúra. 2008 végén pedig szintén a Várban a Koller Galéria tisztelgett a Szalay Lajos centenáriumi év valóságos nyitányaként az *Istenekek, szentek, mártírok* című kiállítással.

A művész életének csaknem felét hazájától távol – 1930–31-ben, majd 1946–48 között Párizsban, 1948–60 között Argentínában, 1960–88 között pedig az Egyesült Államokban – töltötte. Nemzedékeknek kellett volna zsenialitása köpenyéből előbújnia, ehelyett az emigráció elzárta őt a lehetséges magyar tanítványoktól. Csaknem nyolcvanévesen tért végleg haza feleségével együtt, Miskolcot választva lakhelyül.

Köztudott, hogy nem jött üres kézzel: negyyszázötven rajzát ajándékozta a magyar államnak, gazdagítva jó néhány múzeumot és különféle gyűjteményeket. 1992-ben Kossuth-díjat kapott, 1994-ben díszdoktorrá avatta az egykori alma mater, a mai Magyar Képzőművészeti Egyetem. Kisebbségi tanulmányokon, interjúkon kívül se életében, se halála után nem született még e nagy ívű pályának rég kijáró, a máig föltáratlan kincseket rejtő hagyatékról nagymonográfia, s művészettörténet-sülvölvények körében még ma sem divatos szakdolgozati téma...

Pedig ideje lenne lassan eloszlatni az „értetlenség faji átkát”, melyről vigasztalanul és okkal ejt szót a mindenkor felelősséggel, tollforgatóinkat nyelvi igényességével, bölcs gondolataival ingerlő, de sajnos kevésbé inspiráló hírvő ember, az alkotó Szalay Lajos. Bízást örmére, kései megelégedésére szolgált volna, ha látja a Kogart Ház januári kiállítás megnyitóján az átszellemült huszonéveseket és harmincasokat az álmélkodó idősebbek seregletében.

Szalay Lajos bár haláláig tartalmi és formai akcentusok nélkül beszélt anyanyelvét, olyan nyelvet választott, amelyet a világ minden táján értenek: a vonal, a rajz nyelvét.

A rajz minden képzőművészet alapja. Pusztán a vonallal mennyi mindent elmondhat a művész! Beszélhet érzelméről, indulatokról, történetekről, azok reális és szimbolikus vonatkozásairól. Láttathat teret, távlatot – megsza- poríthatja a dimenziókat. A büszkén, rangként viselt paraszti származás, a genetikailag magá-

ban hordozott igazság és a mély hit érhető tetten Szalay rajzaiban. Lírai önvalomások és drámai önmeghatározások jelennek meg feszes kompozícióiban – legyenek bár mitológiai, bibliai témájúak, vagy meséljenek a nagyapa istállójáról vagy a klasszikus szerelemről.

Egyvalami azonban szinte teljesen hiányzik grafikáiról: az önfeléd mosoly. Ő maga sem volt felszabadult lelkű ember, *Juhász Ferenc* szerint „boldogtalan zseni”. Nyolcvanéves korában egy interjúban arról beszélt, hogy a magyarból hiányzik a klasszikus rajzolásához szükséges boldogság. „A magyar nem lehet boldog, mert saját erkölcsi és szellemi rangjának vágányáról egy szerencsétlenség kisiklatta” – mondta a művész 1989-ben.

Rajzolásai módszere – ahogy ő nevezi, a „ragozó rajzolás” – lenyűgöző. A vonal csak néhány pillanatra marad puszta – érthetetlenül és értelmezhetetlenül – vonal. A mellé húzott második, harmadik, a következő már továbbgondolja, alakítja, értelmezi, ragozza – helyet jelöl ki, és értelmet ad neki a testben, a kompozícióban, a távlatban.

Műveit szemlélve nem szabadulhatunk Juhász Ferenc szavaitól: „Szalay Lajosból úgy nőtt ki a zsenialitás, mint égitestünk anyagából a fű, a földből, a körepédésekből, a sziklahasadékok szikáinak tetsző, de cserepes oldalán, dombon, mezőn, réten, mindenütt. Ismerik-e a fűszálát? A vékony, eres, zöld késpengéhez hasonlót vagy a zöld lábszárcsontkeményet, a csont-törzsön a bütökkel, csomókkal, tetején az aranyzöld tühattyú halcsontváz-rázkódás kalással. Ha ismerik: tudják, micsoda erő van, roppant hit-tudat és még-roppantabb győzelem-tudat van egy zöld fűszálban. Ilyen győzelem-mámor és elmúlás-mámor volt Szalay Lajos. A mindig megfeszítésre-váró és mindig keresztet-hurcoló győztes lángeleme, szegény! (...) Boldogtalan zseni a keresztúton.”

Az emlékek folyamatosan hozzá elénk a további ünnepi eseményeket: február 26-án, Szalay Lajos születésének századik évfordulóján nyit Szalay-kiállítást a Jászi Galéria. Március 24-től a Petőfi Irodalmi Múzeumban főként illusztrációi láthatók. Miskolc, ahol a művész – a város díszpolgára – 1995. április 1-jén elhunyt, szintén a Mester emléke előtt tiszteleg a *Szalay Lajos és nemzedéktársai, 1930–1950* című tárlattal.

■ MÁRTON GYÖNGYVÉR  
– ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

Szalay Lajos grafikusművész gyűjteményes kiállítása március 25-éig hétfőtől péntekig 10 és 16 óra között, szombaton és vasárnap pedig 10 és 20 óra között tekinthető meg a Kogart Házban (1062 Budapest, Andrássy út 112.).



DAVID ÉS SAUL (A KOVÁCS GÁBOR MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY TULAJDONA)

# Derűs beszélgetés

▶ **Ritka könyvbemutatóra került sor február 19-én a budapesti Pilinszky János irodalmi kávéházban. Sajátos helyzet ugyanis, ha egy bemutatásra váró mű már alig kapható. Döbrentey Ildikó *Beszélgetek az Úrral* című imakönyvével pedig bizony ez történt. A kitűzött, hivatalos bemutató idejére a még karácsony előtt megjelent példányokat szinte mind elkopkodták. A Pilinszky kávéházban azonban mégsem a „sikerkönyv” szerzőjét, a jól ismert meseíró tennel megjelent a népes közönség. Az imádságok méltatása, a gyermeken egyszerű, mégis művészi nyelven megszólaló imarészletek mind túlmutattak a földi dimenziókon. A hallgatóság figyelmét arra a Szentlélek Istenre irányították, aki szől és megszólított Döbrentey Ildikó Istenrel folytatott beszélgetésein keresztül.**

– A könyvbemutató estéjén mindannyian azzal szembe-sültünk, hogy az Úristen nagyon változatos módon munkálkodik. Ha kell, egy meseíró használ fel arra, hogy segítse, intenzívebbé tegye imaéletünket. Ildikó, Ön már tíz esztendője Istenről kapott küldetésnek tekinti az imádkozást. Hogyan ismerte fel, hogy ez lesz a szolgálata?

– A körülmények egybeeséséből. Előtte vettem részt a katolikus megújulási mozgalom által szervezett, *Katona István* atya által vezetett Szentlélek szemináriumon. A tanfolyam végzetével kaptam bátorítást, sőt küldést arra, hogy éljek a próféta karizmával. Telve voltam ugyan tett-vágygal, mégsem tudtam elképzelni, hogyan végezhetném ezt a szolgálatot. Éppen ekkor kerestem meg fiatal plébánosunk itt Héregben. Bár már harminc éve fűzött kedves kapcsolat ehhez a faluhoz, de éppen ekkoriban döntöttük el, hogy itt fogunk élni. Zoltán atya megszólított azzal, hogy bibliaórát kellene szervezni.

Én hozzáálltam, ám az elején bizony kevesen jöttek el. Ekkor kezdtem el imádkozni. Ahogyan a könyv előszavában is írtam róla, a Deák téri templomban, ahová evangélikus férjemet, *Levente Péterrel* eljártam, gyakran hallottam idősebb *Hafenschér Károly* könyörgéseit. Tőle tanultam meg, hogyan lehet szabadon, saját szavainkkal imádkozni. Azt azonban szintén csak ekkori-

ban tudtam meg, hogy a katolikus misében is helyük van az ilyen könyörgéseknek. Talán itt Magyarországon egyedül mi, héregiek élünk a lehetőséggel, hogy az áldozás utáni részben, a csendes imádságra kijeb-



FOTO: BOTTA DÉNES

lőlt helyen saját gondolatainkat tárjuk szabadon az Úr elé.

– Többes számban fogalmaz, pedig a könyv címében egyes szám szerepel, „beszélgetek az Úrral...”

– Pedig ezek az imádságok a közösségünk rezonanciái. Azt fogalmazom meg gyakran, ami a falunkat, az ott élő katolikus, református híveket foglalkoztatja. Héregben valóban megéljük az ökumenét. Tiszteljük egymás felekezését, szeretjük egymásban az Úr gazdagságát. Gondunkká tesszük mások gondját, Isten elé visszük örömeinket, közös ünnepeinket. Ezért is mondták sokan, amikor kézbe vették a könyvet, hogy olyan hatással volt rájuk, mintha ők maguk imádkoztak volna.

– Úgy beszél Héregről, mintha ott csupa jó szándékú, kicsinyességtől, irigységtől mentes ember élne...

– A mi falunk is olyan, mint bármely más közösség. Nem mentes a hibáktól. A héregiek is szeretik kibeszélni egymást. Ám a szükségben megszűnik a kicsinyes viselkedés. Ahol baj van, ahol valamilyen hiányt szenvednek, fél órán belül odasereglik a szomszédság, hogy segítsen.

Azt tartom a legfőbb feladatunknak, hogy egymást segítsük. Erre születünk. Manapság, úgy tűnik, uralkodóvá vált az önzés, ezért kell még kitartóbban könyörögnünk nemzetünkért, az itt élő emberekért és különösen is gyermekeinkért. Az imának van ereje ahhoz, hogy az ellentétek hullámai elsimuljanak, hogy odafigyeljenek egymásra az emberek, felelősséget érezzenek egymás iránt.

– Imádságai a mások terhének hordozásán túl felszabadult derűt sugároznak. Szíve csordultig van hálával. Az imakönyv utolsó lapján pedig olvasható egy Önnel korábban készített interjú. Ott esik szó arról, hogy a családnak milyen tragédiát kellett elhor-

doznia: két fiúgyermek halálát. Bizonyára nem csupán ezek a próbák adattak a házaspárnak, de talán e két veszteség feldolgozása volt a legnehezebb. Akaratlanul is kíváncsi vagyok a kérdésre: ennyi szenvedés után hogyan lehet valakiben ennyi életöröm – és főleg Isten iránti hála?

– Az Úristen mozaikdarabokat küld, amelyekből lassan összeáll a terveibe illő kép. Ilyen módon rakta össze a küldetésemet, életem alakulásával értette meg velem, milyen feladatokat szán nekem. Így adott barátokat is mellem. Órangyalokat, akik éppen akkor léptek be az életünkbe, amikor szükségünk volt rájuk. Ilyen „búvópatak-barátság” a miénk *Deme Tamással* és feleségével; őket ifjúságunk óta ismerem, és a nevüket a könyvemben is említtem. Ott voltak *Marci* fiunk temetésén is 1983-ban. A gyógyszerterápiából szinte semmire sem emlékszem. Lem foglalt a bánatom. Egy kép azonban elevenen bennem maradt. Amikor már elmentek az emberek a sír mellől, Tamás még ott maradt. Velem szemben állt, és rám mosolygott. Tekintetében látszott az együttérzés, a fájdalom, de – nem felejtem el soha – biztatóan mosolygott! Kimondhatatlan erőt adott ezzel. Isten irgalmas szeretetéhez emelt.

De már korábban megtanultam, hogy imádkozni nemcsak szavakkal lehet. Tréfásan szoktam mondani, hogy én a hat másik unokával együtt „nagyanya óvodájába jártam”. Sokszor jut eszembe az ő példája, ha fáradt vagyok, ha nem találok szavakat érzéseim kifejezésére. Nagyanya mindig dúdolt, és mindig mosolygott. Nem volt ingerült vagy gondterhelt, a hangját sem emelte fel soha, pedig sok feladata volt. Még a misére sem jutott el minden vasárnap, mert rámaradt a család rendezése. Gyönyörűen, béke-ségekben, derűvel végezte a dolgait, mosolygott, szünet nélkül dúdolt, s közben templommá lett az otthona. Ő az Úr jelenlétében élt. Tőle tanultam meg, hogy a lelkünk néha olyan magasságokban szárnyalhat a Krisztussal való közösségben, hogy szavakkal kár lenne lerántanunk a földre.

– Imádságok könyvével Ildikó most mégis az Úrral való felszabadult beszélgetésre invitál...

– Az évtizedek során családtagokban, barátokban annyiszor nyújtott támaszt nekem az Úr, most – imádságaimmal – hiszem, engem küld segítségül másoknak.

■ B. PINTÉR MÁRTA

## HIRDETÉS

**Evangélikus félóra az Evangélikus Rádiómisszió szerkesztésében**

**Budapest:** Rádió C – FM 88,8: vasárnap 7 óra • Civil Rádió – FM 98,0: páratlan hetek vasárnapján 8 óra (a *Napkelet* című műsorban); ismétlés: aznap 22.30-kor • Rádió 17 – FM 96,8: szerda 18.05; ismétlés: szombat 4.05; ismétlés: vasárnap 23.05.

**Vidéken:** Baranya Rádió – FM 93,8: vasárnap 8.30 • Torony Rádió – FM 94,4: hétfő 10 óra • Tenkes Rádió – FM 88,6: vasárnap 6 óra • Nyugat-dunántúli Régió Rádió (MR6): vasárnap 8.05 (a *Hittel-szívvél* című műsorban) • Vörösmarty Rádió – FM 99,2: vasárnap 8.08 • Szent István Rádió: páratlan hetek szombatján 15.30; ismétlés: másnap 16.05 • Európa Rádió: hétfő 14 óra (a *Határtalan* című műsorban); ismétlés: hétfő 23 óra.

## MAI MEGTÉRÉSEK

## Humán értelmiségiek és művészek „irányváltása”

*Irányváltás* címmel 2008. november 4. és december 16. között kéthetente négy rendkívüli alkalmat szervezett a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának Hermeneutika Tanszéke. A „Sub-klub” (a *sub* héber szó megtérést jelent) keretében zajlott beszélgetéseket az ötlet- és házigazda, e sorok írója vezette.

**Bölcsész megtérők – miért ritkábbak?**

A sorozat célja az volt, hogy a hallgatók és az érdeklődő vendégek közelebből is megismerjék humán értelmiségiek (bölcsezők, művészek) életútjának „irányváltását”. Mintha mérnökök, orvosok, természettudósok megtéréséről gyakrabban hallanánk, mint filozófusokról, irodalmárokról, művészekéről. Vajon mi ennek az oka? Talán az, hogy a keresztény hithez hasonlóan a filozófia, az irodalom, a művészet is az emberi létezés teljességére keresi a választ, s így a filozófia vagy a művészet nyelvében adott válaszok sokszor akár valláspótlékként is helyettesíthetik az elutasított istenhitet. Ezzel szemben egy természettudós világlátásának nincsenek totális igényei; így az ő esetében éppen azok hiánya vezethet el az istenhit vagy akár a kereszténység iránti igényére, a megtérésre.

Meghívott vendégeink a hetvenes-nyolcvanas években bölcsész egyetemi oktatóként vagy alkotóművészként ígéretes pályán indultak el, s hamarosan jelentős szakmai eredményeket mutattak fel. Ám gondolkodásuk egy ponton radikálisan megváltozott, „megfordult”. Megismerték Krisztust, aki az ő életük szabadítója és megváltója is. Egyszóval: megtértek. Ennek következtében művészi és tudósi pályájuk is többnyire új irányt vett. Előadókinktól a „rég” és az „új” szellemi irányultságuk, illetve egykori és mai szakmai teljesítményük bemutatását kértük.

**A bizonyágtétel új nyelve**

Kiderült, hogy személyes vallomás, bizonyágtétel nélkül az előadóknak nehéz megfogalmazniuk a „szakmai irányváltást”. Ám a protestáns egyházi körökben jól ismert „bizonyágtétel” éppen sztereotip jellege miatt könnyen kiüresedhet, s a sokszor zavarba ejtő intimitása könnyen sémává is válhat. Talán ezért is idegenkednek akár a világiak, akár a felnőtt keresztények ettől a formától. Az egyetemen szervezett sorozat „műfaját” így inkább kísérleti jellegűnek tekintettük, s a „bizonyágtétel” intellektuális megújításaként próbáltuk definiálni.

**Három előadás és kerekasztal**

Az első három alkalommal a meghívott előadók külön-külön szóltak személyes megtérésükről és szakmai „irányváltásukról”, a negyedik délután pedig „kerekasztal” formájában beszélgettek egymással, illetve a jelenlévőkkel. Hála a Zákus Mediacentrum munkatársainak, mindegyik előadásról készült videofelvétel; a megszerkesztett anyag majd a Pax Televízióban is látható lesz, és könyv formájában is megjelenik.

A sorozat mottóját *Dér Katalin* könyvének egyik gondolata adta. „A megtérési történet lényegi eseménye nem annyira a karakter »átváltozása«, másmilyenné »válása«, olyan, amilyen korábban nem volt. Ami történik, az inkább a meglévő karakter, az abban rejlő erők, képességek irányváltása, megfordulása, összhangban a héber *swb* gyök és a latin *conversio* »megfordulás, megfordítás, fordulat« értelmével, ami a görög *meta-noein* jelentésétől sem áll távol: a megtérés, a metanoia »a gondolkodás irányváltása.«” (*Dér Katalin: A Biblia olvasása*, Kairosz Kiadó, Budapest, 2008, 139. o.)

Négy alkalommal e sorok írójával együtt

négy személy (két nő és két férfi) szólt a jelenlévőkhez, négy felekezetet (római katolikus, szabadkeresztény, református, evangélikus) reprezentálva. A kerekasztal alkalmával fogalmazta meg az egyik előadó, hogy Isten mind együnköt különböző utakon talál meg, és sokszor egymástól egészen eltérő módon találkoznak vele, de végül mindnyájan ugyanazt a *Credót* mondjuk!

Hetilapunk böjti számaiban az előadások rövidített és szerkesztett változatait közöljük. Az itt írásban is olvasható tanúságtételek természetesen magukon viselik a szóbeli előadás külső jegyeit. Az *Irányváltás* című könyvben, amelyet a Hermeneutikai Kutatóközpont fog kiadni a tavasz folyamán, az olvasók majd részletesebben is megismerhetik e tanúságtevő életutak színes és elgondolkodtató történeteit.

Magyarországon nemcsak a második világháború után, a nagy evangélicizációk idején voltak, hanem ma is vannak sorsfordítók, irányváltók megtérések. Első alkalommal *Dér Katalin* klasszika-filológus szól lapunk olvasóihoz. Fogadjuk szeretettel!

■ FABINY TIBOR egyetemi tanár  
(Károli Gáspár Református Egyetem)

## A klasszika-filológiától a Bibliáig

## ■ DÉR KATALIN

Megtérésem minden emberileg megragadható előzmény nélkül, teljesen váratlanul, egyik napról, sőt egyik órától a másikra történt, és minden képelemet felülmúló, drasztikus, egész életemet gyökerestől átforgató, száznyolcvan fokos fordulatot hozott.

A megelőző négy évben beteg voltam: pánikbetegség, szorongás, depresszió, vegetatív neurózis, állandó rettegés, főleg halálfélelem, ugyanakkor állandó öngyilkossági késztetés súlyos testi tünetek, szívrohmok, fulladásrohamok kíséretében; kórházak, kivizsgálások, pszichiátriai kezelés, masszív gyógyszer- és orvosságosság. Az orvosok mindent megtettek, meggyógyítani azonban nem tudtak, hiszen nem orvosi természetű volt maga a betegség. Egzisztenciabetegség volt; a létem volt beteg. Így éltem négy évig.

És eljött 1989 húsvét vasárnapja. Úgy fél tíz tájban arra ébredtem, hogy valaki beszél hozzám a bensőmben. Persze nem szavakból álló, hangzó beszéd volt ez kerek mondatokban, dehogya! Mégis, amit mondott, utólag le tudtam fordítani nagyon pontos, világos magyar mondatokra. Így szólt: „Van valaki, és ez Jézus Krisztus, aki meghalt érted. Mondjuk mindenkiért, de most itten arról van szó, hogy térted. Meghalt érted. Meghalt és feltámadt. És ez most van. Menj el és nézd meg! Meg lehet nézni, mert ez most van. Menj és nézd meg!” Ennyi. Ellenállhatatlan volt. Nyilván ellenállhattam volna, ha akarok, ám olyan erős, világos, meggyőző volt az egész, hogy ez fel sem merült bennem. Felpattantam, magamra kaptam valamit, mentem. Tudtam, el kell mennem valahová, feltehetően egy templomba. Hogy mifélébe, meg hogy van-e ilyenkor mise, istentisztelet vagy valami, arról fogalmam sem volt: templomban addig legfeljebb turistaként jártam.

Beestem a közeli kis katolikus templomba. Persze volt istentisztelet, a feltámadási mise folyt éppen. Húsvétvasárnap, tömörked ember, hely sehol. Megálltam az oldalfalnak dőlve; nem fogtam fel semmit, nem lát-

tam az embereket, nem hallottam a prédikációt. És akkor megtörtént. Érzékelttem, amint megy ki belőlem az a sok rossz, ami e négy évben és egész életemben volt, minden. Mintha valami anyag volna, valami vízfőle: mintha, hosszú évek óta először, sírnék. Nem igazi sírás volt, a totális érzelmi közhöz, amely az ilyen pszichés betegségek sajátos tünete, az szakadt fel, és csak jött ki a rossz, így, víz formájában. Nagyon fájt a szemem – és elmondhatatlanul jó volt. Aztán vége lett, elindultam haza. És mire ha-zaértem ezen a tízperces úton, tudtam én már mindent: hogy Isten van, és szeret engem, hogy Jézus Krisztus van, és szeret engem, és hogy mindez – igaz. Arról, mi az a „mindez”, fogalmam sem volt. Csak annyit tudtam róla, hogy igaz. És hogy most már minden jó lesz; sőt nem is lesz, hanem van. Most már minden jól van.

Ilyenkor az ember igen fogékony az Isten-tapasztalatokra. A megtérés utáni első tapasztalatom az volt, hogy ha Isten a kezébe vesz valakit, totális szanalást végez egész lényében, minden rétegében, testében, lelkében, szellemében. Így olvastam később a Bibliában, például Ruth történetében vagy a gyógyulástörténetekben: amikor Jézus betegeket gyógyít, nemcsak konkrét betegségük

műlik el, hanem teljes életük és személyiségük gyógyul meg. És ezt tapasztaltam saját sorsomban. Megtérésem előtt életem egyetlen szeglete sem volt rendben, testi-lelki egészség, családi élet, emberi kapcsolatok, munka: minden romokban. Most ez az egész változott meg gyökeresen. Meggyógyultam, családi életünk rendbe jött, emberi kapcsolataim szintén, a munkában is nagyon gyorsan megtaláltam a helyemet.

Másik ekkori tapasztalatom szerint megtérések nem annyira az történik, hogy az ember személyisége, karaktere megváltozik, átváltozik másmilyenné, amilyen korábban nem volt. Nem. Ami történik, sokkal inkább a meglévő karakter, az abban rejlő erők, képességek irányváltása, megfordulása, összhangban a héber *sub* és a latin *conversio* „megfordulás”, „fordulat” értelmével vagy a görög *metanoiával*, ami a gondolkodás irányváltása.

Az emberben lévő erők, képességek, tulajdonságok önmagukban nem jók, nem rosszak; hogy jók vagy rosszak lesznek-e, egyedül az irányuk, az erők és képességek iránya dönti el. Ám irányt csak szabad akarattal szellemi lény, Isten és ember adhat nekik. Isten a megtérésben nem megváltoztatja a bennünk lévő erőket, képességeket, még a tulajdonságokat sem; azt teszi, hogy ha addig a rosszra irányultak, mostantól a jóra irányuljanak. Így olvastam a Bibliában, így történt az életben is. Isten minden erőt, képességet, még a tulajdonságokat is meghagyta bennem, csak éppen átfordította új irányba.

Azt is hamar tapasztaltam, hogy Isten rendezetten akar cselekedni az életünkben, ha hagyjuk. Az első idők euforikus boldogsága könnyen vezethetett volna afféle rajongó vallási fanatizmushoz. Isten nem hagyta, hogy így legyen. Rendnek kell lenni! – mondta ő: tegyél meg, kérlek, egész pontosan két dolgot! Az első, hogy a szentségeket, amelyek téged illetnek, vedd fel szőrdődjében! Bűnvallás, a múlt rendezése Istennel,

életgyónás; majd az eukarisztia, a bérmálkozás és a házasság szentségi rendezése: lépd meg ezeket! – tanácsolta Isten, igen erőteljesen. Aztán a Biblia! Mindenekelőtt a Bibliát tessék elolvasni! Méghozzá rendben: alaposan, elejétől végig!

Így lett. Életem talán legszebb időszaka volt ez az első találkozás a Szentírással. Minden szó, még a netán érdektelenebbnek tűnő szakaszok



FOTO: LUKÁCS GÁBI

is, minden életbevágóan fontos volt, személyesen nekem szólt, és úgy volt vadonatúj, hogy mégis, mintha már mindig is bennem lettek volna a Biblia szavai.

Megtérésem első pillanatától tudtam, hogy intellektuálisan sem érdekel már más, csak Isten dolgai, mostantól csak vele akarok foglalkozni. Kicsit fájó szívvel, de határozottan felhagytam addigi pályámmal, az ókortudománnyal. Persze az Úr sokszorosan felhasználta mindazt, amit ókorosként tanultam, nyelvtudást, szövegérzéklet, szellemi kultúrát, semmit sem dobott el. Foglalkozni azonban már csak a teológiával akartam.

Teológia? – mondta megint Isten. Jó, csináld! De rendben! Menj és tanulj meg! Irány az iskola! Jelentkeztem a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karára. Nem tudom, hogyan vettek fel, hiszen semmit sem tudtam Istentől, Jézusról, Bibliáról, kereszténységről, egyháztól. A tudást, amely injekciószerűen, kódolva már ott volt bennem mint

csupasz lényeg Isten szeretetéről, a teológia kibontakoztatta, artikulálta, rendezte; amit tanultam, merőben új volt, mégis folyamatos *déjà vu* érzés kísérte, hogy hiszen én valahogyan már mindig is tudtam ezeket.

Az egyetemet elvégezve két szakmám volt immár, az ókori filológia és a teológia. Nagy előny volt a Biblia megértésénél, hogy ókoros múltamnak köszönhetően elég jól ismertem a Bibliával kortárs világot, az ókor történelmét, tárgyi emlékeit, pogány vallásait, irodalmát, szellemiségét, így hogy eredetiben olvashattam az *Újszövetséget* (az *Őszövetséget* némi segítséggel). Rengeteget számított a filológiai tréning, amely a szöveg iránti maximális tiszteletre, alázatra szoktatja az embert, és arra, hogy a szöveget szentnek tekintse, s vallja, hogy annak nagyon pontos megértése az alapja minden másnak.

Még ilyen előzmények után is elég sok év kellett, hogy eljussak a felismerésre, amely máig a legnagyobb háttással van az életemre: hogy Isten szavának cselekvő hatalma, képessége, természete van. Nemcsak informál, tanít, nevel, nemcsak megmutat, Istent, Jézust, önmagam, nemcsak erkölcsi elveket, parancsokat, tilalmakat ad – nem! Hanem meg is teszi velem azt, amit kijelent, ahogy Ézsaiásnál olvassuk: „Amint az eső és a hó lehull az égből, és (...) megöntözi a földet, és termővé, gyümölcsözővé teszi (...), éppen úgy lesz a szavammal is, amely ajkamról fakad. Nem tér vissza hozzám eredménytelenül, hanem végbeviszi akaratomat, és eléri, amit ért küldtem.” (55,10–11; a Szent István Társulat fordítása)

Így van, naponta tapasztalom. Isten szava megcselekszi, amit kimond, megvalósítja önmagát. Teremtő beszéd. Nem csupán a világ teremtésekor cselekedett, hanem mindig cselekszik; leírt, ma olvasható, ma kimondott formájában is cselekvő erő; nemcsak első elhangzásakor, a bibliai időkben volt létrehozó ereje, hanem azóta is, további, ismételt elhangzásakor is van; sőt az ember ajkán, az ember által kimondva sem szűnik meg Isten szava s mint ilyen – teremtő erő lenni.

# FEBRUÁR 25. – A KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAINAK EMLÉKNAPJA

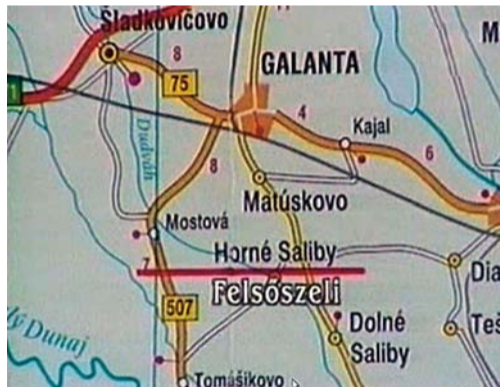
## Két hazát szeretünk

Csehszlovákiából Magyarországra – dokumentumfilm felvidéki kitelepítettekről

A negyvenedik magyar filmszemen az Uránia moziban mutatták be Mátis Lilla dokumentumfilmjét, amelyet a Duna Televízió a múlt év októberében már játszott, és az előzetes hírek szerint újra műsorra fog tűzni. A film a hírhedt Beneš-dekrétumoknak elsősorban a személyes hatásairól, következményeiről beszél az elszöndők iránti mélyes empátiával. A szakmai háttérrel Keczkó (Baán) Szilvia lelkésznek az Evangelikus Hittudományi Egyetemen egyháztörténetből írt szakdolgozata adta a filmhez. A dolgozat témája a felsőszei evangélikus gyülekezet története.

1968-ban, amikor a szovjet csapatok mellett több „baráti szocialista ország” hadereje is bevonult Csehszlovákiába, hogy véget vessen a prágai tavasznak, a virágosi K. Gusztáv sorköteles katonaként egy éjszaka harcokcsival gördült Felsőszeli főutcáján, tulajdon nagyjapja egykori portája előtt. Végigimádkozta ezt a keserves utat. Ha akár csak egy csúzlival is rájuk lóvalaki, nekik tüzet kellett volna nyitniuk...

A Két hazát szeretünk című film nyilvános



vetítése után ezt a történetet mesélte el id. Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész, aki egykor kitelepített felvidékiek között is szolgált, annak illusztrálására, hogy a történelem micsoda személyes kétségeket és tragédiákat okozhat még évtizedek múltán is. A Felsőszeliből – és a Felvidék más falvaiból – idetelepítettek leszármazottai sokadikziglen is őrzik a fájdalmat, a félelmeket, a megaláztatás élményét.

\*\*\*

Számos tanulmány foglalkozik a Beneš-dekrétumokkal. A csehek és szlovákok egyenjogúságának deklarálása mellett a rendeletek a

magyarok és a németek kollektív bűnösségének alapján állnak. A több mint száznegyven közül a 33. dekrétum járt a szlovákiai magyarság számára a legsúlyosabb következményekkel. Ebben a nyelvhasználatához, az egyesüléshez való joguktól fosztották meg az érintetteket, befagyasztották bankbetétjeiket, és lehetővé tették földjeik elkobzását.

A csehországi „emberpiacokra” való deportálás híre akkora nyomást gyakorolt a magyar kormány képviselőire, hogy végül 1946. február 27-én aláírták az úgynevezett lakosságcsere-egyezményt a dél-alföldi szlovákok és a mátyusföldi magyarok kicserélésére. Körülbelül hetvenhatezer magyar és hatvanezer szlovák hagyta el szülőföldjét. A magukat szlováknak vallókat elsősorban a jobb anyagi lehetőségek ígéretével csalták a határon túlra, míg a magyarok jelentős része a kitelepített vagy kitelepítésre váró svábok házait foglalhatta el. Jellegző adat, hogy a kitelepülő szlovákok tízezer hold földet, míg a felvidéki magyarok százhatvanezer holdat hagytak maguk után.

Egy hírhedt vált kijelentés szerint pusztán magyarságáért senkit nem lakoltattak ki, csak az árulókat költöztették át Magyarországra. Mivel a hátrányos egyezmény szerint Magyarország vállalta a háborús bűnösöket is, a magukat magyarnak vallókat a csehszlovák bíróságok tömegesen vonták felelősségre a háború alatt elkövetett állítólagos bűneikért.

\*\*\*

Mátis István evangélikus lelkész Felsőszeliben szolgált – nagy elődök után, egy „felbredt” gyülekezetben – 1939-től. Neki azért kellett 1945-ben, elsőként távoznia a faluból, mert 1938 – a Felvidék visszacsatolása – után odaköltözött magyar értelmiségi volt. A lelkész leánya, a film rendezője már Magyarországon született. Bolla Zsuzsanna ([www.evangelikus.hu](http://www.evangelikus.hu)) mikrofonja előtt így vallott a film készítésének indokairól: „...családunk életét mindig is átstízték a felsőszei emlékek, a felsőszelekről való emlékezés, a velük való kapcsolat. Felsőszeli fogalom volt az életünkben. (...) Amikor édesapám 2005-ben meghalt, a könyvespolcáról kezembe akadt Keczkó Szilvia evangélikus lelkész 2003-ban írt egyháztörténeti szakdolgozata. (...) Újraolvastva úgy éreztem, most rajtam a sor, hogy továbbvigyem, őrizzem a szeliek történetét, sorsát, a róluk való emlékezést.”

\*\*\*

A napsütötte tolnai, baranyai tavaszban forgatott filmben a rendező megszólítja azokat az öregeket, akik még emlékeznek a kisgyermekként, fiatalként átélt kitelepítés részleteire. De megszólálnak a másod-, harmadgeneráció tagjai – bizonyítékul arra, hogy az átélt történelem egy-egy család magántörténelmévé, tapasztalatok, élmények, kapcsolatok, családi legendáriumok részévé szervesül. Keserves történetek rajzolódnak a néző elé: az évtizedek alatt megteremtett anyagi biztonság elvesztése, a Szeliben hagyott nagymama mindörökké fájó hiánya, a vőlegényétől a vagonajtóban búcsúzó leány kétségbeesése vagy a szomorúság, hogy itt, új hazájukban sokáig „cseszkók”-ként emlegették az éppen magyarságuk miatt meghurcoltakat.

A fejekben és a szívekben feledhetetlenül visszhangzik ma is a napokig tartó kopácsolás. Mintha mindenki a koporsóját szögelte volna – ütötte össze nemcsak ácszövegekkel, hanem fájdalommal a hatalmas ütőládát. Ezek a ládák ma is megtalálhatók több öreg padláson: sokáig nem nyúltak hozzájuk abban reménykedve, hazamehetnek még.

\*\*\*

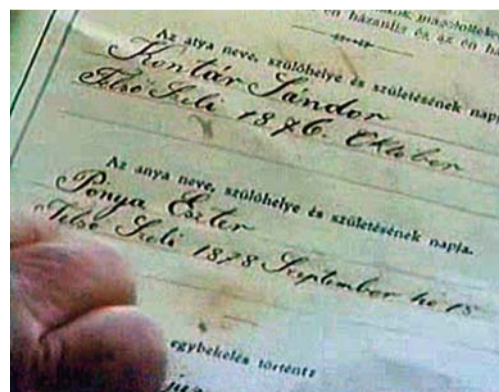
A Szederkényben, Kaposszekcsőn, Mágocson, Dombóváron, Csikóstóttósön élő egykori fel-

sőszeiek elbeszéléseiből gazdag, dolgos falu és élő, munkálkodó gyülekezet képe rajzolódik ki. Felsőszeli mintegy négyezer lakosú, szinte kizárólag magyar és evangélikus falu volt.

Az emberek a kemény munka mellett számos egyesületben tevékenykedtek. A gazdakörön kívül volt itt mandolinzenekar, lovasbandérium, dalárda, színjátszó kör. A gyerekeket elküldték „tót szóra”, „német szóra” az ország más vidékeire, hogy kommunikálni tudjanak a más nemzetiségűekkel, és együtt sírtak a falu zsidó családjaival az ő bevagonírozásukkor. (Toleranciára való készségük az itt maradt svábokkal való, nyilván megterhelte viszonyt is lassan, nagyon lassan szelídítette.)



„Minden megtörténhet velünk, mert ezt is megcsinálták”



Felsőszeli lakosai nagyon erős, összetartó közösséget alkottak. „Volt céljuk, volt értelme mindannak, amit tettek. Erős hitéletük volt, egészséges nemzettudatuk, amit nem kellett rejtgetni. Ezek mind együtt olyan morális és szellemi értékek, amelyeket a diktatúrák nem kedvelnek. Így hát fasiszták, kommunisták egyaránt megpróbálták szétbombáznai ezt.” (Mátis Lilla)

A kitelepítéssel tehát nemcsak egyes emberek és családok, hanem egy példaszzerűen működő, erős gyülekezet élete is összetört. A felsőszeiek közül több mint kétszáz családot szétartak a Dél-Dunántúlon. Gyakran olyan falvakban jelölték ki lakhelyüket, ahonnan katolikus svábokat telepítettek ki, tehát istentiszteleti helyet sem találtak. Az egyik szederkényi asszony ma is sírva panaszkodik, hogy legjobban a harangosa, a templom hiányzott, amikor idekerült – „szerencsére” a vőlegényét egy későbbi transzporttal utánküldték. S ha evangélikus templom nem is volt, a szeliek megtalálták a módját, hogyan lehetnek együtt az ige fényénél, hogyan lehet a számukra eddig ismeretlen szórványéletben is megkeresni vagy megteremtteni az istentisztelet lehetőségét.

\*\*\*

Keczkó Szilvia harmadgenerációs kitelepített. A felsőszeiek szederkényi találkozásán ő hirdette – az azóta felépült kis protestáns templomban – Isten ígését. A könnyes férfitekintetek, a megsárgult fotókat gyűrögető ráncos kezek, a huszadik századi igaz mesék után nem lehet megindultság nélkül hallgatni szavait.

Ezt mondja az Úr: „Egy rövid szempillantásra elhagytalak, de nagy irgalommal összegyűjtelek.” Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy falu, Felsőszeli. Élő valóság, élő múlt, de a jelen is. Ott hagyott barátokat, emlékek sora. Akkor – hatvan éve – sokakban megfogalmazódott: elhagyott az Isten. Kopácsolták a ládákat a faluban. A férfi karja ütésre lendült, szívében megfogalmazódott: elhagyott az Isten. A leány, aki vőlegényétől búcsúzott a vagon ajtajában, arra gondolt: elhagyott az Isten.

„Egy rövid szempillantásra elhagytalak...” Létezik ilyen? Van ilyen, hogy elhagy az Isten? Miért történhetett meg mindez? Miattunk. Gyarláságunk miatt. Az emberiség bűnei miatt. Életünk során sokszor érezhettük úgy, hogy elhagyott az Isten. Ugyanaz az Isten adja a terheket, aki nagy irgalommal összegyűjt. Még a Fiát is elhagyta az Isten! Egy rövid szempillantásra elhagyta, de nagy irgalommal feltámasztotta. A húsvéti szóban – irgalom – minden benne van. A felsőszeiek szétszórtak, így sokfelé bizonyosságot tudtak tenni. A hit ajándékát hozták magukkal az otthonukból, s ezt tovább is tudták adni.

Imádságos, bibliás életük sokfelé lehetett, lett kovásszá.

\*\*\*

A film végén az azóta elhunyt Szabó Rezső bácsi hangján halljuk a verset: „Mint megoldott kényét / szétszórt egy rossz álmom. / Nincs többé igazság, / mindhiába várom. / Más lakja immár a / szülői fészket. / Felejteni? Arra / nem elég egy élet.”

Nem is felejteni kell, hanem továbbadni!

A negyedik generáció, Szilvia gyermekei még nagyon kicsik. „De ha akkorák lesznek, hogy megértik, el fogjuk nekik mesélni, mi történt” – mondja már telefonba az édesanya. „Megmutatom nekik a fényképeket, újra megnézzük a filmet is. A nagyszülemmel tizenkét évesen jártam először Felsőszeliben. Amikor leszálltam a buszról, megmagyarázhatatlan érzés fogott el: az őshaza földjére léptem. Én már másképp leszek hiteles forrás, mint azok, akik ott születtek, de a történetet ők is ismerni fogják...”

■ ZÁSZKALICZKY ZSUSZANNA

Nem, nem és nem! – válaszoltam határozottan minden azt firtató kérdésre, hogy na és fogok-e cikket, netalántán könyvet írni az utamról. Nem, mert... mert úgy éreztem, annyian megte-  
ték már előttem, illetve rajtam kívül a Szent Jakab-zarándokutat, hogy semmi rendkívüli és különleges nincs abban, hogy én is végigjártam. (A saját életemben természetesen rendkí-  
vüli és különleges volt!) Ami az írást illeti, fogalmazhatnék úgy is: nem akartam én is beállni a sorba...

Hogy akkor most mégis miért ragadtam billentyűzetet? Könnyű lenne azzal védekezni, hogy mert megkértek rá. Ezért is persze, de sokkal inkább azért, mert egyre jobban tudatosul bennem, hogy az élményeim, emlékeim, tapasztalataim – ha nem is kivétel nélkül, de – nem csak az enyéim. Az utazásom lényegét viszont – még ha valójában lehetetlen is szavakba önteni, és amelyről különös módon a hozzám legközelebb állóknak vagyok a legképtelenebb szóban-élőben mesélni – írásban tudom a legpontosabban, legösszeszedettebben megfogalmazni.

#### A „szokásos” kérdés: miért?

Azt mondják, az Út – hív. És ha hív, akkor menni kell. Engem is hívott, és mivel megadatott a lehetőség, hogy ne csak halljam a hívást, de engedelmeskedjek is neki, mentem.

Hogy miért hívott? Akkor, abban a pillanatban nem tudtam, de nem is gondolkodtam el ezen. 2007 „téli szünetében” csak azt éreztem, men-  
nem kell. (Erre szokták azt mondani – és ezt szokták kitérő válasznak nevezni –, hogy belső, személyes indíttatás?)

Később persze megpróbáltam megfejteni az okát. Volt „tippem”, az út során is eszembe jutott néhány lehetséges válasz, és utólag okoskodva is találtam még egy-két indokotmagyarázatot. Tudat alatt akár már a döntés meghozatalakor is mindegyik közrejátsz(hat)ott.

Tekinthetem a saját magamnak adott huszonötödik születésnapjára ajándéknak. Hívhatom kalandvágy inspirálta lelki, szellemi, fizikai erőpróbának (mihez kezdek egyedül-önállóan a nagyvilágban, mennyire találok fel magam, hogyan boldogulok, bírom-e, és így tovább). Vagy idézhetem a dalszöveget: „Kell egy kis áramszünet időnként minden-  
kinek...”

#### Indulásra várva

Miután kiderült, van realitása az utazásnak, várakozással-tervezgetéssel teli hónapok következtek, gondosan ügyelve arra, hogy azért igyekezzenek ne „túlszervezni” és előzetesen ne elképzelni, milyen is lesz, milyennek is kellene lennie.

Megfogadtam: nem olvasok útikönyveket, nem nézek dokumentumfilmeket az útról, és az internet böngészésekor is csak a hasznos információk felkutatására szorítkozom. Nem szerettem volna kitenni magam annak, hogy ismerős legyen

egy-egy táj- vagy városkép, vagy hogy egy adott helyen, helyzetben olyan összehasonlításokat tegyek, hogy valaki más ugyanitt, ugyanebben az esetben – esetleg velem ellentétben – ezt vagy azt érezte.

Időnként lelkiismeret-furdalással küzdöttem: szabad-e annyira önzőnek lennem, hogy negyven napig csak magamra koncentrálok, és egy csomó pénzt csak magamra költök?

Az indulást megelőző hetekben nagyon feszült voltam, sokat és szinte folyamatosan idegeskedtem, vajon sikerül-e minden folyó ügyet elintéznem. Az is aggasztott, hogy nem volt időm – persze részben lustaságból – felkészülni fizikailag az útra.

A mehetnékem is alábbhagyott kissé. Már nem tűnt olyan jó ötletnek, és míg kora tavasszal kristálytisztán azt éreztem, hogy igen, erre van szükségem (és de jó is lenne most rögtön menni), már egyáltalán nem voltam biztos ebben.

Aztán egyik napról a másikra, július 24-re virradóra teljesen megnyugodtam, és az a bizonyosság kerített a hatalmába, hogy minden – úgy, ahogy történni fog – rendben lesz, és odafentről vigyázzák majd a lépéseimet. Ezzel az érzéssel felvértezve indultam el.

#### A „séta”

„Sétálj sokat...” – írta búcsúzóul egyik kedves ismerősöm. Pontosan erre készültem. Egy hosszú, hétszáznyolcvan kilométeres sétára. (Illetve eredetileg igazából kilencszáz kilométeresre, de erről majd később.)



„Mindig a sárga úton...”

Sétára a nemes egyszerűséggel El Caminóként (jelentése: „az Út”) ismert, Santiago de Compostelába tartó Szent Jakab-zarándokúton, annak is a Camino Francesnek (azaz a francia útnak) nevezett útvonalán, a spanyol határtól néhány kilométerre fekvő francia kisvárosból, St. Jean Pied de Portból indulva.

Santiago de Compostela Jeruzsálem és Róma mellett a keresztény zárandoklatok egyik legfontosabb cél-

VITÁLIS  
JUDIT

# ¡Buen Camino!

pontja. A hagyomány szerint itt, a nevével viselő katedrálisban van „idősebb” Szent Jakab apostol sírja. Ide fut be a féltucatnyi útvonal, és itt fejezik be vándorlásukat a világ minden tájáról érkező – elsősorban, de nem kizárólag – katolikus zárandokok.

Itt jegyzem meg: nem tudom megválaszolni, milyen evangélikusként végigmenni az úton. Mert nem tudom, milyen katolikusként. Ahogy azt sem, milyen másodmagammal vagy csoportosan, férjet-feleséget és/vagy gyerek(ek)et otthon hagyva vagy éppen velük együtt vándorolva. Milyen harmincasként, középkorúként vagy nyugdíjasként. Milyen tavasszal az illatos virágmezőkön, az őszi lombhullás idején vagy a téli dergésben. Milyen egy másik útvonalon járva. Milyen biciklivel vagy lóháton. Milyen másodsorra, harmadszorra, sokadszorra...

De visszatérve az én „sétámhoz”: július 29-én, kedden reggel léptem rá a zárandokútra a már említett hátrvároskában, és az elkövetkező egy hónapban a sárga nyilatkat és a fésűs kagyló jelképét követve átkeltem a páfrányos-sziklás-juhavadlovas Pireneusokon, a Mezeta „délbábos-napszúrásos”, sokszor végeláthatatlannak tűnő fennsíkján és a dímbes-dombos, augusztusban is tavaszai üdeséget-frissességet idézően zöldellő Galicián. Érintettem – hogy csak a nagyobb városokat említsen – Pamplonát (a bikafuttatásról lemaradtam), Logroñót (egy kicsi tartomány impulzívülkötő fővárosa), Burgost (a katedrális, jelentem, méltó a hírnevéhez), Leont (a székesegyház üvegablakai leírhatatlanul szépek), Astorgát (ó, az a Gaudi-palota...!) és Ponnerradát (a szívem szakadt meg, hogy az út éppen elkerüli a tőle nem messze lévő, a világörökség részét képező Las Medulast). És megannyi kicsi települést, falvat, tanyát, ahol a madár se jár, és amelyekbe a helyeken kívül tényleg csak a zárandokok „tévednek be”...

Közben sokféle zárandok-szálláshelyen megfordultam. Aludtam sportcsarnokban, templomban, ma már nem működő, félig romos monostorban. Előfordult, hogy alig párán laktunk be egy aprócska házban, de olyan is volt, hogy százhuszan szuszogtunk egy légtérben.

#### Egyedül, mégis közösségben

A várakozás hónapjaiban mindössze fél óra erejéig bizonytalanodtam el, egyébként végig kitarítottam az eredeti elképzelésem mellett: egyedül – értsd: itthonról „vitt” rokon, barát, ismerős nélkül – megyek. „Gyalogidőben” az út során is a legszívesebben magányosan róttam a kilométereket.



Közös vacsorafőzés a San Anton-i monostoromban

Előfordult persze, hogy valakivel egy darabig együtt lépdeltem, de nem ez volt a jellemző. Ennek ellenére igazán elhagyatottnak csak nagyon ritkán éreztem magam.

„Jól vagy? Minden rendben? Segíthetek valamiben?” – az első napokban nem tudtam mire vélni ezeket a kérdéseket. „Hiszen én csak azért ültem le, hogy pihenjek kicsit, uzsonnázzak, és a tájban gyönyörködjek!” – gondoltam. Aztán én is felvettem a szokást. Mert mi van, ha a másik tényleg bajban van...

Mint egy családban: figyelnek rád. (Apró közbevetés: nem csak a zárandoktársak. Egy példa: az utcán, az ablak alatti alacsony kempingasztalon alma, körte, keksz. A tálca mellett cetlin a felirat szabad „fordításban”: „Vegyé belőle bátran!”) Számon tartanak, hiányolnak. Ha azt látják este a szálláshelyen, hogy nem tudod, kit is szólíts meg, ismeretlenül is azt mondják: „Gyere, ülj ide hozzánk!”

Sok-sok útitárs képe villan fel előttem. Colette és Silvana, a két francia hölgy, akik az első napokban anyám helyett anyáim voltak. A spanyol ikrek, Marta és Isa, és barátnőjük, Beatriz, akikkel a nyelvi nehézségek ellenére – vagy épp azok miatt? – oly sokat nevettünk. Fernando, a portugál újságíró kolléga, aki húsznapnyi „távollét” után bukkan fel újra, de akkor annyira megörült nekem, hogy odarohant hozzám, megölelt, felkapott és megpörgetett. David, a holland fiatalember, akivel szinte két naponta menetrend

ségek ellenére – vagy épp azok miatt? – oly sokat nevettünk. Fernando, a portugál újságíró kolléga, aki húsznapnyi „távollét” után bukkan fel újra, de akkor annyira megörült nekem, hogy odarohant hozzám, megölelt, felkapott és megpörgetett. David, a holland fiatalember, akivel szinte két naponta menetrend

szerint „egymásba botlottunk”, és akit Santiago előtt negyven (!) kilométerrel akkor láttam utoljára, amikor épp egy kórház felé bicegett. A spanyol Jesus, aki az utolsó caminós estéjén maga köré gyűjtött bennünket, megtörte és körbeadta a kenyeret, bort töltött a poharainkba, így vacsoráztatott meg minket. Annika, Aase, Eftimios, Emily, Sophie, Steven – sorolhatnám a közös emlékeket. És rajtuk kívül még sokan mások, akiknek talán nem emlékszem a nevére – esetleg azért, mert nem is mutatkoztunk be egymásnak? –, de egy-egy mosolyuk, integetésük, biccentésük még most is előttem van. (Természetesen nem feledem a magyarokat sem, de róluk lesz még szó a későbbiekben.)

#### Lent és fent

„Mi a csodát keresek itt?!” – írtam elcsigázottan-kétségbeesetten a naplómbe. Augusztus 10-e, vasárnap dél előtt volt. Alig néhány kilométerrel hagytam magam mögött Burgost. Csak vánszorogtam a tűző napsütésben. Egy vasúti átjárónál lerogytam a padra, és csak ültem ott egymagamban. Csak amikor Fernando elment



Még egy domb, és kezdődik a Mezeta fennsíkja – Castojeriz után néhány kilométerrel





Minden út Santiago de Compostelába vezet – e sorok írója a narancsszínnel jelölt utat járta végig

mellettem, és „odasúgta”, hogy az elmúlt egy órát – nem mondta, miért, de – végigzokogta, csak akkor tört ki belőlem (is) a sírás...

Azon a bizonyos tizenharmadik napon gyalogoltam a legkevesebbet; másfél órával később úgy döntöttem, ebből mára ennyi bőven elég lesz. A délutánt azzal töltöttem, hogy az akaraterő, a kitartás és a gyengeség összefüggéseim töprengtem. És azon a két nappal korábban látott jelzésen, amelyik még Beloradóban jött szembe velem. „Zsákutcá” – mutatta a tábla. De a nyíl arra mutatott. Nem balra, nem jobbra, hanem egyértelműen egyenesen előre. Bele a zsákutcába... „Csak követni kell a jeleket? Minden akadályon, nehézségen túl lehet jutni? Visszafordulás nélkül is van kiút a zsákutcából?” – tűnődtem...

Akkor is sejtettem már, de azóta biztosan tudom is, hogy ott, a vasúti átjárónál ücsörögve álltam a legközelebb a Camino feladásához. Akkor álomban nem gondoltam volna, hogy alig két nappal az abszolút mélypont után, egy Castrojeriz utáni meredek kaptatón, a csodálatos fellegeten átszűrődő napsütésben gyönyörködve, boldogságomban könnyezve azt érzem majd, hogy minden tökéletes, hogy tele vagyok energiával, hogy óriási béke, nyugalom és harmónia van bennem, és hogy most kell megírnom a családomnak, hogy szeretem őket... „Ézért a pillanattért jöttem. Köszönöm, Istenem!” – tekintetem fel az égre.

### „Zarándoktempó”

Leonban, az apácánál történt. Az esti vecsernye előtt az egyik nővér egyszer csak – emlékeztetésnek vagy figyelmeztetésnek szánta-e, nem tudtam eldönteni – azt kérdezte az elcsendesedésre váró tömegtől: „Zarándokok vagyatok vagy turisták?”



Cizur Menorban a máltai lovagrend működtet szálláshelyet

Jó kérdés, de még mennyire! Mert mit is jelent peregrinónak – illetve esetemben peregrinának – lenni?

Egy Evangelikus Élet-cikket idézek: „...a zarándoklat [...] illusztrálja a keresztény hitet: keresztülmenni a halálon az életre... A keresztény tradícióban minden keresztényt zarándoknak hívnak; számukra az egész élet a

mennyország öröme felé tartó útnak számít. A zarándokmozgalmakban az igazi zarándoklat az új élet elnyerését jelentette. Miközben valaki egy bizonyos időszakban elzarándokol egyik helyről a másikra, és imádkozik, egyszerre vesz részt belső utazáson, ugyanakkor a külső világban is halad előre.” (Lásd 72. évfolyam, 38. szám, 2007. szeptember 23., 9. oldal.)

És a belső utazás azt jelenti-e, hogy elméledik? Igen is, de talán nem is. Mert míg a legtöbb ember, akivel beszéltem, arról „áradozott”, hogy végre van (volt) ideje átgondolni az életét – váltson-e pályát, milyen a párkapcsolata és így tovább –, számomra pont az volt a legfantasztikusabb, hogy végre nem töprengtem, hanem abszolút ki tudtam kapcsolni az agyam.

Legalábbis ami a tudatos gondolkodást illeti. Mert a neuronok azért dolgoztak, és ennek időről időre tanújelét is adták. Persze nem a spanyolviasz feltalálásán munkálkodtak, hanem azon, hogy a dolgok a helyükre kerüljenek: a fontosak és értékesek a fontosak és értékesek közé, a kevésbé fontosak és értékesek kicsit hátrébb.

Ami a tempót illeti: „Ráérek, van időm, nem sietek” – hangoztattam az első perctől kezdve, és ha nem fogtam is vissza szándékosan a lépteimet (általában elég sebesen szoktam gyalogolni), ott motoszkált bennem a gondolat, hogy a zarándokot mégiscsak a – jó értelemben vett – lassúság jellemzi. Az, hogy ha valaki – szigorúan kívülálló szemmel nézve – „rohan”, még nem feltétlenül hiba, és nem szükségszerűen jelenti azt, hogy elmegy a dolgok mellett, csak a harmadik hét vége felé fogalmazódott meg bennem.

Mert minden percnek megvan a maga tempója, amelyet nem szabad sem siettetni, sem visszafogni. Megvan az ideje a gyorsításnak, és

megvan az ideje a lassításnak. (És megvan az ideje a megállásnak, megpihenésnek is.) Megvan az ideje – vigyázat, metafora következik! – a nyílegyenes, villámgyorsan célba vivő autópályának, és megvan az ideje a kanyargós, kitérőkkel-kerülőkkel megtűzdelt ösvénynek. És jó érzés, ha az ember tudja, hogy az adott pilla-

natban melyik az „érvényes”, és nem csak tudja-érzi, mit kíván egybehangzóan a teste, a lelke, a szelleme, de át is adja magát neki, aszerint cselekszik.



A dimbes-dombos Galiciában sok helyen szegélyezik alacsony kőkerítések az utat

Ettől függetlenül természetesen volt olyan, amikor – dacolva minden belső „ellenérzéssel” – csak a lábaim vittek előre, és volt olyan is, amikor egyáltalán nem a fizikai erő hajtott.

### De hol maradt a katarzis?!

És a Santiagóig hátralévő kilométerek egyre csak fogytak (az előbb nevezett mértékegységben számolva átlagosan naponta huszonhárom és féllal), a galíciai határ átlépésével pedig végérvényesen a „célegyenesbe” érkeztem. Még száznegyven kilométer volt előttem, amikor úgy éreztem, ennél többet már nem kaphatok az úttól. A gyaloglás kezdett köteleességizűvé válni: ha már eddig eljutottam, muszáj végigcsinálnom.

„Istenem, kérlek, adj erőt az utolsó héthez” – könyörögtem. Az extra biztatás-támogatás honfitársak „képében” érkeztem. Attól kezdve minden este legalább egy magyar ült mellettem, és az, hogy az anyanyelvemen nosztalgiazhattam az élményeimről, új lendület-lelkeseledést adott a befejező szakaszra. *Tamás, Lidi, Dávid, Vanda, Tibor, Szilvi, Attila, Peti, Réka, János* és a másik *Tamás* – jaj, ugye nem hagytam ki senkit? –, úgy, de úgy örültem nektek! Mint ahogy korábban annak a tizenhét (!) magyar biciklistának is, akik pont az út „idusán” karikáztak be az életembe.

Szinte észre sem vettem, és... és harminchárom napnyi gyaloglás után, augusztus 30-án, szombaton kora délután (a déli zarándokmiséről pont lemaradtam...) egyszer csak Santiagóba értem. Ahol – talán védekezéséppen, de az biztos, hogy nem szándékosan – „ha már vége kell, hogy legyen, legyen minél hamarabb vége” üzemmódba kapcsoltam: hol a zarándokközpont, keressünk szállást, és így tovább. Még a katedrálisba sem mentem be, csak este. (Mégelődtem is egy sort, hogy nem találtam egyetlen hagyományos gyertyát sem – az út elején ugyanis, még St. Jean Pied de Portban gyújtottam

egyed, és szerettem volna ezt megismételni –, mindenhol csak azok a „mécsesgépek...”) Nem éreztem sem örömet, sem meghiúsultságot – sokkal inkább ürességet. Felhívtam a családomat, hallottam az ujjongásukat – és nem tudtam, minek örülnek ennyire.

### „A világ végén”

Sokáig nem akartam eljutni az óceánhoz. Illetve nagyon is szerettem volna, de kötöttem az ebet a karóhoz: „Gyalog vagy sehogy!” És mivel az eredeti tervhez képest lelassultam, és háromnapos lemaradásban voltam, így „őnerőből” már biztos, hogy nem fért volna bele az időmbe... Aztán mégis hagytam magam rábeszélni arra, hogy lebusozzzak Fisterrába (avagy Finisterrébe), Spanyolország legnyugatibb pontjához, „a világ végére”.

Itt, a világítótorony alatti sziklákon ülve, a víz végtelenségét és a lenyug-

eleget.) Visszaemlékeztem arra, amikor az Úr megmutatta, hogy ugyanazt – hiszen a hatalma megvan hozzá – rám is kimérhetné. (Aznap Vianában büszkén-hetykén-élegetően nyugtáztam, hogy még dél sincs, de az addig megtett húsz kilométer meg se kottyant – aztán sírva-sántikálva vonszoltam be magam a tíz kilométerrel távolabb lévő Logroño-ba.) És hálát adtam, hogy mégsem ezt szánta nekem. (Nem mondom, hogy soha nem volt izomlázam, hogy egyszer sem sajgott a vállam, hogy egyetlen vízhólyag nélkül megúsztam, hogy egy pillanatig sem éreztem úgy, hogy mindjárt hógutát kapok, de... de tényleg majdnem mindig minden rendben ment.)

De vajon miért nem a fentebb felvázoltakat szánta nekem? Hát nem csak a szenvedésből, a fájdalomból, a nehézségből lehet épülni, tanulni, fejlődni?! És vajon miért nem engedte, hogy Fisterrába is gyalog-

vó nap fényeit csodálva, felidéztem a St. Jean Pied de Portban elrebegett imámat: „Istenem! Szeretném, hogy olyan legyen, amilyennek lennie kell. Amilyennek te akarod, hogy legyen. Úgy érzem, az életben rengeteg mindent kaptam úgy, hogy nem kellett megdolgoznom érte. Ha úgy látod jónak, hogy a Camino is »sétágalopp« legyen, elfogadom. Ahogy azt is, ha fájdalommal, szenvedésekkel, határhelyzetekkel, az egészet feladni akaró pillanatokkal lesz tele. (A szívem mélyén persze rettegtem ettől az eshetőségtől – de ezzel párhuzamosan vágytam is az „áldozathozatalra”) Segíts abban, hogy – bármilyen lesz is – igazán átéljem. Add, hogy azt a luxust, amit az ittlétem jelent, és a benne rejlő sok-sok lehetőséget ne hagyjam elveszni. Ámen.”

Szamba vettem, mennyi (fizikai) szenvedésnek-fájdalomnak voltam szemtanúja. (Láttam „ficam közeli” bokát, véresre horzsolts könyököt, duplájára dagadt térdet, bakancs törte és/vagy vízhólyag lepte talpat

mód érkeznek? Hát nem az lett volna az igazi?!

Talán azt akarta megmutatni, hogy attól még, hogy valami nem tökéletes, vagy nem pontosan úgy teljesül, ahogyan elterveztem/szerettem volna, még lehet értékes? Talán arról akart tanítani, hogy azért, mert valami – talán csak a kívülálló számára, de esetleg az érintett számára is – túl könnyen sikerültnek tűnik, még lehet mögötte sok, illetve komoly munka? Talán arra akart rávetetni, hogy értékeljem mindazt, amit ajándékból-kegyelemből – hiszen minden az! – kapok? Így akarta tudatni velem, hogy mindig mellettem van, hogy vigyáz rám, és meghallgat, hogy féltőn szeret és vezet?

### Epilógus

Az utam nyilvánvalóan nem St. Jean Pied de Portban kezdődött, és nem is Santiago de Composteláig tartott. Sőt az igazi „séta” voltaképpen csak most következik. Kívánjanak további jó utat – mondják: „Buen Camino!”



A szerző a fisterrai világítótoronyhoz vezető út menti zarándokszoborral

## Hol a hited?

Egyik nap lelkesen léptem oda a számítógépemhez, hogy folytassam korábban félbehagyott munkám. Megdermedtem azonban, mert a képernyőn baljós sorok fogadtak. Többszöri próbálkozásra sem tudtam életet lehelni a masinába, s mivel a kiírt üzenet komoly bajt jelezhetett, kezdtem kétségbeesni. Elősorban nem azért, mintha nem bírnám már egyáltalán gép nélkül, hanem azért, mert bizonyos dokumentumaimhoz – biztonsági másolat híján – nem tudtam hozzáférni.

Nem volt kellemes a gondolat, hogy egyheti munkám elveszhet a technika útvesztőjében, de még ennél is jobban nyomasztott, hogy ha nem tartom a határidőt, akkor azzal másoknak is kellemetlenséget, kárt okozok. Mert ha előlről kell kezdenem a feladatokat, és ezt az amúgy is sűrű hetembe vagyok kénytelen beiktatni, akkor már csak egy csodának lesz köszönhető, ha minden idejében elkészül.

Nem tudtam mást tenni, Istenre bízam ügyemet. Másnap aztán a napi áhítat, amely a lelki vezérfonalként használt könyvecskében következett, éppen azt hangsúlyozta, hogy főleg aggodalmaskodni; még ha lenne is rá okunk, bizzuk csak rá magunkat az Úrra, nála minden jó helyen van.

Hálát adtam ezért a bátorításért, majd tétován megkönyékeztem a számítógépet. Nem nagyon hittem, hogy van értelme próbálkozni, de azért hátha!... Beindult a rendszer! Sürgősen elkezdtem a fontos dokumentumok lementését, s alighogy ezzel végeztem, megjelent az előző

napi baljós üzenet. Megkaptam a csodát, amelyre szükségem volt! Ugye, el tudja képzelni a kedves olvasó, milyen nagy öröm és hála töltötte be a szívemet?

Eszembe jut az a mondat, amelyet az *Útmutatóban* februári ígéként olvashattam. „Hol van a ti hitetek?” – kérdezi Jézus a még talán mindig reszkető tanítványaitól egy viharos csoda után. Hitted-e, hogy nálam biztonságban vannak a gondok? – kérdezi tőlem az én Uram a számítógépes kalamajka rendeződése után.

Miről is szól az az ige, amelyből a jézusi mondatot idéztem? Arról, hogy a tanítványok csónakja viharba kerül. Hatalmas hullámok csapkodnak körülöttük. Minden okuk megvan a félelemre. De ugyanezt a történetet más szemzőből nézve így is elmondhatnánk: a tanítványokkal az alvó Jézus is ott van a viharba került csónakban. A hullámoknál is hatalmasabb Úr van mellettük. Semmi okuk nincs tehát a félelemre. (Micsoda különbség ez! Nyilván nem csupán nézőpont, hanem hit kérdése az egész...)

A tanítványok azonban félnak. Ijedten rázzák fel Jézust, aki azonnal cselekszik, lecsendesíti a vihart, majd nekik szegezi a kérdést: „Hol van a ti hitetek?” Hova lett szívetek bátorsága? Miért rendült meg bennem való bizalmatok? Elég egy „kis” vihar, hogy elfelejtsétek: itt vagyok mellettek?

Hol van a te hited, testvérem? Testi, lelki, érzelmi, hitbéli viharaid, ugye, nem feledtetik, hogy Jézus melletted van? Mert hogy ott van, az egy pillanatig sem lehet kétséges... ■ HULEJ ENIKŐ

## Aggodalmaim doboza

Van egy szív alakú, szalaggal átkötött „aggodalmaskodó” dobozom, melyet az íróasztalom fölötti polcon tartok. Ha megrázom, hallok a benne lévő papírok nesztét. Ha gondolataimat az aggodalom tölti be, veszek egy kis darab papírt, és ráírom, hogy mi okozta. Dátumot is írok a papírra, és beleteszem az „aggodalmaskodó” dobozba. Miközben kibontom a szalagot, és felnyitom a dobozt, imádkozom: „Istenem, átadom neked azt a gondomat, ami felőrl. Azzal, hogy a dobozba helyezem, azt mondom neked, hogy a továbbiakban a tied. Neked adom. Te sokkal jobban tudsz bánni velem, mint én.” Becsukom a dobozt, megkötöm a szalagot, és megköszönöm Istennek, hogy most már az övé ez az aggodalom.

Minden alkalommal, amikor ránézek erre a dobozra, arra emlékezem, hogy Isten hordozza problémáimat, és nem én. Évente egyszer vagy kétszer kinyitom azért, hogy átolvassam őket. Megköszönöm Istennek azokat, amiket már elrendezett. A többit visszateszem a dobozba, és az ő időzítésére bízom.

Judy egy másik fajta dobozt használt ahhoz, hogy tizenéves gyermekét Istenre tudja bízni. Ezt az óriási dobozt gyönyörűen becsomagolta, és átkötötte egy bársonyszalaggal. Lépőcsőjük alján állva, kezében a dobozzal így szólt: „Istenem, ez a doboz jelképezi gyermekemet, aki darabokra tépte szívemet. Megpróbáltam átadni őt neked, de újra meg újra visszaveszem. Fölmegyek ezeken a lépőcsőn, és fönt hagyom a dobozt. Gyermekem a tied, egy olyan ajándék, akit születésekor bíztaál rám.

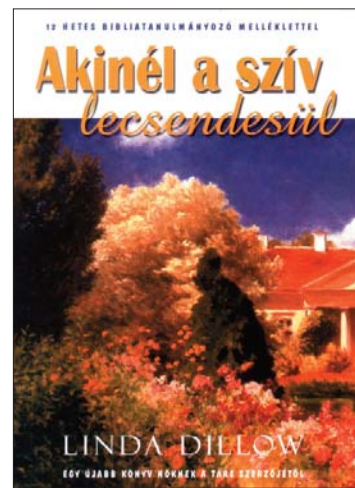
Most egyszer s mindenkorra visszadom őt neked. Minden alkalommal, amikor fölmegyek ezeken a lépőcsőn, emlékezni fogok rá, és megköszönöm neked, hogy a gyermekem a te kezében van.”

Lehet, hogy neked nem tesz az ötlet, hogy dobozt cipelj fel a lépcsőn, vagy egy szív alakú dobozba cetliket dobálj. Ennek ellenére biztatlak, hogy tegyél valami látható dolgot, mely arra emlékeztet, hogy Istenben bízz.

Az életben problémák és fájdalmak várnak rád. De lehetőségünk van rá, hogy döntünk. Aggodalmaskodhatunk, vagy bizhatunk abban, aki teljesen megbízható. A kettőt nem lehet egyszerre csinálni. Ha aggódom és nyugtalanokodom lányom vagy bármi más miatt, megkérdezem magamtól: „Miért próbálok én irányítani ahelyett, hogy Istenben bíznék?”

Tanulhatunk azoknak a tapasztalataiból, akik már megküzdöttek az aggodalommal, és megtanulták azt a csodálatos igazságot, hogy Istenre bízzák a holnapot. Figyeljük meg George MacDonald szavait: „Igaz az a megállapítás, hogy senkit nem borít el egy nap terhe. Amikor a holnap terhe hozzáadódik a mai nap terhéhez, akkor lesz nagyobb súlya, mint amekkorát egy ember el tud hordozni. Soha ne terheljétek meg így magatokat, barátaim! Ha azt tapasztaljátok, hogy ekkora terhet vettetek magatokra, legalább a következő jusszon eszettekbe: ezt magadnak köszönheted, nem pedig Istennek. Ő arra kér, hogy a jelenben élj, a jövőt pedig hagyd rá.”

F. B. Meyer világossá tette ezt az igazságot, amikor a következőt mondta: „Az áldott élet jellemzői:



nem aggódom, hogy messze, előre lásson, azon sem erőlködök, hogy az utat maga válassza, hanem csendben követi a Pásztort, egyszerre csak egy lépést téve meg. A Pásztor mindig elől megy, a bárányok utána. Minden ellenük irányuló támadással a Pásztor néz szembe. Ő ismeri a holnapot. A jövő az, mely félelemmel tölti el az embert, pedig Isten már ott van. Életünknek minden holnapja előbb Istennel találkozik, mielőtt megérkezik hozzánk.”

Sikerült megérteni, amit Meyer mondott? Isten már ott van a holnapjaimban és a te holnapjaidban is. Ezért bizhatjuk ezeket rá, és adhatjuk át neki mindannak a nehézt terhet, ami esetleg meg fog történni. A terhet az ő erős vállain hagyhatjuk. Ő sokkal inkább képes hordozni a terheket, mint mi. Ha nem aggodalmaskodunk a holnap felől, akkor ma jobban figyelhetünk, hogy Istenbe vethessük bizalmunkat.

A fenti részlet Linda Dillow *Akinél a szív lecsendesül* című könyvéből való. (Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2002. Ára 1300 Ft.)

## Szorongásaink, avagy a kisködmön tipikus esete

Beszélgés Csáky-Pallavicini Krisztina pszichológussal

▶ „A jövő miatti aggodalom többek számára szinte kedvenc hobbivá kezd válni” – olvasom az internet keresője által az „aggodalom” keresőszóra kibotott több mint százhuszonegyezer találat közül az egyikben. Nem hiszem, hogy olvasóink közül akadna akár egy is, aki a jézusi parancs ellenére – hogy tudniillik „semmi felől ne aggódjatok” – ne tudna azonnal felsorolni legalább három dolgot, amely miatt mégsem nyugodt a szíve. Hogy mit mond erről a kérdésről a pszichológia, arról Csáky-Pallavicini Krisztinával, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet Tündérhegyi Pszichoszomatikus és Pszichoterápiás-Rehabilitációs Osztályának pszichológusával beszélgettem.

– A szakirodalomban valójában nincs az aggodalomnak definíciója. Ha mégis meg szeretnénk határozni, akkor azt mondhatjuk, hogy állandó vagy visszatérő erős szorongás. Ám az aggodalom természetes velejárója az életünknek, hiszen mindenkinek vannak olyan élethelyzetei és -szakszai, amelyekben többet aggódnak vagy szorong, mint máskor. Ezt különösen a nagy életszakaszváltásoknál tapasztaljuk, amelyeket a pszichológia normatív kríziseknek nevez – ide tartozik például a házasságkötés, gyerekvállalás vagy épp a munkahelyváltás.

– És amikor nem magunkért, hanem egy másik emberért aggódnak?

– Egy kapcsolatban ez is teljesen természetes, hiszen azt jelenti, hogy a másik fontos a számomra, rá tudok hangolódni, és hogy „együtt rezgünk”. Azonban arra vigyázni kell, hogy ne jussunk el arra a pontra, amikor ez már túlzottá válik, és már nem a kapcsolatért van, hanem rombolja, mert már nehezen viselhető el a másik számára.

– Vannak emberek, akikre ez a tulajdonság jellemzőbb, mint a többségre.

– Igen, egyes személyiségeknek ez alapvonásuk, vannak, akik mindig találhatnak maguknak valami okot az aggodásra. A pszichológia azonban azt mondja, hogy ezek mögött a „felület” aggodalmak mögött gyakran egy mélyebb, nehezen megragadható, nagy szorongást kiváltó ok áll.

Erre talán jó példa az a mese, amikor a legény elmegy leánykérőbe. Leültetik a szülőket a vendégeket az asztalhoz, a lányt pedig leküldik a pincébe borért. Ő le is megy, és talál ott egy baltát. A kezébe veszi, nézegeti. Egyszer csak elkezd keseregni magában: „Istenem, ha én férjhez megyek, lesz nekem egy kisfiám. Kelemenének fogják hívni, és lesz egy kis ködmönkéje. Ha ez a kis Kelemen lejön majd ide a pincébe, megtalálja ezt a baltát, véletlenül megvágja magát, s meghal. Kire marad akkor a kisködmön?” S a ködmön miatt aztán mérhetetlenül elkezd sírni. A föntiek eközben nem győzik őt kivárni, így lemegy utána az apja, hogy megnézze, mi történt. Neki is elmondja, hogy mire gondolt. Később lemegy az anyja is, annak is elárja a kisködmön fölötti aggodalmát; nem is tudják megvizsgálni a lányt.

Gyakori, hogy valami egészen felcsúsz, szinte oda sem tartozó dolog válik a szorongás okává – mint ahogy a mesében is a férjhezmenetel élet-



fordulója volna a valódi ok a szorongásra, nem a kisködmön sorsa.

Mai, hétköznapi példa, amikor az anya otthon aggódnak, mert a fia a barátjaival elment szórakozni. Szinte rémképeket lát: a fiút elütötte egy autó, leütötték, és sorolhatnánk még a hasonlókat, pedig ezek mindegyike csak nagyon kis valószínűséggel történik meg. Az anya szorongásának a mélyén több minden lehet: „Mi lesz, ha egyedül maradok, mi lesz velem, ha a gyerek kirepül, elveszitem őt?” „Féltem neveltem, most rossz hatások érik, és eltávolodik tőlem.”

– Honnan eredhetnek az ilyen túlzott szorongások?

– Ez nagyon személyiségfüggő, de a pszichoterápiával foglalkozó szakemberek azt gondolják, hogy

nagyon korai megtapasztalásokon alapulnak. Egy lelkileg egészséges ember képes alapvető bizalmat helyezni a világba, saját magába, hívőként az Istenbe, bízik abban, hogy a dolgok nem fognak káoszba fulladni, az életben nem uralkodik el a téboly, hogy alapvetően biztonságban van. Ennek az érzésnek az alapja az egész korai csecsemőkorban alakul ki, amikor a kisbabának a kiszolgáltatottságában az anya adja meg a biztonszágot általa, hogy törődik vele, nem hagyja egyedül a világban, mindig jelen van, ha a picinek szüksége van rá. Az első fél év tapasztalatai nagyon meghatározóak. Valláspszichológusok ehhez az alapélményhez kötik az Istenbe vetett bizalom kialakulását is.

– Ez azt jelenti, hogy azok az emberek, akiknek az édesanyjuk megadta a szükséges biztonszágot, kevésbé lesznek aggódo típusúak felnőttkorukban, és fordítva?

– Nem ilyen egyszerű a kérdés, hiszen ezenkívül még sok más tényező is szerepet játszik az életben; nagyon sok családós, tragédia történhet még, amely ezt a tulajdonságunkat befolyásolhatja. Mint ahogy rengeteg jó dolog is történhet, amelyek gyógyító hatásúak. Ha például az a házastárs, aki esténként a szorongó párját átöleli, és azt mondja neki, hogy „én itt vagyok neked, és nem hagyok el”, tulajdonképpen a korábbi hiányt pótolja. És amikor a hívő ember az Istennel való kapcsolatában keresi ezt a biztonszágot, és olvassa a Bibliában az isteni üzenetet, hogy „nem hagyok el”, akkor ugyanez a gyógyulás történik.

– De arra is számos példát látunk,

■ BODA ZSUSZA

# Ajándék vagy csomag

■ STERMECZKI ANDRÁS

„...minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek, sem árnyéknak váltakozása.” (Jak 1,17)

Ajándék. Mennyi mindent rejt e kedves kis három szótagú szó? Ajándék a frissen hullott hó: végre a gyermekeké lehet akár az utca is, hisz az autók számára már úgys járhatatlan. Ajándék a mai íge, mely a fenti – egyik, számomra kedves – ígéhez kapcsolódik. Ajándék volt reggel a gyermekeim öröme: „Esett a hó!”, és a frissen főtt kávé illata. Ajándék a mai nap minden teendője és az, hogy mindig van kiért imádkoznom. Ajándék az élet fogantatása és születése, de ajándék akár a kegyes, álomszerű halál is. Ajándék minden egyes reggel, mikor felkel a nap, és ajándék az este, ha végre a munkától teljesen kifradva hazatérhetek.

De valójában örülünk-e az ajándéknak? S ha igen, tartós-e az örömmünk? És egyáltalán, van-e olyan öröm, amely nem a percembereknek kedvez, hanem a Mindenhatónak teremt kedvet, hogy újra és újra ajándékokkal lépjen meg bennünket? Van-e olyan öröm, mely állandó és örök, egyetemes és egyértelműen mindenki számára kedves?

Gyermekként igen vártam a karácsonyt, mert a közelsége egyértelműen az iskolai szünet jöttét jelentette.

Ajándék volt a tanítás nélküli nap, és hogy végre naphosszat bámulhattuk a tévékészüléket. A szünet a szülők számára is ünnep, hisz végre együtt a család. Az apa ebéd után kiolvashatja az újságot, és ha közben egy kicsit elszundít, az se baj, mert nem kényszerül el sehonnan. Ajándék a szünet az édesanyának is; talán befejezheti elmaradt munkáit, eltüntetheti a tengernyi vasalványt, és esetleg még varrni is jut idő.

Ajándék maga az idő. Ajándék minden egyes óra, melyet kedvesemmel tölthetünk. Végre adhatok és kaphatok. Ajándék, hogy itt van, akit szerethetek, és egyáltalán, hogy van, aki engem is szeret. Ajándék minden egyes ölelés, minden egyes érintés. Ajándékba kaptam a családomat és a barátokat. Ajándék, hogy újra felfedezhetem az érzéseket, a hangokat, dallamokat és színeket. Pedig már-már azt hittem, hogy nincsenek.

Ajándék, hogy ma nem lázadtam fel. Ajándék a megszelídült létezés, a testiségen kívüli érzés. Ajándék, hogy számon tartanak, hogy néha én is kapok lapokat. Ajándék, hogy tudok emlékezni. Régmúlt, szebb emlékü telekre, tisztább közösségekre. Ajándék, hogy nem csak egyoldalúan szemlélem a történéseket. Ajándék a hamisítás nélküli ismeret, melyhez akár egy-egy cenzúrázatlan előadásra juthatok hozzá. Ajándék a szabadság, mely például az internetnek is köszönhető manapság. Ajándék minden egyes testvéri beszélgetés. Ajándék az érzés: rám is számítanak, azért még-

is vagyok valaki. Ajándék a látszat: én azért tisztességes, becsületes ember lehetek. Ajándék a tisztának hitt lelkiismeretem, hogy nyugodt lehet legalább az álomban, az, ami szintén felülről jő. Ajándék az, hogy néha hihetem: megálltam a helyemet, és nem tévelyedtem el. Ajándék az apró figyelmeség és öröm. Például az, hogy nem felejtettem el tavaly vízteleníteni a kerti csapot, és végre megtaláltam a hóláncot. Éppen ezért ajándék a fény, a böjt előtti útmutató reménység.

Ajándék az is, hogy mindezt elfogadhatom. De mindig el is fogadom? Szüntelen várakozom, és ünneplőbe öltözöm? Aligha. Éppen ezért jó az íge. Ez az íge is. Nem veregeti meg a vállam, és velem együtt nem örül a hamisságnak. Mert az ajándék lényege az, hogy nem érdemlem meg. Én sem. Még akkor sem, ha megtettem minden tőlem telhetőt – ami nem igaz – az igazi böjt előkészületekért. De olykor a készülődés, maga az ünnep is csak álca, ha a szereplő csak játszhat.

Nem a külsőségekre, hanem bensőnkre kell figyelni. Akárhogy fáj, ez az igazság, még ha a látszat más is. Újonnan kell születni! Nemcsak reformra, újításra van szükség, hanem előtte el kell temetni az óembert, hogy aztán

teljesen új születhessen. Ezért fogadjuk el az ígét, ahogy a *Római levélben* áll: „Az ítélet ugyan egyetlen eset folytán vitt a kárhoz, a kegyelmi ajándék viszont sokak elbukásából vitt megigazulásra.” (5,16b) Ez az ajándék pedig Krisztus. Az a Krisztus, aki felülről szállt alá, mint a friss hó, és akiben nincs változás, sem fénynek, sem árnyéknak, sem semmiféle emberi fondorlatnak, mert valóban megszületett, és hűsvétkor bűneinkből szabadulva feltámadt, hogy életünk ne csak ünnep, hanem ajándék legyen!



Éppen ezért érzem szörnyűnek azt, hogy az ajándékhoz szervesen hozzátartozó egyik szó értelme mára Magyarországon gyökeresen megváltozott. Ma a *csomag* sokak számára nem örömet és meglepetést, ajándékozó szeretetet jelen, hanem újabb

kínokat és igazságtalanságokat. Az élet elleni dolgokat! Hiszen a látványos járulékkönnyítés nagy része külhoni, idegen cégekhez kerül. Mára a „csomagot” küldők erkölcsileg oly mélyre süllyedtek, hogy egyre többen szeretnének tőlük és gyilkos csomagjuktól egyaránt szabadulni. Ma a csomag terhünkre van, mint túlérett, rothadó alma a fának, mint púp a hátamnak, és mint nehéz sár a csizmámnak.

Az ember természetes törekvése teremtése óta az, hogy szabadulni szeretne mindattól, ami az élet ellen szól. Ami nem a tiszta életről szól, az kidobandó. Ilyen a bűn is. Böjt lényege, hogy szabaduljunk felesleges, Istentől távol tartó terheinktől. Néha a lejárt tartalmú, szavatosságú csomagoktól is. „Egyházunk a társadalom lelkiismerete kellenne, hogy legyen” – írta a minap egy kedves barátom. De mintha elállt volna a szavunk, a „lélek”-zetünk. Ennyire megdöbbenünk? Ennyire félünk? Ennyire nehéz a csomag? Ennyire nehéz szabadulni a szakadékokkal szabdalt úton nyakunkba akasztott súlyos poggyásztól? Mert ha így van, akkor az botrány. Malomkő, melyről Krisztus Urunk is szólt. Nem akarok még megfulladni!

Talán épp jókor jön ide én is a böjt, az önvizsgálat. Bűneinktől felszabadulva talán merünk majd újra ajándékot adni és csomagot kapni, mert nem félünk, és ezt ki is mondjuk, le is írjuk: hiszen Krisztus megszabadított!

## A HÓNAP KÖNYVE

# Eric W. Gritsch: Isten udvari bolondja

„Isten udvari bolondja?” – kérdezzük rá meghökkenve a címet olvasva. Az első rácsodálkozás után kíváncsian nézzük meg a – *Luther Márton korunk perspektívájából* alcímet viselő – kötet hátsó borítóját is, ahol *Luther* személyével kapcsolatban további gondolatébresztő mondatokat találunk. Az előszó részletei arra sarkallnak, hogy azonnal bepillantsunk a műbe.

A könyv első kiadása Luther születésének ötszázadik évfordulójára jelent meg. Az igényes egyháztörténeti szakmunka egészét átszövi a finom humor és a gondos magyarázat. Megkönnyítik és élvezetessé teszik az olvasást az idézetek, melyeket a szerző praktikusán a főszövegben helyezett el.

*Gritsch* három nagy egységre tagolta munkáját. A *Történelmi arcél* című fejezet nem száraz időrendi felsorolás, hanem élményszerű korrajz. Az anekdotákkal fűszerezett szöveg által egyre közelebb kerülünk Luther személyéhez. A vívódások, kísértések, harcok nyomán kirajzolódik előttünk a hús-vér ember képe. *Gritsch* pontosan annyi magánéleti részletet tár elénk, amennyivel a jó ízlés határain belül marad. Úgy kalauzolja az olvasót, hogy szinte észre sem vesszük, és ott vagyunk Lutherrel az erfurti Ágoston-rendi kolostorban vagy a híres wittenbergi toronyoszobában.

Az *Anfechtung* szó – Luther egyik kedvenc szava – vezérfonala a munkának. Jelentése többértéű, kísértések, lelki megpróbáltatások, halálfélelem, a politikai cselszövéstől való félelem is beletartozik. *Gritsch* részletesen tárja elénk, hogyan kellett Luthernek védelmeznie a tételeit, mi-

lyen alapos érvekkel állt bírálói előtt. Jó arányérzékkel tárgyalja a lutheri tanoktól eltérő radikális reformatori irányvonalakat és a német parasztháború eseményeit. A reformátor gazdag életművét nem pusztán ismerteti, hanem értően elemzi, ezáltal is szolgálja a megértést.

A *Nyugtalanító hagyatéka* című egység az előző fejezetben részben ábrázolt témákat alaposabban világítja

A hónap könyve akció – március

**Eric W. Gritsch:**  
**Isten udvari bolondja**



Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Az evangélikus könyvesboltban történő vásárlás vagy közvetlenül a Luther Kiadótól való megrendelés esetén az adott hónapban 30%-os kedvezményben részesül. Eredeti ára: 2750 forint.

http://bolt.lutheran.hu/  
E-mail: kiado@lutheran.hu  
Fax: 1/486-1229  
1085 Budapest, Üllői út 24.

meg. Luther rendkívül mélyen ismerete a Bibliát, ezért nagyon sok fontos következtetésre jutott. Az igazi egyházat szenvedő egyházként képzelte el, amely Krisztus képe van formálva, és amelyet szüntelen reformálni kell.

A szerző nem kerüli meg a két neuralgikus pontot sem a Luther-élet-

műben. Az egyik a politikai hatalommal szembeni állásfoglalás. Támogatta a keresztények jelenlétét a kormányzatban, mivel úgy tartotta, hogy ők ismerik a világi hatalom korlátait. Ellenzett bármely forradalmat az államvezetés ellen. Mindemellett lelkesként Istennek a földi hatalom felletti korlátlan uralmát hirdette.

A másik kritikus pont Luther viszonya a zsidókhoz. Kritika nélkül átvette a korabeli antiszemitizmus nézeteit. Annnyira szerette az *Ószövetséget*, hogy nem tudta elfogadni a zsidó gondolatot, mely szerint az üdvösség Istentől származik, és nincs szükség Jézusra mint Messiásra. *Gritsch* találó megfogalmazása szerint Luther „teológiai antijudaizmust” alkotott magának, nem pedig „biológiai antiszemitizmust”.

A pszichológia tudománya is élesen érdeklődik Luther iránt, személye máig foglalkoztatja a pszichológusokat. A kötetben érdekes táblázatot találunk: egyik oszlopában a reformátor egészségi problémái, betegségei olvashatók időrendben, a másik oszlopban pedig a közben elvégzett munkája. Érdemes megfigyelni, hogy a nagyobb betegség még több feladat elvégzésére ösztönözte őt.

Az *Ökumenikus örökség* című fejezet az életmű összefoglalása. Luther fő gondolatait summázza, kiemelve a gyakorlati, „életszagú” teológiát, az egyház közösségi oldalát, az istentisztelet és a keresztény nevelés fontosságát és a zene különleges szerepét. A mű végén Luther történeti megítélését olvashatjuk a korabeli katolikus bírálatoktól korunk helyesen értékelő ökumenikus álláspontjáig.

■ SZÉCHENYI MAGDOLNA

# HETI ÚTRAVALÓ

Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa. (1Jn 3,8b)



Böjt 1. hetében az *Útmutató* reggeli s heti igéi Jézusnak, a sátán legyőzőjének a megkísértéséhez kapcsolódóan az ő követőit érő kísértésekről és próbatételekről adnak tanítást. Mivel „Jézus is megkísértett és szenvedett, ezért segíthet azokon, akik megkísértetnek” (Zsid 2,18; LK). *Luther* szerint a próbatétel, kísértés elsősorban nem az úgynevezett „erkölcsi” kísértésekre vonatkozik. „Az ördögnek az a munkája, amikor csapatások s a többi által Isten gyermekeit kétségbe ejti afelől, hogy vajon nem hagyta-e el őket az Isten. A próbatétel tehát a hitet próbálja meg. Isten megengedi, hogy általa a kereszténynek hitét növelje. – Két fegyverünk van, amelytől reszketve fut az ördög: az íge s az imádság.” Jézust negyvennapos böjtje után három, „*Ha Isten Fia vagy...*” kezdetű mondatával kísértette a pusztában az ördög. Ám az Isten Fia ezeket három, „*Meg van írva...*” kezdetű igével utasította el (lásd Mt 4,1–11). Első válasza: „Nem csak a testi kenyérről él az ember, de Istennek minden igéjével.” (GyLK 729) Mi nem győzhetjük le a saját erőnkkel az ördög kísértéseit, ám „járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk, és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk” (Zsid 4,16)! Isten megígérte: „*Ha kiált hozzám, meghallgatom...*” (Zsolt 91,15) János így tesz különbséget Isten és az ördög gyermekei között: „...aki nem cselekszi az igazságot, nem az Istenről van, és az sem, aki nem szereti a testvérét.” (1Jn 3,10) A feddhetetlen, becsületes, a bajban is istenfélő Jób böjtje ezzel kezdődik: „*Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úr neve!*” (Jób 1,21) Pál bátorít: „*Isten pedig hűséges, és nem hagy titeket erőtlön felül kísérteni; sőt a kísértéssel együtt el fogja készíteni a szabadulás útját is, hogy el bírjátok azt viselni.*” (1Kor 10,13) „*Engedelmeskedjete azért az Istennek, de álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek*” – figyelmeztet *Jakab*. De mi is a böjt célja? „*Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket.*” (Jak 4,7.10) Jézus is szenvedésen át jutott a dicsőségbe, ám keresztalála által megsemmisítette az ördögöt, hogy „*megszabadítsa azokat, akik a haláltól való félelem miatt egész életükben rabok voltak*”, „*hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiről*” (Zsid 2,15.17). Tudjuk: Isten előtt ezer esztendő annyi, mint a tegnapi nap (lásd Zsolt 90,4). Krisztusunk ezeréves uralma kezdetén a négynevéű sátán (sárkány, ősi kígyó, ördög) ezer esztendőre megkötöztetik. Akik ez életben kétszer – testileg és újjá – születtek meg Isten Szentlelke s igéje által, azok egyszer támadnak fel az örök életre, az első feltámadáskor. Ám akik csak egyszer születtek, azok kétszer halnak meg; másodsor a nagy fehér trón előtti ítélet után részesei lesznek a második halálnak a tűz tavában (lásd Jel 20,14). De már most „*boldog és szent az, akinek része van az első feltámadásban*”; ők „*az Isten és a Krisztus papjai lesznek*” (Jel 20,6). „*Ó, boldog nap! (...)* Az én Uram feltámaszt engem! / Felébredek, s élek a mennyben / Mindörökké!” (EÉ 519,3) Találkozunk ott!

■ GARAI ANDRÁS

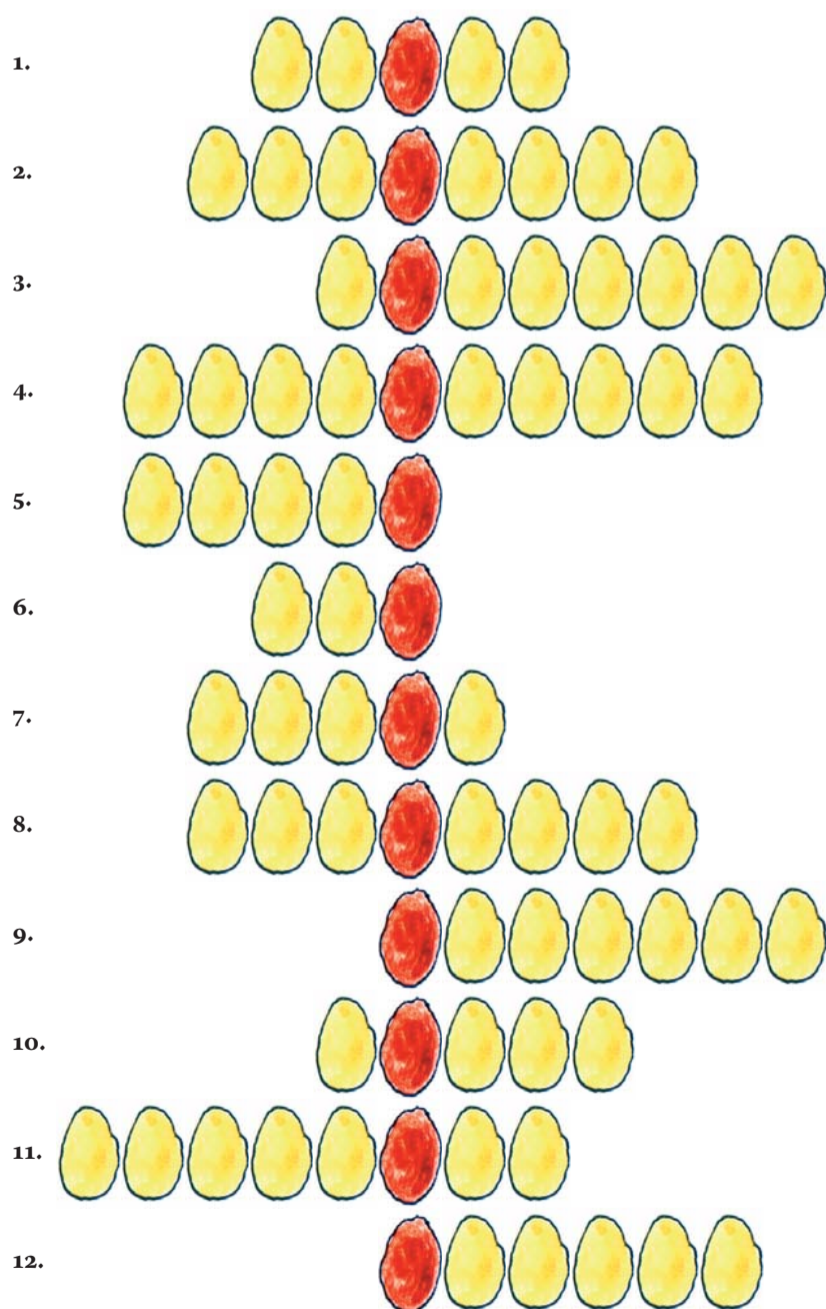
# NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

► Húsvétot megelőzi a negyvennapos böjti időszak. Olvassátok el *Máté evangéliumából*, hogyan kísértette meg Jézust az ördög a pusztában, majd fejtétek meg a keresztrejtvényt! Ebből megtudhatjátok, hogyan készült a Mester a földi szolgálatára.

„Akkor elvitte Jézust a Lélek a pusztába, hogy megkísértse az ördög. Miután negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megehezett. Ekkor odament hozzá a kísértő, és ezt mondta: »Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré.« Ő így válaszolt: »Meg van írva: Nemcsak kenyérről él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.« Ezután magával vitte őt az ördög a szent városba, a templom párkányára állította, és így szólt hozzá: »Ha Isten Fia vagy, vesd le magadat, mert meg van írva: Angyalainak parancsot ad, és azok tenyerükön hordoznak téged, hogy meg ne üsd a lábadat a kőbe.« Jézus ezt mondta neki: »Viszont meg van írva: Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!« Majd magával vitte az ördög egy igen magas hegyre, megmutatta neki a világ minden országát és azok dicsőségét, és ezt mondta neki: »Mindezt neked adom, ha leborulva imádsz engem.« Ekkor így szólt hozzá Jézus: »Távozz tőlem, Sátán, mert meg van írva: Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!« Ekkor elhagyta őt az ördög, és íme, angyalok mentek oda, és szolgáltak neki.” (Mt 4,1–11)

1. Negyven nap és negyven ..... volt Jézus a pusztában.
2. „Ne ..... az Urat, a te Istenedet!”
3. „Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki .....!”
4. Ezt csinálta a kísértő a világ minden országával.
5. Ilyen volt a hegy.
6. Az egyik testrésze, amelyet az ördög említ.
7. Kísértő más szóval.
8. Nemcsak kenyérről él az ember, hanem Isten .....
9. Ennek a párkányára állította a kísértő Jézust.
10. A kísértő azt akarta, hogy Jézus ezeket változtassa kenyérré.
11. Ők mentek oda Jézushoz szolgálni.
12. „..... tőlem, Sátán...!”



HIRDETÉS

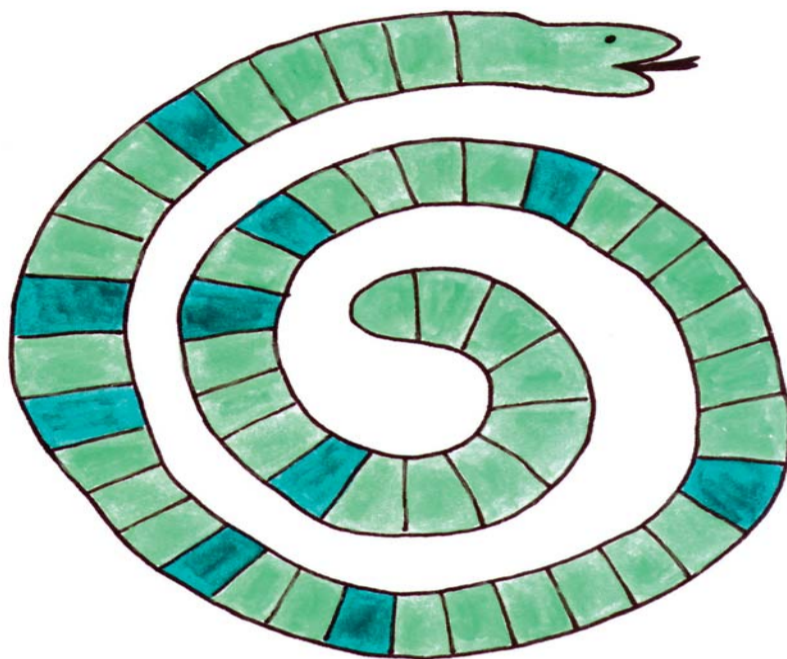
## Helyszínaváltozás!

A március 7-én megrendezendő VIII. országos evangélikus bábverseny helyszíne megváltozott! Az új helyszín: Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyház-község – Kápolna Színpad (1102 Budapest, Kápolna u. 14.).



Írjátok be a szókégyőbe a farkánál kezdve a helyes megfejtéseket! A sötétebb színű négyzetekben az előző szó utolsó és a következő szó első közös betűje található.

A fáraó nemzetisége • Ábrahám fia • Ez volt Ábrahám áldozata a fia helyett • Az egyik bűnös város, amelyet Isten elpusztított • Ők sétáltak Jákób álmában a létrán • Ilyen esőt bocsátott Isten a bűnös városokra • Ábrahám feleségének új neve • Ábrahám régi neve • Kezet ... – tisztítja a kezét • E mögött hallgatott Ábrahám felesége • Izsák felesége



## IMASAROK



A jövőért nem aggódom,  
ha rossz, ha jó,  
bármit hoz is a jövődő,  
nekem így jó.  
Istenre bízom magamat  
vidám szívvel,  
akármilyen lesz, Isten velem  
csak jót művel. Ámen.

## HUMORZSÁK



Felirat egy maratoni futó trikójának hátáról: „Add, Uram, hogy legyen valaki mögöttem is, aki ezt a feliratot elolvassa!”

## Kedves Gyerekek!

► Albert és Pongrác lovagnak ismét a Tudás erdejében levő várnál van dolga: hét fordulóból álló lovagi tornán vesznek részt. Oldjátok meg ti is a nagyheti eseménysorozathoz kötődő feladatokat, és a megfejtéseket egyben, összegyűjtve küldjétek el a szerkesztőség címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A végén ajándékot kaptok.

4.

Albert és Pongrác lovag egy hatalmas tölgyfa árnyékában ücsörgött és beszélgetett.

– Milyen békés ez a délután! – sóhajtották egyikük.  
– Egyetértünk veled, nemes barátom. Tudod, épp azon gondolkod-

tam, hogy a tanítványok is így érezhettek nagycsütörtökön. Hiszen együtt voltak a Mesterrel, és a zsidó húsvétra, a kovásztalan kenyér ünnepeére készültek. Az ünnepi vacsorát is elfogyasztották, majd kimentek a Gecsemáné-kertbe. Igaz, beesteledett már, amikor Jézus őket is arra kérte, hogy imádkozzanak vele.

– És nem is gondolták, hogy az áruló Júdás milyen nagy bajt fog hozni rájuk, de főleg a Mesterre...  
– Így van – bólogatott Pongrác lovag. – Megjelent egy csapat katona és templomszolgá élen. Odament Jézushoz, és arcon csókolta őt. Ez volt a jel a katonák számára. Ebből tudták, hogy kit kell elfogniuk.

– Péter pedig olyan mérges lett, hogy előrántotta a kardját, és levágta az egyik katona fülét.

– De a Mester nem örült ennek. Sőt azonnal meggyógyította őt. A katonák pedig elvitték kihallgatásra Jézust.

## GYERMEKVÁR



– A békesség hamar elmúlt, és helyette nagy ijedség lett úrrá a tanítványokon.

– Szerintem a negyedik próba a Gecsemáné-kert eseményeihez fog kapcsolódni.

– Én is így gondolom. Gyere, menjünk, nézzük meg, hátha már megkaphatjuk a feladatot tartalmazó tekercset!

A lovagterembe lépve már várta őket a kancellár, akitől átvehették a negyedik tekercset. A feladat szerint meg kellett találniuk, melyik úton juthattak el Júdás és a katonák a Gecsemáné-kertben Jézushoz.



# Pénzkezelés, gazdálkodás, stratégia

*Gyülekezeti tisztségviselők tanácskoztak*

Ha február vége van, akkor Gyónon biztosan történik valami. Hagyományosan ebben az időben jönnek össze a Dél-Pest Megyei Egyházmegye pénztárosai a dabas-gyóni gyülekezetben, s ezzel egy időben más tisztségviselőket, felügyelőket, gondnokokat is vonzó programmal vár az egyházmegye elnöksége. Így volt ez az idén február 21-én is.

A harminc-egynéhány testvér *László Milán*, a vendéglátó gyülekezet lelkész házaspárjának férfi tagja köszöntötte egy *Jónás könyvből* felolvasott ige alapján tartott áhítatával. Ezután megkezdődött a pénztárosi tájékoztató az egyházmegye számvevőszéki elnökének, *Dobrovolni Máténak* és pénztárosának, *Vadkerti Miklósnának* a vezetésével.

A többiek az ifjúsági teremben gyülekeztek. *Krámer György* esperes rövid bevezetője után az *Élő kövek egyháza* című stratégiai dokumentumról egyre érdekesebb távlatokat és az egyes gyülekezetek gyakorlatát és tapasztalatait taglaló beszélgetés alakult ki. A résztvevők további együttműködésben és az információcserére rendszeres tételében is megállapodtak. A nagyon jó hangulatú beszélgetést és a tájékoztatót is végül csak az – egyre későbbre tolt – ebédidő miatt kellett befejezni. Ezt azonban nem bánta meg senki, hi-

szen a gyóni asszonyok kitétek magukért. A kitűnő tejfölös palóclevest frissen sültött, szinte még forró krumplis pogácsa követte.

Az ebéd közben kialakult társalgás intenzitása is mutatta, milyen fontos



FOTO: KUTIRA CSABA

sak ezek a találkozó, mennyire érdeklődök egymás gondjait és örömeit illetően a gyülekezetek képviselői. Nem volt könnyű e sorok írójának ezeket a beszélgetéseket felfezsákolni és a délutáni tervezett programra irányítani a figyelmet.

A délelőtti, pénzügyi témához kapcsolódva az egyház, a gyülekezetek gazdálkodásának nehéz kérdéseiről, a jövő finanszírozásáról, különösen az Evangélikus Szolidaritási Alap

kihívásairól kezdődött közös gondolkodás, sokféle nézőpontot érintő beszélgetés. Résztvevői egyaránt megvitatták lelkész és felügyelő, kicsi és nagy vagy akár a városi és falusi gyülekezet szempontjait.

Egyértelműen megfogalmazódott a szolidaritási alappal kapcsolatos információhiány, a modellszámítási vagy egyéb útmutató iránti igény. Sajnos a múltó idő ezúttal is gátat szabott a további beszélgetésnek. Búcsúzóul *Valentinyi Erzsébet* imádságával köszönt el egymástól az Ientől áldott együttlételet és a pazar vendéglátást megköszönő csapat.

■ BAK PÉTER  
egyházmegyei felügyelő

## KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE

# Felfedezhető felfedező

*Látogatás a Magyar Földrajzi Múzeumban*

Egy ugránsnál ugyan egy kicsit távolabbi, de nincs messze Budapesttől Erd. Rövid autózással, buszozással vagy vonatzással elérhető a hatalmasra terjeszkedett, mindössze néhány éves városi múltra visszatekintő, Pest megyei település.

A buszpályaudvar is magába foglaló városközpont szomszédságában található Magyar Földrajzi Múzeum az országban egyedülálló gyűjtemény birtokosa. Az intézmény célja a magyar utazók, földrajzi felfedezők, geográfusok méltó körülmények között történő bemutatása, munkájuk megismertetése.

Tetszetős, volt főúri kúria ad otthont a *Balázs Dénes* – egykori érdi lakos és lokálpatrióta, világhírű geográfus – által 1983-ban alapított múzeumnak és a gyűjteménynek. Az intézmény nagobbik termében *Julianus* baráttól *Körösi Csoma Sándoron*, *Teleki Pálon*, *Xantus Jánoson*, *Germanus Gyulán* és *Kittenberger Kálmánon* át *Farkas Bertalanig* – hogy csak néhányat idézzünk a legismertebbek közül – terjed az impozáns gyűjtemény, amely mintegy hatvan híres vagy kevésbé ismert kalandvágyó tudóst mutat be.

A tárgyak külön világba varázsolják az érdeklődőket. Részesei lehetünk lappföldi, afrikai, ázsiai utazásainak, megnézhetünk néhányat hazamentett becses tárgyaikból. Nyomon követhetjük útjaikat, megismerhetjük életrajzukat, és a rövid tudományos értékelés révén képet alkothatunk az olykor heroikus küzdelmet vívó emberekről. Akik példát mutattak haza- és tudomány szeretettel, alázatból, szorgalomból, kitartásból, de egyszerűen elszántságból és sokszor hitből is. Hiszen valamennyien, akik fagyos tájakon vagy forró sivatagban, apró emberek között vagy

tropusi esőerdőben jártak, a hazájukat, kultúrájukat, meggyőződésüket képviselték. Minden körülmények között vállalták, megvallozták magyarságukat, elvitték jó hírünket a világ legelégdugottabb zugaiba is.

A másik épületszárnyban a Kárpát-medence tudományos kutatóit mutatják be. Megismerkedhetünk többek között *idősebb Lóczy Lajosnak*, a zseniális geológusnak a hagyatékával, *Cholnoky Jenővel*, a természettudóssal és *Kessler Huberttel*, a nemrég elhunyt nemzetközi híró hidrológus barlangkutatóval. Néhány eszköz ré-



vén betekinthetünk a térképkészítés rejtelmeibe, és képet kaphatunk a múzeum tágabb környezetének geológiai, földrajzi sajátosságairól. Mindezt világosan, egyszerűen, közérthetően.

A sok név, információ után jólesik a múzeum parkosított udvarán tett séta, ahol a termekben megismert személyiségek szobrai, portréi sorakoznak.

Remek, látogatóbarát nyitva tartással – hétfő kivételével a hét min-

den napján tíz és tizenhét óra között – várja az érdeklődőket a földrajzi múzeum. A belépő ára is „emberbarát” (nyolcszáz forint), így az intézmény különösen alkalmas lehet egy hétfői családi, netán gyülekezeti kirándulás célpontjának.

Minden korosztály találhat az érdeklődésére számot tartó látnivalót, különösen ajánlható azonban a múzeum a fiatalabbaknak, földrajzot, történelmet tanulóknak. Számukra meglevenedhetnek a tankönyvek lapjai, arról a semmihez sem mérhető értékről nem is beszél-

ve, hogy magyarságtudatukat, hazafiságukat segít élesíteni, ápolni ez a valóban szépen kivitelezett, színvonalas kiállítás.

■ GYARMATI GÁBOR

*Magyar Földrajzi Múzeum, 2030 Erd. Budai út 4. Felvilágosítással a 23/363-036-os telefonszámon szolgálunk. Honlap: <http://www.foldrajzimuzeum.hu>.*

A közelgő nemzeti ünnep, március 15. alkalmából egyházunk püspöki tanácsa állásfoglalással fordul lelkészeinkhez, gyülekezeteinkhez, presbitériumainkhoz és minden evangélikus hittestvérünkhöz. Az ünnep alkalmából különösen is időszerű témán túl más fontos kérdésekben is határozott álláspontot képviselő püspökkari nyilatkozatot az alábbiakban közöljük.

# Mi való a templomba?

Isten nem a zűrzavarnak, hanem a rendnek az Istene – olvassuk az *Újszövetségben*. Ezért fontos végiggondolnunk, hogy mi tartozik az evangélikus keresztény templomok jó rendjéhez.

Az evangélikus templomok belsejét az egyház hite, a világegyház több ezer éves, a reformált egyházak félezer éves tapasztalata rendezte, rendezi be. Természetes, hogy ezért ebben is érvényesek az evangélikuság alapvető hitvallásai, elvei, kiforrott, letisztult gyakorlata.

Tudjuk, a templom berendezése nem hitvallási kérdés, alapvető egyházi irataink nem is foglalkoznak vele. Csak akkor válik témává, ha egy korábbi szokást, egy új kísérletet kell megvizsgálni, vagy templomépítés (újraépítés) esetén a teljes belsőt kell kialakítani.

Ugyanakkor a helytelen gyakorlatok, mi több, a tévtanítások is megjelenhetnek nonverbális jelképek, tárgyak, eszközök formájában is. Az egész egyház felelőssége, hogy ezekre felhívja a figyelmet, és megszüntesse az egyházhoz nem illő és Isten ügyéhez nem méltó gyakorlatokat.

A reformáció alapelvei a liturgikus térre vonatkozóan is érvényesek: egyedül a Szentírás mindennek a mértéke, egyedül Krisztusban van a mi üdvösségünk, egyedül kegyelem által nyerhetjük el a kiteljesedő, örök életet.

A liturgia ősi alapelve, hogy Isten végzi közöttünk liturgiáját, mi pedig válaszolunk szavára, tetteire. Ennek a válasznak a legjobbnak kell lennie. Tartalomhoz a forma... Istennek csak a legszebbet, legjobbat lehet adni – ez is biblikus gondolkodásmód. Gyarló emberi, a mulandó világban is kétes érték nem állja meg a helyét az Isten szolgálatában.

Az egyház a Szentírásra tájékozódva, egyedül Krisztusra bízva magát, Urunk kegyelmében reménykedve formálja szakrális környezetét. Ezért szenteli fel a templomokat. A szentelés biblikus értelemben az Istennek való teljes odaszánást, átadást jelenti. Ezért csak olyan tárgyakat helyez el, amely Isten dicsőségét szolgálja, Krisztus váltságművét hirdeti, a kegyelemből való élethez segít.

Ezért a templomot a *legnemesebb anyagokból*, az emberi hivatkozást elkerülő alkotásokkal, jelképrendszerében igehirdető jellegű tárgyakkal rendezzük be. Helyük van a természetes anyagoknak, amelyek Isten jónak teremtett világból valók, helyük van az igényes, szent ihletettségéből származó műtárgyaknak, amelyeket imádságos lelkülettel terveztek és készítettek el, helyük van azoknak a jelképeknek, amelyek Isten nagyságát, Krisztus szeretetét és a Szentlélek munkáját hirdetik. Ezek értéket képviselnek és értéket teremtenek, Istenhez segítik az embert, és az egységet munkálják. Másnak nincs helye a templomban. Bármilyen megosztó szimbólumnak, emberi célokat hirdető tárgyakkal és jelképekkel, biblikusan nem igazolható berendezéseknek nincs helyük a templomban.

Ezért használtak őseink is természetes anyagot: fát, követ, természetes textíliát, ezért díszítették a templomokat kizárólag élő virággal. Éppen ezért nem való a templomba semmilyen műanyag. Sem művirág, sem műanyag bútor, sem műanyag hangkeltő (hangutatózó elektromos) berendezés.

Nem való az oltárra műgyertya (még villanygyertya sem!), hiszen csak a valódi gyertya hordozza azt a szimbólumtartalmat, amely miatt használjuk. (Krisztus a világ világossága, aki miközben világít, és meleget ad, önmagát áldozza fel.)

Nem helyes – még praktikus indoklással sem – az oltárra műanyag felöltőt tenni. Az oltár a keresztény tradíció szerint Krisztus-szimbólum. A makulátlanul tiszta fehér terítő is az oltárszta lapján őt hirdeti.

Nem helyes a templomban „konzervet” használni, hiszen az egyház kincse a szívbeli jövő, emberi hangon is megszólaló, Isten dicsőítő ének. Nem a gépek, hanem az ember alkalmas és képes Isten-dicsőítésre. Nem való semmilyen olyan zenei anyagot bejátszani vagy előadni, amely nem az Isten dicsőségét, hanem a művész nagyságát hirdeti. Nem feledhetjük, hogy evangélikus egyházunk számára a zene igehordozó eszköz, Krisztust prédikáló lehetőség (nem pedig hangulatkeltő, lényegtelen háttérzene).

Nem helyes olyan festményt, szobrot a templomban elhelyezni, amely tartalmában, megformálásában megbotránkoztat, és nem Istenhez vezet (a kereszt botránnyáról szóló apostoli szavak jelzik e szabályban a kivételt, hogy tudniillik nem lehet összekeverni az emberi botránnyal és a kereszt titkának felrúzó, megtérésre hívóan botránnyozó voltát!).

Fontos kérdéseket vet fel a zászlók használata. Liturgikus térben nincs helyük a Szentháromság Isten ügyének szolgálatán kívüli jelképeknek. Még nemzeti jelképeknek sem. Természetesen az egyház feladata, hogy komolyan vegye és élje azt a tényt, hogy Isten ebbe az országba és ebbe a népbe teremtett, küldött bennünket, itt adott hivatást és küldetést. Ezt azonban nem azzal tudjuk kifejezni, hogy a liturgikus térbe nem isteni szimbólumot helyezünk. Ez – sokak számára nem tudottan – az amerikanizálódás egyik jele, hiszen tengerentúli mintákra került hazánkban is sok templomhajóba zászló. A magyar nemzeti zászló helye a templom külső falán, homlokzatán van. A templom is középület abban az értelemben, hogy egy közösség – Isten szeretete okán – nyitott épülete, amelyben magyar népünkhöz, nemzetünkhöz tartozó emberek élnek hívó életüket. Nem kivonulnak a világból, a nagyobb család (nemzetünk) életéből, hanem egynek tartják magukat. Ezért javasoljuk, hogy Magyarországi Evangélikus Egyházunkban 2009. március 15-től minden evangélikus templomra kerüljön ki a nemzeti színű zászló, hirdelve egyházunk és híveink elkötelezettségét, hazaszeretetét, a közösség szolgálatát.

Semmilyen más zászlónak nincs helye sem a templomon belül, sem a külső falán. A zászlók ugyanis nem egy esetben uralmi jelképek, s az egyház Krisztus uralma alatt él. (Ezért lehetnek az általános szabály alóli kivételek az egyház tradícionális zászlói, amennyiben Isten dicsőségét és hatalmát hirdetik.) Minden más zászló megoszt embereket, az egyház feladata pedig éppen a hidépítés, a Krisztusban való egység munkálása.

■ ITT ZSÉ JÁNOS *elnök-püspök*  
DR. FABINY TAMÁS *püspök*  
GÁNC S PÉTER *püspök*

## Pröhle Gergely: kötet készül az evangélikus egyházzal és az ügynökkérdésről

A tervek szerint ősszel megjelenik a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) érintő ügynöki tevékenységet bemutató kötet – mondta előadásában *Pröhle Gergely*, az MEE országos felügyelője a Théma (Theológiai Élet Ma) Egyesület múlt szombati budapesti rendezvényén.

A meghívott előadó elmondta, hogy az MEE tényfeltáró bizottsága kiadványának tíz-tizenöt tanulmánya elsősorban az élő egyházi személyekre, valamint az evangélikus egyház jelenlegi vezetéséhez kötődőkre koncentrál. Hozzátette: a kutatások eredménye szerint az evangélikus egyház három mostani püspöke nem érintett az ügynökkérdésben. Arról is szólt, hogy a kutatásokat azért kezdik az élő személyekkel, hogy az érintettek meg tudják magukat védeni, elmondhassák, milyen körülmények között szervezték be őket. Másrészt azt is tisztázni kell, hogy vannak-e olyanok közöttük, akik a mostani egyházvezetéssel rokonok és nem csak névrokonok kapcsolatban állnak.

Pröhle Gergely hangsúlyozta: nem csupán az a fontos, hogy kik voltak

az érintettek, hanem az is, hogy milyen kényszerítő erők hatására váltak beszerzettek. „Megrázóan eltérő az egyes emberek sorsa, ezért is hangsúlyos, hogy ne listázzunk”, mert lehetnek olyan ügynökök, akik meggyőződésből jelentettek, de bizonyosan voltak olyanok, akik áldozattá váltak, és úgy jelentettek – mutatott rá. Ezért a tényfeltárás célja nem a bűnbakkeresés, hanem az igazság mindenre kiterjedő bemutatása, az, hogy félinformációkkal senkit se lehessen befektíteni.

Az evangélikus tényfeltáró bizottságnak két történész, egy-egy levéltáros és jogász mellett lelkes tagja is van, aki az érintetteknek, illetve rokonosságuknak segít feldolgozni a tényfeltárással járó esetleges lelki megrázódást – közölte.

Az országos felügyelő kijelentette: azt sem szabad azonban elfelejteni, hogy a belügyminisztériumi hálózat tagjainak voltak tartótisztjei, akik a megbízásokat adták, valamint irányították az ügynökök tevékenységét, és akiktől ezt a rendszer-váltás után sem kérték számon.

▶ MTI

## Dunán az evangélikus média



A Duna Tv március 7-ei, 12.10-kor kezdődő, *Isten kezében* című műsorában *A megújuló hírek* címmel az evangélikus egyház médiaterületét mutatják be (ismétlés: március 8-án, 8.00-kor). Az összeállításban szó esik az *Evangélikus Életről* is. Az *Erhardt Ágoston* szerkesztésében készülő műsor rendező-operátora *Horváth Tamás* (bal szélen), egyik segédoportőre *Néder András*. A múlt heti számunk lapzártája idején készült felvételen *Boda Zsuzsa*, a készülő lapszám felelős szerkesztője, *Dobsonyi Sándor* olvasószerkesztő és *Nagy Bence* tervezőszerkesztő az utolsó simításokat végzi nyomdába adás előtt.

### ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

## A Tordas–Gyúrói Evangélikus Egyházközség

Tordas Fejér megye északkeleti részén, a Szent László-patak mellett fekszik, Budapesttől harminc kilométerre, Gyúrótól négy kilométer távolságra.

Mindkét település már az ősidők óta lakott, írásos emlékekben a nevük a 13. században jelent meg. A régi Tordas falu az öreg hegy oldalában, Gyúró határában volt. A török háborúk alatt a faluval együtt a templom is elpusztult. A romot lassan lebontották és elhordták az emberek, a tordasi parókia kőkerítését is a régi templom kőveiből építették.

A 18. század elején tótok és magyarok betelepítésével indult a falu életének új szakasza. Bár a földesúr katolikus vallású volt, a telepések beköltözésével a falu evangélikus többségű lett. A jelenlegi templom 1790-ben épült.

A gyúrói gyülekezeti szolgálatot 1974 óta a tordasi lelkészek végzik, 2005-től Tordas és Gyúró társ-gyülekezet. Lelkészüket 2005 óta *Süller Zsolt*.

Tordas és a vidék mai helyzetére jellemző, hogy sok fiatal család költözik oda az utóbbi években. A gyülekezet sajátos szolgálata az ő megszólításuk, közösségbe hívásuk. A gyülekezetben működő csoportok: óvodáshittan, iskolai és gyülekezeti hittan, baba-mama kör, ifjúsági kör, bibliaóra. Ebben az évben szerveződött gyülekezeti énekkar és gitároktatás.

A gyülekezet a faluval és az itt élő többi keresztény közösséggel karöltve rendszeresen szervez missziói alkalmakat zenei fesztivál, előadások, kiállítások, családi nap, kézműves-foglalkozások formájában. A gyúrói parókia épülete ifjúsági táborhelyként szolgál; 2007-től a tordasi Értelmi Fogyatékosok Otthona a lakói foglalkoztatására használja.

**Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban**



Március 8-án, bőjt második vasárnapján 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán Tordasról. Igét hirdeti *Süller Zsolt* lelkész.

HIRDETÉS

### Álláshirdetés

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája felvétellel keres pénzügyi ügyintéző, könyvelő munkatársat, akinek legalább három éves szakmai tapasztalata van; aki képes önálló munkavégzésre; precíz, lelkiismeretesen dolgozik; jó kommunikációs képességekkel rendelkezik; *közösségi szellemben kíván csapatmunkában dolgozni*. Jelentkezni lehet a gazdasági osztályvezetőnél a [gabor.csorba@lutheran.hu](mailto:gabor.csorba@lutheran.hu) e-mail címen szakmai önéletrajzzal, a végzettsége(ke)t igazoló bizonyítvány(ok) másolatával, lelkészi ajánlással.

HIRDETÉS

A Répcelak–Csánigai Evangélikus Egyházközség Istennek hálát adva köszöni meg *Kiss Lajosné* testvérünk gyülekezetünkben végzett harminc éves hűségese pénztárosi szolgálatát. Életére és családjára az Úr áldását kívánjuk.

*A gyülekezet presbitériuma*

### Istentiszteleti rend • 2009. március 1.

Bőjt 1. vasárnapja. Liturgikus szín: lila.

Lekció: Mt 4,1–11; 1Móz 3,1–13. Alapige: 1Jn 3,5–8. Énekek: 75., 275.

**I., Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Félé de. 10.** (úrv.) Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstick M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Benkóczy Péter; **IX., Haller u. 19–21., I. em.** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., családi) Keczkó Pál; de. fél 12. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv., szupplikáció) Asztalos Richárd; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv., szupplikáció) Cszimadia Nóra; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Szirmai Zoltán; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

Lelkigondozói konferenciát rendez a Biblia Szövetség Berekfürdőn március 23–27. között bentlakással, teljes ellátással. Költsége 21 000 Ft. Jelentkezni a 28/452-334-es telefon- és faxszámon, a [bsz@bibliaszov.hu](mailto:bsz@bibliaszov.hu) elektronikus vagy a Biblia Szövetség, 2119 Pécel, Kálvin tér 2/b. postacímén lehet.

HIRDETÉS

### Pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma pályázatot hirdet az egyház fenntartásában működő országos intézmény, a Révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ (8253 Révfülöp, Füredi út 1.) intézményvezetői munkakörének betöltésére.

Az intézményvezetői munkakör betöltéséhez lehetőleg felsőfokú végzettség szükséges. Az egyházi törvény rendelkezésének megfelelően előnyben részesül az a pályázó, aki evangélikus vallású, konfirmált személy, az egyházközségi tagság feltételeinek legalább öt éve megfelel, egyházának hűségese tagja.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a) a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolásokat (diploma, konfirmációs emléklap stb.); a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát; az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzetelemzésre épülő munkatervet, az intézmény működtetésére vonatkozó gazdasági tervet; lelkészi ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkésztől.

**További elvárások:** vezetői gyakorlat; gazdasági ismeretek; korábbi munkáinak referenciaként való bemutatása; egy idegen nyelv ismerete.

**Az intézményvezetőt az alábbi juttatások illetik meg:** szolgálati lakást biztosítunk; bérezés megegyezés szerint.

**Az intézményvezetői megbízás** 2009. május 1. napjától hat éves időtartamra szól, 2015. április 30. napjáig tart. Három hónapos próbaidő kötésre kerül.

A pályázatokat március 16-ig kell benyújtani a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája (1085 Budapest, Üllői út 24.) címén; a borítékra kérjük feltüntetni a „Révfülöp” jellegét.

A pályázat iránt érdeklődők a pályázat elkészítéséhez szükséges tájékoztatást az igazgatótanács elnökétől, *Isó Dorottya*tól e-mailben ([veszprem@lutheran.hu](mailto:veszprem@lutheran.hu)), illetve a 20/824-5896-os telefonszámon kaphatják meg; az intézmény munkájába való esetlegesen szükséges betekintésre előzetes egyeztetést követően kerül sor.

A pályázati eljárás szabályairól az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. zsinati törvény 16–20. és 34. §-ai rendelkeznek.

HIRDETÉS

### Álláshirdetés

A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója felvételre keres határozott idejű munkaszerződés keretében pénzügyi ügyintéző, pénztáros, könyvelő munkatársat, akinek legalább középfokú számviteli végzettsége és legalább három éves szakmai tapasztalata van; aki képes önálló munkavégzésre; precíz, lelkiismeretesen dolgozik; jó kommunikációs képességekkel rendelkezik.

Jelentkezni lehet a kiadó főkönyvelőjénél, *Széchenyi Gizellánál* a [gizella.szechenyi@lutheran.hu](mailto:gizella.szechenyi@lutheran.hu) e-mail címen szakmai önéletrajzzal, a végzettsége(ke)t igazoló bizonyítvány(ok) másolatával.

HIRDETÉS

A beteg mellett gyakran tehetetlenek érezzük magunkat: hogyan álljunk mellé? Ebben a feladatban szeretnénk segíteni! A Magyar Rákellenes Liga nevében szeretettel várjuk a *hozzátartozók összejövetelére* azokat, akiknek a családjában vagy az ismeretségi körében daganatos beteg van!

Időpont: március 12., csütörtök, 15–17 óra. Helyszín: Nyitott Műhely, 1122 Budapest, Ráth György u. 4. Érdeklődni lehet *Bajorné Beánál*. Tel.: 1/321-7445, 20/337-4637.

# Kampány az Internet Explorer 6 ellen

Gazdasági válság idején nemcsak a pazarló államháztartásra hárul a takszükséglet, hanem a kötelezettség, de az élet minden területe megkívánja a hatékonyabb erőforrás-elosztás kialakítását. És nem kell ehhez lelkes környezetvédőnek vagy nagyon zsugorinak lenni, mivel már az elbocsátási hullámoktól felkavart közhangulat is azt sugallja, hogy jobban oda kell figyelni az égve hagyott lámpára vagy a nyitva felejtett vízcsapra.

Még olyan területen is lehet takarékoskodni, amelyre ritkán gondol az ember. Internet Explorer 6-os verziót használni? Akkor te vagy az, aki miatt rengeteg fejlesztői munkára megy veszendőbe. Te vagy az, aki még mindig kétütemű Trabanttal pófékel az információs szupersztrádán.

Az Internet Explorer 6-os verziója 2001 augusztusában jelent meg, vagyis a világháló időszámítása szerint már igazi öskövületnek számít. Nemcsak hogy nem lehetett még felkészíteni az abban az időben még nem létező on-line videókat és interaktív kezelőfelületek hatékony kezelésére, de rengeteg kompatibilitási probléma és szabványoktól való eltérés is jellemzi a működését. Ami pedig a legrosszabb ebben: a fejlesztőknek majdhogyan ugyanannyi ideig tart az IE6-ra történő optimalizálás, mint a teljes webes felület kialakítása.

## EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ



Rovatgazda: Nagy Bence

Idén februárban pár norvég oldal már szabályos háborút indított a lejárt szavatosságú böngésző használói ellen (<http://blog.wired.com/business/2009/02/norwegian-websi.html>). A kampányhoz csatlakozó oldalakra látogató felhasználók figyelmeztető üzenet kapnak: jobban tennék, ha az Internet Explorer újabb verziója vagy egy másik böngésző – Firefox, Opera, Chrome vagy Safari – mellett tennék le a voksukat.

A látogatóknak – országtól függően – mintegy a tíz-húsz százaléka használ még IE6-ot, és úgy tűnik, hogy ők csak akkor fognak váltani, ha erre jó okot szolgáltatnak nekik. Így a figyelmeztető üzenet megjelenítésén túl több oldal egészen egyszerűen felhagy ennek a böngészőnek a támogatásával. A <http://idropped-ie6.com/> címen gyűjtik azokat a webhelyeket, amelyek ezentúl a felhasználóra hárítják át a felelősséget, ha a régi böngészőjén az oldalak nem úgy jelennek meg, ahogyan azt egy modernebben tennék.

A web2.0 egyik zászlóshajójának

tekintett 37signals már tavaly ősszel megtette ezt a lépést, akkori blogbejegyzésük (<http://37signals.blogs.com/products/2008/07/basecamp-phasin.html>) pedig azok számára is érthetővé teszi a lépést, akik a böngészőválasztásukba történő beavatkozást személyes támadásnak fogják fel: „Az IE6 nem nyújtja azt a webes felhasználói élményt, amelyre a modern böngészők képesek. Az IE6 további támogatása azt jelentené, hogy nem tudnánk megfelelően optimalizálni a felületeinket és kiemelkedő élményt nyújtani a fogyasztóinknak: lassabb és kevesebb fejlesztést tudnánk elvégezni, néha pedig egyáltalán nem lehetne bővíteni funkciókat. A legjobb felhasználói élményre törekszünk a felhasználóink döntő többségénél, és az IE6 ebben hátráltat minket.”

A kampány hatása minden bizonnyal nehezen tesztelhető, hiszen az Internet Explorer 6 felhasználóinak száma már most is meredeken csökken. A [myLuther](http://myluther.hu/) (<http://myluther.hu/>) már csak próbaképpen is csatlakozni fog a kezdeményezéshez. Az elmúlt hónapban már hat százalék alá csökkent azon látogatóinak a száma, akiknek már éppen ideje lenne váltaniuk; őket hamarosan figyelmeztető üzenet fogadja majd, hogy válságos időkben az erőforrások pazarlása nem járható út...

■ NAGY BENCE

## EVÉL & LEVÉL

### Katechetikai találkozó Mendén

A Dél-Pest Megyei Egyházmegyében az elmúlt évek során hagyománnyá vált, hogy időről időre találkoznak egymással a gyülekezetek hitoktatói és gyermekmunkásai. Legutóbb február 14-én gyűltek össze a mendei gyülekezeti teremben. Péterné Mestery Rita katechetikai felelős meghívására Draskóczy Gábor református lelkipásztor, a Vasárnapi Iskolai Szövetség területi képviselője és csapata mutatott be a tanítási gyakorlatban használható fogásokat, és szólt a gyerekek evangélizálásának fontosságáról. Az elhangzott előadások annak elősegítését célozták, hogy a gyermekek ne csak megismerjék az evangéliumi történeteket, hanem az adott bibliai igéken keresztül segítséget és felkészítést kapjanak az élő Úr Jézus befogadására.



A SZERZŐ FELVÉTELE

KUSTRA CSABA (Tápiószentmárton)

### Újra házashétvége

Kedves György Atya! Kedves Andris és Kamilla, Gyurka és Bea, András és Timi! Kíváncsian nyitottuk ki az Evangélikus Élet múlt heti számát: írt-e vajon valaki az 5. evangélikus házashétvégéről? Persze, hogy nem jelent meg róla cikk, hiszen a házashétvége olyan együttélés, ahová nem szokás tudósítót küldeni.

Megvalljuk őszintén, nehezen szántuk rá magunkat, hogy részt vegyünk ezen az alkalmon. Bizonyára előítéleteink is voltak, de talán attól is szorongtunk, nem kell-e túl sokat elárulnunk magunkról, nem derül-e fény – nyilvánosan vagy csak magunk között – olyasmire, ami megnehezítheti az életünket ezután.

Hamar megnyugodtunk. A házasságról és a mi házasságunkról számtalan fontos dolog fogalmazódott meg a segítségetekkel. Tudjuk, hogy Isten szeretni hívott meg bennünket. Hogy a szeretet tudatos döntés eredménye, és hogy az ő szeretetének látható jele a mi házasságunk is. Ezért nem magánügy! Köszönjük őszinteségeket és az értünk elmondott számtalan imát. És köszönjük a „háttér munkások” segítségét is, azt, hogy nekünk valóban nem volt más dolgunk, csak egymásra figyelni.

Felmenőink közül három nagynya korán megözvegyült. Zs.-nek van egy kenyai ékszere. Ezt egy olyan asszony készítette, akinek a férje AIDS-ben halt meg, nyilván fiatalon. Mindez arra is figyelmeztet minket, hogy nem magától értődő, hogy a hétvége résztvevői között voltak húsz-, harminc-, negyvenéves házasságok is. Hálásnak lenni és főképp: hálánkat újra meg újra kifejezni – ehhez is kaptunk eszközt töletek.

„Verba volant, scripta manent”; ezért is írtuk meg ezt a levelet. Erőt, türelmet és szeretetet kívánunk további szolgálataikhoz. Szeretettel: RIZS (Teljes név és cím a szerkesztőségben)

A házashétvégéről az Evangélikus Élet 2004/46., 2005/46. és 2007/13. számában is közöltünk írást. – A szerk.

## HIRDETÉS

A Magyarországi Metodista Egyház központjába (Budapest) bér- és tb-ügyintézői munkakörbe munkatársat keresünk heti 20 óras vagy megbízásos szerződéssel. Bővebb információ: 1/250-1536, 1/250-1849, hivatal@metodista.hu.

## HIRDETÉS

### Pályázati felhívás

A Fóti Ökumenikus Közművelődési Egyesület pályázatot hirdet a Fóti Ökumenikus Általános Iskola és Gimnázium igazgatói állásának betöltésére.

**Pályázati feltételek:** felsőfokú (egyetemi) végzettség és szakképzetttség; legalább öt év, pedagógus munkakörben szerzett szakmai gyakorlat; lelkes ajánlás; büntetlen előélet.

A pályázathoz csatolni kell: szakmai életrajzot; az intézmény vezetésére vonatkozó programot; az iskolai végzettséget igazoló okmány másolatát; lelkes ajánlást; erkölcsi bizonyítványt.

A pályázat benyújtásának határideje: március 31.

A pályázók meghallgatása után a kiíró alkalmat nyújt az intézmény megismerésére, és felkérheti a pályázókat az intézményre szabott pedagógiai elképzeléseik részletes kifejtésére. A kiválasztás ennek ismeretében történik meg.

A pályázat elbírálásának határideje: június 30. Az állás 2009. augusztus 1-jétől tölthető be. Az intézményvezetői megbízás öt évre szól. Bérézés, juttatás a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény és egyedi elbírálás alapján történik.

A pályázatokat a következő címekre kérjük benyújtani: Fóti Római Katolikus Plébánia, Sebők Sándor plébános, 2151 Fóti, Vörösmarty u. 2. és Fóti-Központi Református Egyházközség, Sebestyén Győző lelkész, 2151 Fóti, Károlyi István út 1. Információ kérhető: tel./fax: 27/359-641, 27/361-899; e-mail: titkarsag@okusuli.hu.

## HIRDETÉS

### Böjti evangélikus lelkigyakorlat

Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ, Révfülp, 2008. március 3–5.

Böjt nagy kérdései a passiótörténet alapján:

- „Barátom, miért jöttél?” – Mt 26,50
- „Ti is el akartok menni?” – Jn 6,67
- „Értitek, mit tettem veletek?” – Jn 13,12
- „Van valami ennivalótok?” – Lk 24,41

Előadások – csendesség – beszélgetések – egyéni meditáció; böjti zenehallgatás – tudatos bibliaolvasás – testi-lelki regenerálódás.

A lelkigyakorlatot vezeti: Ferenczy Andrea esztergomi lelkész és Hafenschner Károly lelkész, az oktatási központ igazgatója.

Részvételi díj teljes ellátással: 8500 Ft.

Jelentkezni lehet: 8253 Révfülp, Füredi u. 1.; e-mail: revfulop@lutheran.hu; tel.: 87/464-107 vagy 20/770-3829 (flottás).

## HIRDETÉS

### A Baptista Teológiai Akadémia felvételi hirdet a 2009/2010-es tanévre

**Teológia szakra (BA)**, lelkipásztori szakirányra. A szakon teológus szak-képzettség szerezhető. A képzés ideje nyolc félév.

A szakirányon belül három specializáció választható:

- **gyülekezeti lelkipásztor:** azoknak, akik élethivatásként szeretnének klasszikus lelkipásztori feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelkigondozás, tanítás);
- **missziói:** azoknak, akik szeretnének felkészülni a bibliai-vezetői, ifjúságvezetői, evangélizációs munkatársi, misszionáriusi feladatok valamelyikére is;
- **szociális lelkigondozó:** azoknak, akik szakszerűen szeretnének segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak.

A választott specializációt az oklevél betétlapján tüntetjük fel.

Az alapképzés felkészít a teológiai, hittanár-nevelő és a vallástudomány mesterszakra (MA), továbbá lehetőséget biztosít alapfokozatra (BA) épülő szakirányú továbbképzési szakokon további szakképzettségek megszerzésére is.

**Kántor szakra (BA)** olyan hívó fiatalokat (és idősebbeket) várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni a gyülekezetek ének-zenei szolgálatában. A szakon kántor szakképzettség szerezhető. A képzés ideje hat félév. A szakon belül választható képzési irány: ifjúsági zene (gospel). A képzés államilag finanszírozott.

Jelentkezési határidő: 2009. március 31. Jelentkezési lap letölthető intézményünk honlapjáról ([www.bta.hu](http://www.bta.hu)), vagy a tanulmányi hivataltól igényelhető (1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 1/342-7534/129, 20/886-0846; e-mail: tanulmanyi@bta.hu).

Dr. Almási Tibor rektor

## HIRDETÉS

### Meghívó felügyelői konferenciára

A Déli Egyházkerület március 6–7-én, péntek estétől szombat estéig rendez meg felügyelők, másodfelügyelők/gondnokok számára felügyelői konferenciáját. Nem rejthető el a hegyen épült város címmel Békéscsabán, az evangélikus gimnázium kollégiumában (Békéscsaba, Árpád sor 22.). Ízelítő a programból:

- **Merre tovább?** – fórumbeszélgetés az egyházkerület vezetőivel a gyülekezeti vizitációk tapasztalatairól.
- **Autonómia vagy/és szolidaritás, felelős gazdálkodás** – Szentpétery Kálmán, a BÁV Zrt. vezérigazgatója, az MEE Gazdasági Bizottságának tagja, ifj. Zászkaliczky Pál informatikai vezető, az Evangélikus Szolidaritási Alap elnöke.
- **Egyház mint szolidáris közösség** – fórumbeszélgetés Prőhle Gergely országos felügyelővel.
- **Horizontfeszítés: A gyülekezet proegzisztenciája** (=másokért való lét) • **Diakóniai helyzetjelentés** – Buda Annamária, a diakóniai osztály vezetője • **Akitől ma is tanulhatunk: száz éve született Szehtlo Gábor** – Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő • **Működő diakóniai modellek egyházunkban** – Lázár Zsolt szarvasi igazgató lelkész, Janurikné Csonka Erika, az Evangélikus Diakóniai Módszertani Központ munkatársa.
- **Perspektívák: népegyház vagy missziói egyház?** – Szabóné Mátrai Marianna püspökhegyettes, Aradi György kerületi missziói lelkész.

A helyszínen a Luther Kiadó is jelen lesz, kiadványai kedvezménytel vásárolhatók meg.

## HÍREK, HIRDETÉSEK

A pezsztentlőrinci evangélikus gyülekezet Lőrinci Érdeklődők Teaháza (LÉT) szeretettel hív minden érdeklődőt következő alkalmára március 3-án, kedden 18 órára. Vendégünkkel, *Polgár Rózsa* gobelinművésszel beszélgetünk művészetéről, hivatásról, közéletéről. Böjti áhítatot tart *Harmati Béla* nyugalmazott püspök. Helyszín: evangélikus templom, 1183 Budapest, Kossuth tér 3. Megközelíthető az Üllői úton vagy az 50-es villamossal.

A nyugdíjas lelkészek március 6-án, pénteken fél 10-kor tartják legközelebbi összejövetelüket, melyen *Bárdossy Tibor* tart előadást *Ahogy megtapasztaltam Isten vezetését* címen. Az áhítatot *Szirmai Zoltán* tartja. Szeretettel várunk mindenkit, akinek az egészségi állapota lehetővé teszi az eljövételt.

A kelenföldi evangélikus gyülekezet március 7-én, szombaton 17.30-kor szeretetvendégséget tart tanácstermében (1114 Budapest, Bocskai út 10.). Vendégünk lesz *dr. Murányi László*, az MTV volt főmunkatársa, címzetes egyetemi docens, aki *Szeretversek* címmel önálló irodalmi estet tart (többek között *Balassi Bálint*, *Petőfi Sándor*, *Arany János*, *Ady Endre*, *József Attila*, *Reményik Sándor*, *Gyóni Géza*, *Wass Albert* és *Márai Sándor* költeményeiből). Minden kedves érdeklődőt nagy szeretettel hívunk és várunk!

Böjti vesperás (reformáció korabeli zoltárénekes) istentiszteletet tartunk a Bécsi kapu téri templomban március 8-án, vasárnap 18 órakor. Igét hirdet *Balicza Iván*. Szeretettel hívunk és várunk mindenkit erre a liturgikus élményt nyújtó istentiszteletre.

A *Farkasréti ökumenikus esték* következő alkalmán, március 9-én 18.30-kor *Lázár Attila* teológus *Politi-zált-e Jézus?* címmel tart előadást és vezet beszélgetést az evangélikus-református templomban (Budapest XI., Németvölgyi út 138.).

**Telefonszám-változás.** A Hartai Evangélikus Egyházközség új telefonszáma: 78/400-034.

HIRDETÉS

**Fogadóórát** minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

*Radosné Lengyel Anna*  
országosfelügyelő-helyettes,  
a Déli Egyházkerület felügyelője

## Új nap – új kegyelem

### Vasárnap

*Uram, szeretem házádat, ahol laksz, dicsőséged lakóhelyét.* Zsolt 26,8 (1Tim 3,15; Mt 4,1–11; Zsid 4,14–16; Zsolt 6) Megjelent egy könyv, amely számomra azt bizonyítja: az ember Isten közelébe vágyik. Meghittsége, megnyugvára, menedékre, csendre, találkozásra, imádságra. Isten dicsőségéhez méltóan kialakított, szép belső tereket hoz létre, tornyot emel, oltárt, szószéket, orgonát készít a mesterember. Virággal díszítik a hívek az Isten házat, és eljönnek, hogy találkozzanak vele. Hogy elé vigyék kéréseiket, hálájukat, bánatukat, szorongásait, kérdezzenek tőle, és válaszokat kapjanak. Gyönyörű könyv az *Új evangélikus templomok* című kiadvány! Jó látni, hogy Isten dicsőségére épültek ezek a házak. De a lényeg nem az épület – hanem a Lélek, a Szent Isten, aki betölti. Aki ma, böjt első vasárnapján is „vár” minket hajlékába...

### Hétfő

*Itt vagyok, itt vagyok! – mondtam a népnek, amely nem hívta segítségül nevetem.* Ézs 65,1b (ApCsel 2,41; 1Jn 3,7–11/12; 3Móz 1,1–9) Milyen fájdalmas mondatok ezek az 1. versből: „Megkereshettek volna, de nem kérdeztek, megtalálhattak volna, de nem kerestek.” Nagyon sok kérdésünkre, problémánkra egyszerűen sehol sem találunk a megoldást. Válságban vagyunk, erkölcsi, lelki téren, kapcsolataink kudarcosak. Ugyanolyanok vagyunk, mint Izráel népének fiai, akik, bár Istenük *folymatosan* feljűk nyújtja kezét (2. vers), inkább a maguk okossága után mennek, vagy koruk bálványait, szellemeit fagatják. És egyre mélyebbre kerülnek Isten nélkül. „Itt vagyok, itt vagyok!” – „mondja” Isten, és elküldi hozzánk a Fiát, hogy megmentsen; még egy kísérletet tesz. Ekkora lépést tesz felénk. Böjt van: most mi is elindulhatunk, felelhetünk Isten „itt vagyok”-jára.

### Kedd

*Krisztus békessége uralkodjék a szívetekben. És legyetek háládatosak.* Kol 3,15 (Zak 8,16b; Jób 1,1–22; 3Móz 8,1–13) Milyen lélek munkálkodik bennem? Mi irányítja a cselekedeteimet, a döntéseimet? Hányszor mentegetem magam azzal, ha hibáztam, ha bántottam valakit, hogy „én is ember vagyok”? Igen ám, de Pál apostol – a hiteles, a damaszkuszi utat járt, a Saulból lett Pál! – azt mondja: Krisztus békessége uralkodhat bennem. Ő lakhat a szívemben, és Lelke az én lelkemben. Akkor is ember vagyok, aki bűnös, aki hibázik, aki sérül, és aki sérülést okoz. De megváltott ember! Akiben ott van Krisztus. Új ember lehet: olyan, aki képes a hála, aki képes békességet sugározni. Napjainkban, eldurvult világunkban különösen is igaz: a békesség kisugárzása igazi, Krisztusról szóló biznyságtétel, ezért tegyük, éljük, amennyi lehetőségünk csak van rá!

### Szerda

*Kelet és nyugat tájait ujjongásra indítod.* Zsolt 65,9b (Mt 5,45; 1Kor 10,9–13; 3Móz 9,1–24) Mindenütt, ahol keresztények élnek, imádsággal dicsőítik Isten. Ő mindenütt jelen van, és szeretete mindenütt ugyanaz az erő, amely éltet, amely megtart. A föld egészén, mert ő teremtette. Ezért mindenütt lehet ujjongva imádni Istent! Olvastam a gulágot megjárt bencés szerzetes, *Olofsson Placid* atya emlékezését, amelyben elmondja: ott, a legkeservebb fizikai és lelki gyötrelmek közepette is voltak szavaik Istenhez. *A Miatyánkot* is elmondták, hogy – amint megfogalmazta – „az Úr Isten ebben a szituációban is valósítsa meg az ő üdvözítő akaratát bennünk”.

### Csütörtök

*Jézus így szólt: „Boldogok vagytok, szegények, mert tiétek az Isten országa.”* Lk 6,20 (Jer 20,13; Jak 4,1–10; 3Móz 10,1–11) Vannak szegények, koldusok, talán magunkat is annak érezzük százféle értelemben, de értjük-e Jézust? Ki a boldog? A „Lélek koldusa”, az Isten nélkül éhező-szomjazó, akinek minden vágya, hogy megtalálja és betöltse őt az igazi gazdagság. Aki tud lemondani, elengedni, nem kapaskodik görccsösen a megszerzett javakba, nem e világbálványait élteti, az boldog lehet? Aki nem önelégült, pöffeszkedően tekint magára és magának berendezett világára? A szegényt, aki üres kezét (azazhogy egész valóját) Isten felé kitarja, azt teszi gazdaggá Isten.

### Péntek

*Jól láthatja utaimat Isten, és számon tarthatja minden lépésemet.* Jób 31,4 (Júd 24–25; Zsid 2,11–18; 3Móz 16,1–22) Ki mondhatja el ezt Jóbval teljes nyíltsággal és félelem, szorongás nélkül? Milyen jó volna elmondani! Tiszta lelkiismerettel élni: reggel így kelni fel és nézni a tükörbe (átvitt értelemben is), este pedig nyugodt szívvel feködni le... Böjt az önvizsgálat, a rendcsinálás ideje. A bűnbánat is, mert sokat vétkezünk. Rászorulunk Isten kegyelmére. Erejére, amely megvéd a botlástól. Tudhatom, hogy Isten szeretet, és nem mond le rólam, és ma is kérhetem, hogy ő vigyen az úton, ő irányítsa a lépéseimet. Tisztán, hozzá méltóan, ahogy élni szeretnék – de ez nélküle nem, csak vele sikerülhet.

### Szombat

*A vacsora órájában elküldte a szolgálját, hogy mondja meg a meghívottaknak: Jöjjetek, mert már minden készen van.* Lk 14,17 (Zsolt 23,5; Jel 20,1–6; 3Móz 19,1–5,9–18) „Boldog az, aki Isten országának vendége.” (Lk 14,15) – Csak még lenne pár elintézni való, és bál megint sok a hívás, most nem érünk rá dönteni... Cselekedni pláne. Élni kell még sok lehetőséggel, beteljesíteni csábító vágyakat, hajszozni az élet nagy ígéreteit, aztán majd, persze, meggyünk... Ugye még nem sürgős? „Jöjjetek, mert már minden készen van.” Gondoljuk át újra! Már a „vacsora órája” van! Mit is felelünk a hívásra?!

■ KÖHÁTI DÓRA

## VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 1-jétől március 8-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<b>8.30 / Civil Rádió</b> <i>Evangélikus félóra</i> <b>10.10 / m1</b> <i>Baptista ifjúsági műsor</i> <b>11.00 / Lánchíd Rádió</b> <i>Hittel és gitárral (keresztény rockzenei összeállítás)</i> <b>12.05 / Duna Tv</b> <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i> <b>15.05 / Bartók rádió</b> <i>Jubiláte Deo. Évszázadok egyházi muzikája</i> <b>15.20 / m2</b> <i>Az Árpád-kor templomai (magyar dokumentumfilmsorozat, 1999)</i> <b>15.34 / M. Katolikus Rádió</b> <i>Gregorián muzsika</i> <b>22.35 / Bartók rádió</b> <i>Liszt: Orgonamise</i> Orgonán közreműködik Virágh András.	<b>9.25 / Duna Tv</b> <i>A fekete város (magyar tévéfilmsorozat, 1971) (59') 1. rész</i> <b>15.25 / Duna Tv</b> <i>Európai kóstoló (angol ismeretterjesztő filmsorozat, 2005) (26') Írország</i> <b>17.30 / PAX</b> <i>Bach: János-passió</i> A Magyar Szimfonikus Zenekart és a Lutheránia énekkart Kamp Salamon vezényli. <b>19.35 / Bartók rádió</b> Bach zenekari szvitjei <b>19.40 / PAX</b> <i>A Deák téri evangélikus múzeum (riportfilm) (15')</i> <b>21.00 / Duna Tv</b> <i>Isten akaratából (magyar dokumentumfilm, 1988) (82')</i>	<b>8.05 / Duna Tv</b> <i>Isten kezében (26')</i> Beszélgetés Kerekes Károly ciszterci atyával <b>14.35 / Kossuth rádió</b> <i>Tér-idő</i> „Ember, ne csüggedj, sorsod lesz a hit” – Gondolatok a hitről 1. rész <b>20.04 / Kossuth rádió</b> <i>Rádiószínház</i> Tücsökzene. Szabó Lőrinc versciklusának részleteit Gáti József mondja el. <b>21.00 / Duna Tv</b> <i>Egy teljes nap (magyar filmdráma, 1988) (86')</i> <b>23.00 / Bartók rádió</b> <i>Dzsesszkaleidoszkóp</i> <b>23.05 / m1</b> <i>Az utókor ítélete</i> Varnus Xavér műsora	<b>13.30 / Kossuth rádió</b> <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása <b>13.33 / Bartók rádió</b> <i>XXII. debreceni Bartók Béla nemzetközi kórusverseny 2008.</i> A korinthusi Opus Femina női kar és az Erkel Ferenc vegyes kar énekel <b>14.30 / Duna Tv</b> <i>Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20')</i> A szegedi fogadalmi templom <b>19.20 / PAX</b> <i>Hadd szóljon az orgona!</i> Bence István pesterzsébeti evangélikus kántor portréja <b>20.30 / Duna Tv</b> <i>Európa csodái madártávlattól (francia ismeretterjesztő sorozat, 2006)</i> Olaszország
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<b>14.35 / Kossuth rádió</b> <i>Tér-idő. „Ember, ne csüggedj, sorsod lesz a hit” – Gondolatok a hitről, 3. rész</i> <b>15.06 / Hír Tv</b> <i>„Nem vagy egyedül” – Kampány a Hargitán (magyar dokumentumfilm, 2008) (28')</i> <b>16.55 / Duna II. Autonómia</b> <i>Ljukasóra (irodalmi műsor)</i> <b>17.10 / PAX</b> <i>Teréz anya – A tevékeny szeretet</i> <b>19.35 / Bartók rádió</b> <i>A MÁV Szimfonikus Zenekar hangversenye</i> <b>21.00 / Duna Tv</b> <i>A Budapesti Fesztiválzenekar születésnap koncertje (magyar koncertfilm, 2008) (109')</i> <b>21.00 / m2</b> <i>Idegen a városban (amerikai filmdráma, 2005) (90')</i>	<b>13.39 / Bartók rádió</b> <i>IV. váci nemzetközi gregorián-fesztivál 2008</i> A Schola Gregoriana Budapestiensis énekel <b>14.00 / Zona Europa</b> <i>Don Gnocchi, az irgalom atyja (olasz életrajzi dráma, 2004) (100')</i> 1. rész <b>14.05 / Kossuth rádió</b> <i>Arcvonások</i> Biros Péter vízilabdázó <b>19.35 / Bartók rádió</b> <i>A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar hangversenye</i> Dvořák: Rekvem <b>21.00 / Duna Tv</b> <i>Az utolsó császár (francia-olasz-angol filmdráma, 1987) (160')</i> <b>22.50 / m1</b> <i>Beugró (szituációs szórakoztató játék) (50')</i>	<b>9.15 / Duna Tv</b> <i>Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20')</i> A nyírbátori református templom <b>12.05 / Bartók rádió</b> <i>A St. Jacobs kamarakórus (Svédország) énekel</i> <b>12.10 / Duna Tv</b> <i>Isten kezében (26')</i> A megújuló hírek <b>13.34 / M. Katolikus Rádió</b> <i>Tereztett világ (tudományos ismeretterjesztő magazin)</i> <b>14.30 / m2</b> <i>A fura pingvin (francia ismeretterjesztő film, 2006)</i> <b>00.10 / m2</b> <i>Ozora példája (magyar tévéfilm, 1974) (58')</i>	<b>9.45 / m1</b> <i>Egyházi naptár</i> <b>10.04 / Kossuth rádió</b> <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Tordasról</i> Igét hirdet Süller Zsolt lelkész. <b>11.00 / m1</b> <i>Gondolatok a Bibliában</i> <b>12.10 / Duna Tv</b> <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i> <b>15.05 / Bartók rádió</b> <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i> <b>20.04 / Kossuth rádió</b> <i>Rádiószínház</i> A meztelen folyó Balázs Attila hangjátéka két részben <b>21.25 / Bartók rádió</b> <i>Az emberi hang dicsérete</i> Berlioz: Rekvem

### Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: [evelet@lutheran.hu](mailto:evelet@lutheran.hu) • EvÉlet on-line: [www.evelet.hu](http://www.evelet.hu) • Hirdetésfelvétel: [hirdetes@evelet.hu](mailto:hirdetes@evelet.hu)

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa ([zsuzsa.boda@lutheran.hu](mailto:zsuzsa.boda@lutheran.hu)). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit ([judit.vitalis@lutheran.hu](mailto:judit.vitalis@lutheran.hu)).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly ([karoly.pinter@lutheran.hu](mailto:karoly.pinter@lutheran.hu)). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor ([sandor.dobsonyi@lutheran.hu](mailto:sandor.dobsonyi@lutheran.hu)). Korrektor: Huszár Mariann ([mariann.huszar@lutheran.hu](mailto:mariann.huszar@lutheran.hu)). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence ([bence.nagy@lutheran.hu](mailto:bence.nagy@lutheran.hu)). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár ([ezsu@lutheran.hu](mailto:ezsu@lutheran.hu)), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica ([peter.kendeh@lutheran.hu](mailto:peter.kendeh@lutheran.hu)), Kóhádi Dorottya – Új nap – új kegyelem ([dora.kohati@lutheran.hu](mailto:dora.kohati@lutheran.hu)), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje ([antal.veg helyi@lutheran.hu](mailto:antal.veg helyi@lutheran.hu)).

Kiadja a Luther Kiadó ([kiado@lutheran.hu](mailto:kiado@lutheran.hu)) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter ([peter.kendeh@lutheran.hu](mailto:peter.kendeh@lutheran.hu)). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írások tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az [evelet@lutheran.hu](mailto:evelet@lutheran.hu), a hirdetéseket a [hirdetes@evelet.hu](mailto:hirdetes@evelet.hu) címre várjuk.

